

การเขียนบทละครโทรทัศน์ " ปริศนา "

ถึงจะมีทฤษฎี แนวคิด และกฎเกณฑ์ในการเขียนบทละครโทรทัศน์โดยทั่วไปขึ้นมาแล้วก็ตาม หากแต่บทประพันธ์หรือ เรื่องที่นำมา เขียนบทแต่ละ เรื่องนั้นมีความแตกต่างกันทั้ง เนื้อหา แนวทางการดำเนิน เรื่องราว ตลอดจนบทบาทชีวิตของตัวละคร ในการเขียนบทละครแต่ละ เรื่องจึงต้อง เป็นการค้นหารูปแบบของ เฉพาะ เรื่องนั้นไป และถึงแม้ว่าจะ เป็นบทละครที่ เขียนมาจากนวนิยาย เรื่อง เดียวกันแล้ว เมื่อถูกนำมา เขียน เป็นบทละครโทรทัศน์โดยผู้ เขียนบทแต่ละคน ในเวลาที่ต่างกัน สภาพแวดล้อมที่ เปลี่ยนไป วิธีการเขียนย่อมผิดแผกแตกต่างจากกันไป

ดังเช่นนวนิยายเรื่อง "ปริศนา" บทละครโทรทัศน์ของเรื่องนี้ ที่เขียนขึ้น ในปี พ.ศ.2530 ย่อมผิดแผก ต่างไปจากบทละครโทรทัศน์เรื่อง "ปริศนา" ที่ถูกเขียนในปี พ.ศ.อื่น ทั้งนี้เพราะช่วงเวลา ที่เปลี่ยนไป สภาพแวดล้อมของสังคมที่ต่างกัน ทิมงานเกี่ยวข้องกับที่ไม่ใช่ทิม เดิมทุกคน ล้วนมีอิทธิพลต่อผู้ เขียนบทแต่ละคนที่จะทำการวิเคราะห์ความหมายใน เนื้อหา ตลอดจนการเลือกข้อมูลที่มี มาทำการเรียงร้อยถ้อยคำ เขียน เป็นบทละครโทรทัศน์ที่เป็นรูปแบบของตนเองในเวลานั้น

จึง เป็นสิ่งที่น่าทึ่งการศึกษาว่า บทละครโทรทัศน์ "ปริศนา" ที่เขียนในปี พ.ศ.2530 นี้ มีองค์ประกอบ วิธีการเขียน การสร้างบทอย่างไร จึงทำให้ละครได้ประสบความสำเร็จ จนกลายเป็นละครที่ได้รับความนิยมสูงสุดในปีพ.ศ.2530 ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

กว่าจะมา เป็นบทละครโทรทัศน์

ว. ฌ. ประมวลมารค หรือพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต ทรงนิพนธ์ขึ้นในราวปี พ.ศ.2490 เป็น เรื่องราวเกี่ยวกับความรัก ระหว่างท่านชายผู้สูงศักดิ์กับ เด็กสาวแสนสวยที่แสนจะแก่นแก้ว ลักษณะของ เรื่อง เมื่อนำมาจัดสร้างเป็นละครแล้ว จะนับ เข้า เป็นละครประเภท melodrama คือ เป็น เรื่องที่ดูง่าย สบายต่อ

การติดตามชม มีระดับอารมณ์และความคิดค่อนข้างผิวเผิน ง่ายต่อการเข้าใจ

การดำเนินเรื่องก็จะ เป็นในลักษณะที่เป็นแบบฉบับ คือ ทั้งตัวพระเอกกับนางเอกจะต้องเป็นคนดีพร้อมทุกอย่าง ในขณะที่ตัวร้าย นางอิจฉาก็จะเลวร้ายไปทุกอย่างเหมือนกัน และนางอิจฉาหรือตัวร้ายนี้ ก็จะทำความเดือดร้อน ก่อปัญหาให้กับพระเอกนางเอกต่าง ๆ นานา แต่ในที่สุด ทั้งพระเอก และนางเอกก็สามารถเอาชนะอุปสรรค ปัญหาทั้งหมด และได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตลอดไป ในขณะที่ตัวร้ายหรือนางอิจฉา จะต้องชดใช้กรรมเวรที่ได้ก่อไว้

เมื่อนามา เขียนเป็นบทละครโทรทัศน์ ในปี พ.ศ. 2530 ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้เขียนบทละครเรื่องนี้ ได้ตั้งจุดมุ่งหมายในการเขียนบทไว้ว่านอกจากจะเสนอความบันเทิงแก่ผู้ชม เป็นสำคัญแล้ว ละครเรื่องนี้สมควรให้ข้อคิดที่ต้งาม ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณีของไทยอีกด้วย

โดยข้อคิดที่ต้งามนี้ ต้องไม่ทำให้orroกรสในการชมต้องเสียไป ซึ่งหมายถึงว่า ผู้เขียนบทจะคงเนื้อหา อารมณ์ของเรื่องราว ตามบทประพันธ์เดิมไว้อย่างเคร่งครัดที่สุด ไม่ลืมแรงบันดาลใจของท่านเจ้าของบทประพันธ์ ที่ได้กล่าวไว้ในคานาของหนังสือ ว่า

"เรื่องปริศนานี้ ข้าพเจ้าเขียนเมื่ออายุไม่ถึง 20 ปี คือ เมื่อออกจากโรงเรียนมาอยู่บ้านใหม่ฯ เวลานั้นเป็นเวลาสงคราม ประกอบกับข้าพเจ้าไม่ชอบอยู่บ้านเฉยๆ จึงสมัครเป็นเลขานุการของท่านน.ม.ส. เขียนตามคำบอกของท่านลงในหน้า 5 หนังสือพิมพ์ประมวญทุกวัน ประมวญสารสัปดาห์ละครั้ง และคอยตรวจรับพิมพ์แทนท่านเท่านั้น ดังนั้นเราจึงมีเวลาว่างมาก ท่านเริ่มเรื่อง "สามกรุง" ของท่านขึ้น ข้าพเจ้าก็เริ่มเรื่อง "ปริศนา" เรื่องยาวเรื่องแรกของข้าพเจ้า ภายในห้องเดียวกัน

ข้าพเจ้าใช้เวลาถึง 3 ปี จึงเขียนเรื่อง "ปริศนา" จบ ท่านเจ้าของโรงพิมพ์ประมวญมารค รับไว้เพื่อลงในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ "ประมวญสาร" อีก 2 อาทิตย์ เรื่อง "ปริศนา" จะลงพิมพ์ โรงพิมพ์ประมวญมารคก็ถูกระเบิดเพลิงไหม้หมด ข้าพเจ้าได้เสี่ยงชีวิต วิ่งฝ่าไฟเข้าไปในสำนักงานของโรงพิมพ์ ซึ่งกำลังไฟลุก

เพื่อไปเอาต้นฉบับเรื่อง "ปริศนา" ซึ่งอยู่ในนั้น มิฉะนั้น "ปริศนา" ก็คงจะตายเสียในกองไฟ ไม่มีโอกาสให้ใครได้รู้จักเกิน 4 คน

ข้าพเจ้าได้เก็บเรื่อง "ปริศนา" เข้าตู้เขียนเบสิชหลายปี จนกระทั่งวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2494 จึงได้ให้ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์วันจันทร์ เป็นครั้งแรก และได้พิมพ์เป็นเล่มอีก 3 ครั้ง ครั้งนี้เป็นครั้งที่ 4

ถ้าท่านเห็นว่า "ปริศนา" ตัวสำคัญของเรื่องนี้ ออกจะเก่ง ฯลฯ เกินไปบ้าง ท่านจงให้อภัยเถิด เพราะ "ปริศนา" เกิดขึ้นมาด้วยความนึกฝัน ของผู้ที่จบโรงเรียนมาใหม่ ความคิดความอ่านยังโลดโผน เมื่อเวลาพิมพ์ ก็พิมพ์อย่างของเดิม แหกไม่ได้แก้ไขเลย อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าตั้งใจเขียนอย่างเต็มกำลัง ถึงแม้ข้าพเจ้าจะเขียนปริศนาเดี๋ยวนี้อีก 10 ปีข้างหน้า ก็คงจะเขียนไม่ได้อย่างที่เขียนมาแล้ว เพราะความคิดเห็นของคนเปลี่ยนไปพร้อมอายุ" (ปริศนา: คานา)

และจากแรงบันดาลใจจากท่านเจ้าของบทประพันธ์ เมื่อนามาทำเป็นละครโทรทัศน์ คุณสุรารักษ์ สมิตสุวรรณ์ ผู้จัดการละครของสถานีโทรทัศน์ ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้ให้แนวคิดแก่ผู้เขียนถึงภาพรวม ตลอดจนสีสันสรรค์ของละคร ดังจากคำสัมภาษณ์ที่ได้พูดไว้เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2535. ณ บ้านพัก เลขที่ 47/12 เสนานิเวศน์ กทม. ว่า

" ตอนนั้นกำลังเกิดความหมั่นไส้ กับการทำตัวของเด็กไทยสมัยใหม่ ที่กำลังลืมชาติของตัวเอง ลืมความเป็นไทย ๆ แต่หันมาทำตัว เป็นฝรั่งจำหรือไม่ก็ญี่ปุ่น ขึ้นสมอง เมื่อมาได้อ่าน "ปริศนา" จึงเกิดความหวังที่จะทำละครโทรทัศน์สัก เรื่องที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่สะอาด มีความเป็นอยู่ที่ดีงาม ของกรอบสังคมไทยในยุคนั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่คนไทยในปัจจุบันจะตระหนักถึง เรื่องนี้น้อยมาก

นอกจากบรรยากาศของเรื่อง ซึ่งเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่นำมาเป็นจุดขายของละครแล้ว บุคคลิก ลักษณะของนางเอกในเรื่องก็เป็นสิ่งสำคัญ ปริศนาจะต่างไปจากนางเอกในนวนิยายเรื่องอื่น ครึ่งที่เป็นผู้หญิงสมัยใหม่ ซึ่งอยู่ในยุคของสมัยเก่า

เธอจึงไม่ใช่กุลสตรี เรียบร้อย อย่างเรื่องอื่น ๆ หากแต่มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความเข้มแข็ง เหมือนผู้หญิงในทุกวันนี้ ซึ่งสิ่งนี้เองที่เป็นสิ่งสำคัญ ที่จะ เป็นเสน่ห์ของเรื่อง ได้ เป็นอย่างดี

ระหว่างที่มีการทาบท ได้บอกกับผู้เขียนบท (ผู้วิจัย) เพียงแต่ว่า ให้คงเนื้อหาเดิมให้มากที่สุด หากแต่การนำเสนอต้องเป็นไปในรูปแบบของสมัยใหม่ เพื่อให้ผู้ชม ซึ่งอยู่ในยุคของสมัยใหม่ไม่เกิดความเบื่อหน่าย และหลังจากได้บทละครมาทำการผลิตแล้ว ในขั้นตอนการผลิตก็พยายามแสดงให้เห็นถึงฉากที่สวยงาม เสื้อผ้า อุปกรณ์ประกอบฉาก เพลงประกอบ ตลอดจนตัวแสดงให้อยู่ในบรรยากาศที่ดี เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการผลิตละครเรื่อง "ปริศนา" นี้ว่า เป็นละครที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ชมชมแล้วเกิดความสุข "

จากคำสัมภาษณ์ สามารถสรุปความคิดเห็นของผู้จัดไว้ว่า เป็นละครที่น่าเสนอ เพื่อมุ่งให้ความบันเทิง และความสนุกแก่ผู้ชม โดยสิ่งที่นำเสนอ นั้นต้องเป็นสิ่งที่ดี ไม่เป็นพิษภัยต่อสังคม และข้อสำคัญที่สุดก็คือ ให้พวกเราคนไทยในยุคปัจจุบัน ได้เกิดความภูมิใจ และตระหนักถึงความดีงาม ของวัฒนธรรม จารีตประเพณีและสังคมไทยที่ดีในอดีต ที่ได้เคยมีมา

เรื่องย่อ " ปริศนา "

ฤดูร้อนของปีนี้ อากาศอบอ้าวกว่าทุกครั้ง คุณนายสมรจึงหาครอบครัวไปพักผ่อนที่หัวหิน คุณนายสมรเป็นหญิงม่าย สามีตาย จึงต้องทำงานหนักโดยเป็นครูสอนหนังสือ ที่โรงเรียนของเพื่อนรักคือครูสงวน คุณนายสมรต้องเลี้ยงลูกสาวทั้ง 4 คามลาหัง โดยไม่ยอมรับความช่วยเหลือจากญาติทางฝ่ายสามี เพราะพวกนั้นรังเกียจที่เธอยากจน คุณนายสมรจึงมีมานะที่จะเลี้ยงลูกให้ดีที่สุด ซึ่งเธอก็ไม่ผิดหวัง อุบลลูกสาวคนโตแต่งงานไปกับสมศักดิ์ ช่างราชการหนุ่มอนาคตไกล ทั้งอุบลและสมศักดิ์มีนิสัยคล้ายกัน คือเป็นคนใจเย็น มองโลกในแง่ ให้อภัยให้ทั้งคู่อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข บลูบ้านหลังเล็ก ๆ อยู่ติดด้านหลังของบ้านคุณนายสมร เพื่อทั้งคู่จะได้ดูแลแม่กับน้องได้

สิริ ลูกสาวคนที่สองเป็นผู้หญิงสวย คล่องแคล่วและทันสมัย เนื่องจากมี

ฝีมือในการตัดเย็บเสื้อผ้า สิริจึงทำงานเป็นช่างใหญ่อยู่ที่ร้านเสื้อผ้าของนางลักษณ์ เพื่อนสนิท สิริมีชายหนุ่มชื่อเสมอมาหลงรักอยู่ แต่ทั้งคู่ก็แต่งงานกันไม่ได้ เพราะมารดาของเสมอรังเกียจที่สิริยากจน เสมอสัญญาว่าจะทำให้มารดาใจอ่อนยอมรับให้ได้ สิริจึงได้แต่รอคอยอย่างมีความหวัง ส่วนองงค์ลูกสาวคนที่สามนั้น เป็นลูกที่คนนายสมรห่วงมากที่สุด เพราะองงค์เป็นผู้หญิงเงิบ ๆ นิสัยอ่อนโยนเรียบร้อย เก็บความรู้สึกเก่ง องงค์มักทำอะไรตามใจคนอื่นมากกว่าที่จะนึกถึงตัวเอง เธอจึงเป็นที่รักของทุกคนในครอบครัว โดยเฉพาะกับสิริ ปรกติสิริจะเป็นคนที่มีเหตุผลดีแต่ในบางครั้งก็เป็นคนเจ้าอารมณ์ โมโหเก่ง เมื่อพบกับองงค์ซึ่งมีนิสัยอ่อนหวาน ยอมคน หึงคู่แข่งอยู่กันได้ไม่มีปัญหา ส่วนลูกสาวคนท้องของคนนายสมรนั้น ไม่มีใครในบ้านเลย ที่จะรู้ว่าจะเป็นอย่างไร เพราะปริศนาไปอยู่กับอาวิรัชที่อเมริกา ตั้งแต่อายุได้ 7 ปี

ที่หัวหิน องงค์ได้พบกับประวิชโดยบังเอิญ ประวิชเป็นชายหนุ่มหน้าตาดี ปราดเปรี้ยว ทันสมัย และค่อนข้างเจ้าชู้ ประวิชนั้นเคยเจอแต่ผู้หญิงเปรี้ยว หรุหร่าจนเคยตัว เมื่อได้มาพบองงค์ซึ่งเป็นผู้หญิงสมัยเก่า เต็มชั้นก็อดที่จะรู้สึกสนใจไม่ได้ ในขณะที่องงค์ก็นึกชื่นชม นิยมยินดีในตัวประวิชไม่น้อย เพราะองงค์เองก็ไม่เคยมีเพื่อนชายมาก่อน คนนายสมรได้รับโทรเลขด่วนจากอุบลว่าปริศนากำลังจะกลับมา เธอสั่งให้สิริกับองงค์เก็บของกลับกรุงเทพฯ ทันที องงค์ได้แต่จากหัวหินไปอย่างอาวรณ เพราะไม่มีโอกาสแม้แต่จะได้รำล้าชายที่เธอต้องใจ ส่วนประวิชเองเมื่อมาพบองงค์อีกครั้งก็ต้องเจอกับความผิดหวัง

ทุกคนในบ้านแปลกใจกันมากเมื่อปริศนากลับมา ต่างวาทกันว่า ปริศนาจะต้องเป็นสาวทวนอกที่ท่าตัวเปรี้ยว ทันสมัยและหรุหร่า แต่ปริศนาที่ทุกคนได้พบกลับเป็นสาวน้อยคาโตะ ผมหยิก ท่าทางชุกชอน เหมือนเล็ก ๆ ไม่มีลักษณะที่จะเป็นคนหัวสูงเลย เนื่องจากบ้านมีขนาดเล็กไม่ใหญ่นัก ปริศนาจึงต้องนอนอยู่ห้องเดียวกับองงค์ซึ่งก็ไม่มีปัญหาอะไร ปริศนาปรับตัวให้เข้ากับคนในครอบครัวได้เป็นอย่างดี จะมีก็แต่กับสิริเท่านั้นที่ทะเลาะกันบ้าง แต่สิริก็โกรธได้ไม่นาน เพราะมีเสมอคอยเอาใจอยู่

ปริศนาขอให้แม่พาไปหาคุณย่ากับญาติๆ ทางบิดา เพื่อมอบของที่อาวิรัชฝากมาให้ คนนายสมรลาบากใจแต่ก็พาไป ปรากฏว่าทั้งคุณย่าและญาติทุกคนไม่ต้อนรับปริศนาและคนนายสมรเลย มีแต่ความดูถูกเหยียดหยัน เมื่อถามถึงสาเหตุ คนนาย

สมรก็ได้แต่บ้ายเบียง

ประวิชลุ้มใจ เรื่องที่หาองงค์ไม่พบ จนต้องไปปรึกษากับหม่อมเจ้าพจน์
ปรีชา เจ้าหนุ่มผู้ร่ำรวย เจ้าของวังศิลาขาวและทรัพย์สินสมบัติอื่นอีกมากมาย ความที่มี
ทั้งรูปสมบัติและทรัพย์สินสมบัติ ท่านพจน์จึงเป็นที่หมายปองของหญิงสาวหลายคน แต่ก็ไม่มี
ใครเอาชนะใจท่านได้สักคน ท่านพ่อท่านแม่ของท่านพจน์สิ้นพระชนม์ไปหมด ท่านจึง
ถูกส่งไปเรียนต่อต่างประเทศตั้งแต่วัยเด็ก โดยมีน้องสาวซึ่งมีวัยห่างกันมากชื่อหม่อม
เจ้าหญิงรัตนาวดี อยู่ในความดูแลของเสด็จอาที่เมืองไทย เมื่อท่านพจน์เสด็จกลับมา
ได้พบกับประวิช ลูกชายของน้ำเชยที่เกิดกับภรรยาอื่น ท่านพจน์นึกสงสารประวิช ที่
ต้องถูกคุณหญิงขึ้น น้ำสาวของท่านคอยรังแก คำว่า ท่านพจน์จึงรับอุปการะทางานให้
ประวิชทา ซึ่งประวิชก็รักและซาบซึ้งในความกรุณาของท่านมาก เรียกได้ว่าท่านพจน์
เป็นทั้งผู้ปกครอง ที่ปรึกษา และพี่ชายของประวิช เลยกี่ว่าได้

ประวิชได้พบปรีชาโดยบังเอิญ ในขณะที่เธอกำลังเดินเล่นอยู่ข้างทาง
เขาคกหลุมรักเธอทันที จนลืมองงค์ไป ยิ่งเมื่อได้พบกันอีกครั้งที่สนามเทนนิส เขาก็
ยิ่งหลงรักปรีชามากจนเกินที่จะห้ามใจได้ ชื่อขององงค์หายไปจากสมองของประวิชโดย
ไม่รู้ตัว ท่านพจน์ได้ยืมประวิชพูดถึงปรีชามากขึ้นชมนักชกนักชว้าง เกิดความหมั่นไส้
และอคติ คิดว่าปรีชาต้องเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี ท่านพจน์พยายามเตือนประวิชให้ห่างจาก
ปรีชาบ้าง แต่ประวิชก็ไม่เคยเชื่อ ยังติดต่อกับปรีชามากจนได้ไปพบองงค์ที่บ้าน

องงค์ผิดหวังที่ประวิชทาตัวเหมือนไม่ เคยชอบเธอมาก่อน องงค์ได้แต่ค
น้องสาวสนิทสนมกับชายที่รักอย่างเสร์ใจเจียบ ๆ ครอบงำใจโดยไม่บอกใครไปทุกที
ปรีชาได้ทางานเป็นครูสอนภาษาอังกฤษที่โรงเรียนของครูสงวน ในวันแรกที่ทางาน
ปรีชามายามทาตัว เป็นผู้ใหญ่โตมโหฬาร แต่ความที่เธอยังเด็กอยู่มากจึงทำให้หนักเรียน
ไม่กลัวและพากันลองดี โดยมีหัวหน้าที่คอยนาเพื่อน ๆ ไม่ให้เรียนหนังสือคือท่านหญิง
รัตน์ น้องสาวท่านพจน์นั่นเอง ท่านหญิงรัตน์หาถุทธ์เคชสารพัดโดยมีวิมล น้องประวิช
คอยช่วยเหลือ ปรีชาจึงต้องหาทางปราบเด็กพวกนี้ด้วยวิธีต่าง ๆ มีครูสุน และครู
ถวิล เพื่อนครูสาวคอยให้กำลังใจ เพราะไม่เคยมีใครที่ เคยจะจัดการกับพวกนี้ได้แม้
แต่ครูสงวน เนื่องจากเกรงใจท่านพจน์ ซึ่งเป็นองค์อุปถัมภ์ด้านการเงินรายใหญ่ของ
โรงเรียน

ท่านพจน์ชักนิกแบลกลใจ ที่ประวิชลลิ่ง ไคล์ในตัวปริศนาไม่ยอมเลิก ผิดกับ
 ผู้หญิงคนอื่นที่ผ่านมา ในขณะที่เดียวกันท่านก็ได้ยื่นท่านหญิงรัตนคุณถึงครูปริศนาอย่างนิก
 ทั้งแกมชื่นชม ทำให้ท่านพจน์ไม่ค่อยแน่ใจว่าจะเป็นคนเดียวกันหรือไม่ เพราะปริศนา
 ของประวิชนั้น เป็นสาว เบรีชว หันสมัย ส่วนครูของท่านหญิงรัตนคุณกลับคุณ เป็นครูที่ทำงาน
 จริงจัง เจ้าระเบียบและฉลาด ท่านพจน์ชักอยากรู้จักปริศนาขึ้นมาแล้ว

รติ ลูกสาวคนเดียวของคุณหญิงขึ้นกลับจากฟิลิปปินส์ หลังจบการศึกษาด้าน
 คัดเย็บเสื้อผ้า รติ เป็น เพื่อนนักเรียนกับสิริมาตั้งแต่ เด็กแต่ทั้งคู่ไม่เคยถูกชะตากันเลย
 เพราะรติมักทำท่าถูกสิริที่หยากจนกว่า เสมอมา ในการกลับมาคราวนี้รติคิดว่า จะเปิด
 ร้านตัดเสื้อผ้าที่ใหญ่ที่สุดในกรุงเทพ โดยหวังว่าจะชัมสิริกับนางลักษณ์แต่ เมื่อเอา ช้างจริง
 ด้วยความซึ้งเกียจ สาราวยและจับจด โครงการร้านเสื้อผ้าของรติก็ต้องล้มเลิก ไปและหัน
 มา เป็นลูกค้าประจำของร้านนางลักษณ์แทน ซึ่งสิริกับนางลักษณ์ก็ไม่อยากได้ลูกค้านี้สัก
 เพราะชอบเอาเงินมาพาดหัวอวดรำอวดรวย

รติคิดจับท่านพจน์โดยคุณหญิงขึ้นคอยร่วมมือ เธอชอบที่จะแต่งตัวสวยควง
 คู่ออกงานสังคัมกับพจน์ และทำตัว เป็นเจ้าของท่านอย่างเปิดเผย ทำให้ท่านพจน์ต้อง
 ลาบากใจ เพราะเห็นแค่ เธอ เป็นน้องเท่านั้น ไม่ได้คิด เป็นอย่างอื่นเลย ประวิชพา
 ปริศนามา เล่น เหนินสีที่วังศิลาขาว ทำให้ได้พบกับท่านพจน์และรติ ท่านพจน์นึกถึงใน
 ความฉลาด เป็นตัวของตัวเองและความสามารถของปริศนา ในขณะที่รตินึกหมั่นไส้
 จนออกนอกหน้า เพราะรู้ตัวที่ว่าทำอะไรก็สู้ปริศนาไม่ได้สักอย่าง ส่วนปริศนานั้นเมื่อ
 พบท่านพจน์แล้วกลับรู้สึกไม่ได้ เป็นอย่างที่คุณคิด เพราะท่านพจน์ที่ประวิช เล่าให้ฟังนั้น
 เป็นคนมี เมตตา กรุณา ชอบช่วยเหลือผู้ได้รับความเดือดร้อน และไม่ดูถูกคน แต่ท่าน
 พจน์ที่ เธอ ได้พบกลับ เป็นคนวางท่าภาคภูมิใจจนมากเกินไป พุดจาคุแคลนและยัง เฉยเมย
 ค่อยคนอื่น ทำให้ปริศนาไม่ชอบหน้าท่านพจน์เลย คิดว่าท่านถูกที่ เธอจน ทำให้ปริศนา
 แสดงกริยาที่ไม่ดี ค่อนข้างก้าวร้าวต่อท่านพจน์จนท่านเองก็นึก โกรธ เพราะไม่มีใคร
 เคยทำกับท่านอย่างนี้มาก่อน ท่านพจน์ต้องยอมรับกับตัวเองว่าปริศนาไม่เหมือนผู้หญิง
 คนอื่นที่เคยพบมา

สมศักดิ์กับอุบลย้าย ไปอยู่ต่างจังหวัด นางลักษณ์เลยมาขอ เข้าบ้านอยู่แทน
 โดยมีพี่น้องชายมาอยู่ เป็น เพื่อน นพ เป็นผู้ชายที่มีนิสัยโอบอ้อม หัวเก่า เมื่อมาพบสาว

สมัยใหม่อย่างปรีศนาถือคติทั้งในความเก่งกล้า ไม่กลัวใครของปรีศนาไม่ได้ ทั้งคู่กลายเป็นเพื่อนสนิทกันได้อย่างรวดเร็ว เวลาคนไหนมีปัญหาก็จะมาปรึกษาอีกคนหนึ่ง

ท่านพจน์ชวนประวิงกับปรีศนาไปเที่ยวด้วยกันบ่อยๆ เมื่อมีโอกาสได้ใกล้ชิดกัน ปรีศนาถึงได้รู้ว่าท่านพจน์มีหลายสิ่งที่ไม่ถึง ท่านเป็นคนคิดว่าเธอคิดไว้มากมายนัก ปรีศนาเริ่มศรัทธาในองค์ท่านพจน์อย่างไม่รู้ตัว ท่านพจน์เองก็อดชื่นชมในความสามารถ คุณสนุกสนาน ไม่มีจริตก้านของปรีศนาไม่ได้ ยิ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับปรีศนา ท่านพจน์ก็ปฏิเสธไม่ได้เลย ว่าประวิงมีสายตาแหลมคมมากที่มาชอบผู้หญิงอย่างปรีศนา

ประวิงชอบภาพลักษณ์กับปรีศนา แต่ไม่กล้า เพราะเธอหาตัวเป็นแค่เพื่อนที่ดีด้วยเท่านั้น อนาคตเฝ้ามองความกระตือรือร้นของประวิงที่มีค่อนน้องสาวอย่างชื่นหน้าชื่นอกครม เธอพยายามที่จะลืมนำให้ได้แต่เนื่องจากอนาคตไม่เคยชอบคนอื่นมาก่อน จึงเป็นการยากไม่ใช่น้อยที่จะลืมนำที่รักแรกพบ อนาคตไม่รู้ว่าปรีศนาคอยเฝ้าสังเกตเธออยู่เงียบๆ ปรีศนาเริ่มแน่ใจว่าสิ่งที่เธอคาดไว้นั้นไม่ผิด คุณนายสมรเห็นอนาคตคู่ซี้กับ ชีวะ ทอดอาลัยเหมือนคนไม่สบายก็พาไปพักผ่อนที่หัวหินอีกครั้ง โดยที่คนจากวังศิลาขาวก็ไปที่นั่นพอดีเหมือนกัน จะซาก็แต่ท่านพจน์องค์เดียว

ที่หัวหิน ปรีศนามักคิดถึงท่านพจน์เสมอ เธอไม่รู้ว่าท่านคิดอย่างไรกับเธอ เพราะก็มีชีวิตคอยตามติดอยู่ตลอดเวลา ท่านหญิงรัตน ชีวะนจดหมายไปทูลพี่ชายว่าครูปรีศนาคิดถึง ท่านพจน์เสด็จมาหัวหินทันทีโดยที่ไม่มีใครคิดมาก่อน ปรีศนากับท่านพจน์ได้ไปเที่ยวกันตามลำพัง ทั้งคู่เข้าใจกันได้ดีเพราะต่างก็มีใจตรงกัน ท่านพจน์เริ่มพูดถึงการแต่งงานโดยบอกปรีศนาว่า เมื่อเสร็จธุระที่เชียงใหม่แล้วจะกลับมาขอหญิงที่รักแต่งงาน และก่อนจากไปท่านได้ให้สัญญาว่าจะรีบกลับมาหาเธอเร็วที่สุด ปรีศนาดีใจมาก

ประวิงเห็นปรีศนาสนิทสนมกับท่านพจน์ก็นึกถึงริบขอเธอแต่งงาน แต่แทนที่จะคิดลบโดน เธอว่าเอา เพราะคนที่ปรีศนารักคือท่านพจน์ไม่ใช่เขา ปรีศนายื่นคำขาดกับประวิงว่า ถ้าเปลี่ยนความรู้สึกมาเป็นเพื่อนกับเธอไม่ได้ ก็ไม่ต้องมาให้เห็นอีกต่อไป

มารดาของเสมอชื่นคาซาคาให้ เลิกติดต่อกับสิริ เพราะทนไม่ได้ที่จะมีลูกสะใภ้ เป็นแค่ช่างเสื่อธรรมดา สิริ เสียใจมากที่เสมอเลือกความสุขสบายมากกว่าที่จะคิดถึงเธอ สิริกลายเป็นคนเงิบขริม เก็บตัว ท้อถอยต่อทุกอย่าง ในที่สุดก็ขอไปอยู่กับอบลที่ต่างจังหวัดเพื่อพักผ่อนให้จิตใจดีขึ้น

ปริศนารอการกลับมาของท่านพจน์อย่างมีความสุข ไม่มีใครรู้เลยว่าทั้งคู่รักกัน ส่วนท่านพจน์เมื่อกลับจากเชียงใหม่มาก็เตรียมตัวจะไปพบคุณนายสมรเพื่อลู่ขอปริศนา แต่ถูกประวิษมาซึ่งคัดค้านขอร้องให้ช่วยก่อน ประวิษขอให้ท่านพจน์ไปช่วยพูดกับปริศนา เพื่อให้เธอยอมแต่งงานกับเขา เนื่องจากรู้ว่าปริศนาศรัทธาในองค์ท่านพจน์มาก ถ้าท่านช่วยพูดเธอก็ต้องยอมฟังบ้าง ท่านพจน์ลำบากใจมาก ไม่รู้จะบอกประวิษยังไงว่าท่านกับปริศนาก็รักกัน แต่ในเมื่อมีฐานะเป็นผู้ปกครอง ท่านจึงต้องจำใจมาขอพบปริศนาเพื่อช่วยพูดให้ประวิษ ทั้งที่ตนเองก็เสียพระทัยมาก

ปริศนาตกใจ และผิดหวัง จนกลายเป็นความโกรธและน้อยใจ ทั้งคู่ได้เถียงและจากกันด้วยความไม่เข้าใจ ท่านพจน์เองก็เสียใจไม่น้อยที่ปริศนาไม่เข้าใจท่าน ปริศนาไม่ยอมเล่าให้ใครฟังถึงเรื่องนี้และย้ายไปอยู่ที่โรงเรียนชั่วคราว

ประวิษไม่กล้าไปหาปริศนาที่โรงเรียน และก็ไม่ได้จะไปไหน สุดท้ายก็ไปคุยกับอนงค์ที่บ้าน เมื่อได้ใกล้ชิดกันอีกครั้งก็ยิ่งทำให้ประวิษได้คิด ว่าผู้หญิงที่เขาควรแต่งงานด้วยน่าจะเป็นอนงค์ เพราะเธอเป็นคนมีระเบียบ เป็นแม่บ้านที่จะควบคุมพ่อบ้านเจ้าสาราณอย่างเขาได้ ประวิษเริ่มยอมรับกับตัวเองว่าผู้หญิงที่เขารักคืออนงค์ แต่เมื่อได้พบผู้หญิงที่เพียบพร้อมอย่างปริศนา ก็ทำให้เขาหลงเข้าใจผิด คิดว่ารักเธอ ซึ่งความจริงแล้วไม่ใช่

อนงค์มีความสุขมาก ที่ประวิษกลับเป็นเหมือนเดิม คุณนายสมรเองก็หาขหวางที่อนงค์จะได้มีความสุขเสียที และเมื่อประวิษได้พบปริศนาอีกครั้ง ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนเก่าก็กลับคืนมา

นพสมักรซึ่งทุนไปเรียนต่อต่างประเทศ แต่อาจารย์ของเขาเกิดความเข้าใจผิดบางอย่างในระยะเบี่ยงการสอบทำให้ตนต้องพลาดการสอบไป นพเสียใจมาก

เพราะเครียดมาไม่ใช่บ่อย ปริศนาเองก็เสียความในความสามารถของนพ ประวิช
แนะนำให้ปริศนาไปขอความช่วยเหลือจากท่านพจน์ เพราะท่านรู้จักเจ้าหน้าที่สถานทูต
อยู่หลายคน ปริศนาจึงไปพบกับท่านทั้งที่ยังโกรธกันอยู่ ท่านพจน์ปลื้มใจที่ปริศนายังคิด
ถึงเวลาที่มีปัญหา

ท่านพจน์เสนอให้พจน์ทุนจากท่าน โดยเมื่อเรียนจบแล้วก็กลับมาทำงาน
ใช้หนี้ ปริศนาแปลกใจที่ท่านพจน์ทำให้คนที่หนึ่งในศักดิ์ศรีอย่างนพยอมรับได้ ก่อนเดินทาง
ไปอเมริกา นพเตือนให้ปริศนาละทิ้งเรื่องท่านพจน์บ้าง

รติไม่พอใจที่ท่านพจน์ทำเนี่ย ๗ ไม่สนใจเธอ คุณหญิงขึ้นเลขต้องเป็น
คนเร่ร่อน เรื่องแต่งงาน ท่านพจน์รีบปฏิเสธแต่ด้วยความที่ท่านมีภริยาดี ทำให้คุณหญิง
ขึ้นเข้าใจผิดคิดว่าท่านขอผิดก่อนไปก่อน สันต์ น้องชายของเสมอซึ่งมาขอพรติดอยู่ ส่ง
พ่อแม่มาส่งขอกับคุณหญิงขึ้นแต่โดนปฏิเสธมาอย่างไม่มีดี พ่อแม่สันต์โกรธมากประกาศ
ไม่ขอยุ่งตัวอีกแล้ว เสมอตั้งใจที่แม่ไม่มาบังคับอีก เขาเริ่มคิดถึงสิริอีกครั้ง

รติออกข่าวว่าจะแต่งงานกับท่านพจน์ ในขณะที่เดียวกันก็ไปหาปริศนาถึง
บ้านเพื่อสั่งห้ามไม่ได้ เธอติดต่อกับท่านพจน์อีก อานนท์ พี่ชายคนโตของนางลักษณ์กลับมา
จากอเมริกา อานนท์มาอยู่กับนางลักษณ์ที่บ้านหลังเล็กของอุบล พรกตอานนท์จะเป็นคน
เจ้าสหาย ควงผู้หญิงไม่เข้าหน้า แต่เมื่อมาเจอปริศนา เขากลับสนใจเธออย่างจริง
จัง ทั้งสองเข้ากันได้ดีและอย่างรวดเร็ว เพราะต่างก็อเมริกันจำด้วยกันทั้งคู่

ในงานวันแต่งงานของประวิชกับอนงค์ ท่านพจน์พยายามจะปรับความ
เข้าใจกับปริศนา แต่ก็ไม่มีโอกาสเพราะอานนท์คอยกันทำอยู่ตลอดเวลา ส่วนรตินั้นก็
พยายามเรียกร้องความสนใจจากท่านพจน์แต่เมื่อไม่ได้ผล เธอก็หันไปหาอานนท์แทน
เป็นการประชด ท่านพจน์จึงได้คุยกับปริศนาตามลำพัง ท่านพจน์ขอปริศนาแต่งงานแต่
พูดไปหน่อย ไปยกเอาความสบาย เงินทองที่จะให้มาพูดก่อน ทำให้ปริศนาซึ่งตั้งใจ
ในตอนแรกต้องผิดหวัง เข้าใจผิดคิดว่าท่านพจน์จะเอาเงินมาพาค้าว ไม่ใช่คิดแต่ง
งานเพราะความรัก ปริศนาโกรธมาก หว่าท่านพจน์หลอกลวงไม่จริงใจ ทั้งคู่ต้อง
เข้าใจผิดกันไปอีกครั้ง

ท่านพจน์พยายามจะอธิบายหลายครั้ง แต่ปริศนาก็ยังไม่ยอมฟัง จนท่านนึกโกรธและหันไปควงรติแทน เพื่อยั่วให้โกรธ ซึ่งปริศนาก็รู้ดี จึงหันไปขอให้อานนท์แกลังหา เป็นคู่รักกับเธอ อานนท์แสดงได้สมจริงมากจนในวงสังคมนึกกันให้ทั่ว ท่านพจน์เองก็เลิกสนิทกับรติ และคิดหนักอย่าง ไม่น่าใจว่าปริศนายังรักท่านอยู่อีกหรือเปล่า

รติไม่ยอมเลิกได้ง่าย ๆ หากตัวก้าวภายในองค์ท่านพจน์ทุกที จนท่านหญิงรติทนไม่ไหว ท่านพจน์ตัดสินใจไปกาญจนบุรี เพื่อตัดปัญหาทุกอย่าง ปริศนาเห็นว่ายั่วท่านพจน์มามากพอแล้วก็ขอ เลิกการแสดงกับอานนท์ อานนท์ได้แค่ยอมเลิกด้วยทั้งที่อกหักอยู่ในใจ เจ็บปวด ๆ ปริศนาคิดใจว่าจะคืนดีกับท่านพจน์ เสียแต่ปรากฏว่าท่านกลับมาในสภาพที่เจ็บหนัก เป็นโรคมะเร็ง เรื้อรังขึ้นมา คุณนายสมรแปลกใจในอาการกระวนกระวายของลูกสาว ปริศนาคิดเสียใจเล่า เรื่องที่ เกิดขึ้นทั้งหมดให้มารดาฟัง

เมื่อท่านพจน์ เริ่มรู้สึกตัว ก็ขอให้ปริศนามาคอยดูแลพยาบาล ทั้งสองได้เข้าใจกันอีกครั้ง ท่านพจน์หมั้นกับปริศนา เจ็บปวด ๆ ส่วนงานแต่งงานนั้นจะจัดอย่างไรใหญ่โตมโหฬาร ครุสมกับครุภักดิ์แทบสลบ เมื่อรู้เรื่อง สิริกลับมาอยู่บ้านตามเดิมและได้พบเสมอซึ่งมาขอคืนดี เสมอขอให้ เริ่มต้นกันใหม่อีกครั้งแต่สิริตัดใจได้ คิดขาดแล้ว เพราะรู้ว่าชีวิตเธอจะ ไม่มีวัน ได้พบความสุขถ้าต้องอยู่กับผู้ชายโลเล อย่าง เสมอ

รติกับคุณหญิงชื่นโกรธมาก ที่รู้ข่าวการหมั้นกับปริศนา ทั้งคู่ไปพบเสด็จอาของ ท่านพจน์ เพื่อฟ้องถึงความไม่เหมาะสมด้วยประการทั้งปวงของปริศนา และยังไปกล่าวหาว่าปริศนา เป็นลูก ไม่มีพ่อ แม้แต่ย่าของตัวเองก็ยัง ไม่ยอมรับว่าเป็นหลาน

คุณนายสมรเล่าให้ลูกฟังถึง เรื่องในอดีต ว่าพระวินิจบิดาของปริศนานั้น เป็นลูกชายคนโปรดของคุณหญิงเทพซึ่งมีฐานะร่ำรวยมีเกียรติในวงสังคม คุณหญิงเทพได้หมั้นลูกผู้ที่มีตระกูลให้กับพระวินิจแต่พระวินิจกลับมารักและแต่งงานกับสมร ลูกสาวชาวสวนที่มีฐานะธรรมดา คุณหญิงเทพและญาติ ๆ โกรธพระวินิจมาก ขนาดตัดขาดกัน ต่อมาพระวินิจล้มเจ็บหนักซึ่งในคอนนั้นคุณนายสมรได้ตั้งท้องปริศนาอยู่ พระวินิจก็รู้ว่ากำลังจะได้ลูกคนที่ 4 แต่กว่าคุณนายสมรจะคลอดปริศนา พระวินิจก็เสียชีวิตไปหลายเดือนแล้ว คุณหญิงเทพซึ่งมีอคติกับคุณนายสมรจึงหาว่าปริศนา เป็นลูกคนอื่นไม่ใช่หลาน มีแต่หลวงวิรัช น้องชายคนสุดท้องของพระวินิจ เท่านั้นที่รู้ความจริง และหลวง

วิรัชคนี่นี่เองที่ อาบรีสนาไปเลี้ยงที่อเมริกาตั้งแต่เด็ก

ท่านพจน์หาบรีสนาไปผ้าเสด็จอาเสด็จอาพอใจในตัวบรีสนามาก และท่านเองก็ได้รับจดหมายยืนยันถึงกาเนิคของบรีสนาจากหลวงวิรัช เสด็จอาอนุญาตให้ทั้งคู่แต่งงานกันได้ รติเสียหน้ามาก เมื่อแน่ใจว่าคงไม่ได้แต่งงานกับท่านพจน์แน่ก็คิดหันไปหาคนอื่น เธอคิดจับอาเนนห์แต่ก็ไม่สำเร็จ กลับได้สันต์ชายผู้ชื่อสัคย์ รักเธอไม่เปลี่ยนแปลง รติตกลงแต่งงานกับสันต์อย่างขมขื่น ทุกคนได้แต่นึกสงสารสันต์กันมากที่ต้องอยู่กับรติและคุณหญิงขึ้น

คืนก่อนวันแต่งงาน บรีสนาเขียนจดหมายเล่าให้อาวิรัชที่อเมริกาฟัง ถึงรายละเอียดในวันแต่งงานที่จะมีในวันรุ่งขึ้น เธอขอบคุณวิรัชที่ช่วยให้มีวันนี้ และในคืนนั้น ท่านพจน์ก็ได้มาลานางสาวบรีสนา พร้อมทั้งสัญญาว่าตั้งแต่พรุ่งนี้เป็นต้นไป ทั้งคู่จะไม่มีวันพลัดพรากจากกันอีก

จากนวนิยายเมื่อจะมาเป็นบทละครโทรทัศน์ ผู้วิจัยในเวลานั้นไม่เคยได้ศึกษาการเขียนบทละครมาก่อนเลย อาศัยแต่ว่าเป็นคนช่างอ่าน และมีโอกาสได้อ่านบทละครจากผู้เขียนบทท่านอื่น จึงอาศัยความรู้ที่ได้นอกตำราขึ้นมาทำการประมวลและเรียบเรียงเป็นบทละครขึ้น โดยในตอนเริ่มแรกนั้นได้รับการชี้แนะและแนะนำจากคุณคุณสมรภักษ์ ณรงค์วิชัย เจ้าหน้าที่ระดับสูงของสถานีโทรทัศน์ ไทยทีวีสีช่อง 3 ถึงวิธีการและหลักการในการเขียนบท คาถาธิบายเหล่านี้ได้เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยเป็นอันมาก ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และคาดว่าในอนาคตด้วย จึงต้องขอขอบคุณคุณสมรภักษ์ไว้ ณ ที่นี้ เป็นอย่างสูง และนอกจากคุณสมรภักษ์แล้ว ผู้เขียนบทยังได้ข้อมูลรายละเอียดในยุคนั้นจากมารดา ซึ่งเคยใช้ชีวิตในยุคนั้นของบรีสนามาแล้ว

นอกจากนั้นเมื่อมีปัญหาในการเขียนบท ผู้เขียนต้องพยายามแก้ไข คัดลึนใจในปัญหาเหล่านั้นเอง เนื่องจากผู้กำกับการแสดง ผู้กำกับรายการ ทีมงานที่เกี่ยวข้อง จะมีภาระกิจทำละครเรื่องอื่นอยู่ จึงไม่มีเวลาที่จะมาช่วยผู้เขียนบทได้ในส่วนนี้ หากแต่จะทำการแก้ไข หรือปรับปรุงบท ต่อเมื่อบทถูกเขียนเสร็จและนำไปผลิตเป็นละครแล้ว ทีมงานที่เกี่ยวข้องจึงจะมีส่วนร่วม

องค์ประกอบของบทละคร

บทละครโทรทัศน์ "ปริศนา" ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 6 ส่วน ตามทฤษฎีการละคร ที่อริสโตเติลได้กล่าวไว้ คือ

1. โครงเรื่อง (Plot)

นวนิยายเรื่อง "ปริศนา" เป็นเรื่องที่ประกอบไปด้วย บทย่อยทั้งหมด 71 บทย่อย โดยแต่ละบทจะมีชื่อประจำตอนที่แฝงไว้ซึ่งความหมายที่บอกให้ทราบว่า ในบทนั้น เรื่องราวได้ดำเนินไปอย่างไร ตัวละครตัวใดมีบทบาท มีการกระทำอย่างไรบ้าง

บทย่อยทั้งหมด 71 บท มีดังนี้

1. หัวหิน

เป็นการเปิดเรื่องที่หัวหิน ประวิศไวทยาย ระทมทุกข์ที่อนงค์ สาวงามที่ขาหลงรัก หนีกลับไปกรุงเทพฯ โดยไม่มีการรำลา แต่แท้จริงแล้วประวิศไม่รู้หรอกว่าอนงค์ต้องงาใจกลับ เพราะปริศนาส่งข่าวมาบอกว่าจะกลับมา เมืองไทยก่อนกำหนด พงษ์ได้แต่ปลอบและให้กำลังใจประวิศที่จะออกตามหาสาวงาม ทันทีที่กลับไปกรุงเทพฯ

2. บ้านคุณนายสมร

เป็นการเปิดตัวละครทั้งหมดของบ้านคุณนายสมร นอกเหนือไปจาก สิริอนงค์ และสมร ซึ่งได้เปิดตัวไปแล้วในบทที่ 1 แสดงให้เห็นถึงการรอคอยของทุกคนที่รอการกลับมาของปริศนา ซึ่งไม่มีใครรู้ว่าจะมีหน้าตา นิสัยใจคอเป็นยังไง สมศักดิ์ ล้อเลียนอนงค์ ที่มีท่าทีหยอเยินงา ไม่มีใครล่วงรู้เลยว่าอนงค์กำลังคิดถึงประวิศ

3. ลูกสาวคนใหม่

ปริศนากลับมาถึงบ้าน เรียนรู้ที่จะต้องปรับตัว ใช้ชีวิตใหม่กับครอบครัว ปริศนานั่งกางเกงขาสั้นออกไปเดินเล่น พบว่าผู้คนพากันมองเธอเหมือนตัวประหลาด สมรจึงสอนให้ปริศนาให้รู้ถึงวัฒนธรรม ประเพณีที่แตกต่างระหว่างอเมริกา กับเมืองไทย อนงค์รู้สึกแปลกใจ ที่บางครั้งปริศนาก็มีความคิดที่ดี เป็นผู้ใหญ่ ก็นัก

4. พี่ น้อง

ปรีศนาจัดห้องนอนใหม่ เอาของฝากออกมาแจกทุกคนในบ้าน พร้อมกับเขียนจดหมายไปเล่าให้วิรัชฟังถึงครอบครัวที่เมืองไทย เล่าถึงการเอาของฝากไปให้คุณหญิงเทพ ผู้เป็นย่า และได้รับการต้อนรับอย่างเฉยชา รังเกียจอย่างออกนอกหน้า สิริบ่นถึงความพุ่มเฟิย เอาเงินฝากหัวของสิริ ที่ทุ่มทุนคัดเสื่อจากร้านจำนวนมาก เพียงเพื่อเรียกร้องความสนใจจากพจน์ สมศักดิ์ได้เล่าถึงความเป็นคนดี และร่ำรวยของพจน์ แต่ปรีศนาไม่ทันสนใจเพราะกำลังคิดเรื่องงาน

ปรีศนาได้ เป็นครูสอนภาษาอังกฤษ ที่โรงเรียนศึกษาลัย อนงค์นิกสงสาร น้องสาวที่ร้องไห้คิดถึงอาวิรัช

5. ปรีศนา - ครู

ปรีศนามาสอนหนังสือวันแรก ก็วางฟอร์มสวมเน็คช้าว เพื่อให้ดูเป็นผู้ใหญ่ เธอพบการต่อต้านของนักเรียนที่ไม่อยากเรียนภาษาอังกฤษกับครูคนไทย โดยมีหม่อมเจ้าหญิงรัตนาวดี เป็นผู้นำกลุ่ม ปรีศนาแก้เผ็ดโดยสั่งการบ้านให้ไปหา รัตนาวดีจึงไปขอให้พจน์ช่วย

ปรีศนาไปเล่นเทนนิสกับสมศักดิ์ ประวิชเล่าให้พจน์ฟังว่าได้พบผู้หญิงที่เคยเห็นเดินเล่นอยู่ริมถนน พจน์ฟังอย่างนึกคุณูก แกรมคาหนีประวิชที่หาตัวเจ้าชู้ ชอบผู้หญิงไปทั่ว ประวิชค่อยนึกถึงอนงค์ขึ้นมาได้ พจน์พารตีไปคนหนึ่ง ได้ไปพบกับปรีศนาซึ่งมากับพี่สาวทั้งสามและสมศักดิ์ แต่ทั้งคู่ก็ไม่ได้เห็นกัน เพราะปรีศนามัวแต่มองรติ เนื่องจากจำได้ว่าเคยพบกันในเรื่องตอนเดินทางกลับ และรตินี้เองที่ทำให้ปรีศนาต้องขึ้นเครื่องบินมา เพราะทนราคาไม่ไหว

6. เรื่องของคนโก้

ปรีศนาได้รู้จากสมร ว่ารัตนาวดีเป็นน้องสาวของพจน์ อนงค์แปลกใจที่เห็นถ้วยรางวัลทางด้านของปรีศนา เต็มไปหมด และยิ่งแปลกใจเมื่อปรีศนาเล่าให้ฟังถึงเพื่อนสมศักดิ์ ที่เล่นเทนนิสด้วยกันว่าชื่อประวิช ฝ่ายพจน์ก็นึกสงสัยว่าทำไมประวิชกับเพื่อนว คุยถึงปรีศนาอย่างชื่นชม ประทับใจกันเหลือเกิน

7. เรื่องยุ่งยากใจของประวิช

ประวิชมาจับทุกซ์กับพจน์ เรื่องที่แม่จะย้ายไปอยู่กับน้องสาว เนื่องจาก

ทนความร้ายกาจของซินไม่ไหว พจน์รับอุปการะวิมล และให้มาอยู่ด้วยที่ค้ำหนัก พจน์ได้ยื่นชื่อปริศนาอีกครั้งจากรัตनावตี ในฐานะครุสาวที่รัตनावตี เริ่มจะนิยมชมชื่น

ประวิษมาหาปริศนาที่บ้าน แค้นลับได้พบนงค์ อนงค์ดีใจมาก ในขณะที่ประวิษกลับเฉย ประวิษกลับมาเล่าเรื่องนี้ให้พจน์ฟังอย่างนิกไม่ถึง ที่อนงค์จะเป็นพี่สาวของปริศนา

8. ประวิษ - เพื่อนใหม่

ประวิษพาตัวเข้ามาสนทนากับครอบครัวของปริศนา และรับอาสาเอาเจ้าคาไปเลี้ยงให้ รัตनावตีกับวิมลคืน คืนที่ได้ลูกหมาตัวใหม่ ประวิษไปรายงานให้พจน์ฟัง พร้อมกับขออนุญาตเลี้ยง เนื่องจากหวังเอาใจปริศนาให้หันมาเห็นใจเขา

9. ความลับ

สิริหงุดหงิด ที่ปริศนาผิวปากเสียงดัง ทั้งคู่ทะเลาะกันเหมือนเด็ก ๆ จนสมรต้องมาห้าม สมรบนที่ไม่มีวิหยจะฟัง อนงค์บอกปริศนาว่า เคือนหน้าเป็นวันเกิดแม่ทุกคนในบ้านแปลกใจ ที่ปริศนาทำท่าเหมือนมีความลับกับประวิษสองคน สิรีเคาว่าคู่นี้ต้องซ้อบพอกัน อนงค์ได้แค้นมองทั้งคู่อย่างละเอียดใจ เมื่อถึงวันเกิดสมรปริศนากับประวิษรวมเงินกันซื้อวิหยเครื่องใหม่ให้ อนงค์รู้สึกแง่มีไสอย่างประหลาดที่รู้ว่า ความลับของปริศนากับประวิษก็คือ เรื่องวิหยนี้เอง

10. ผู้ชนะ

ประวิษชวนปริศนาไปคู้หนึ่ง ทั้งที่นั่งกางเกงขาสั้น ปริศนายอมไปเพื่อต้องการเอาชนะ และจะได้รถประวิษมาขับ 7 วัน คนพุดถึงเรื่องนั้นกันทั้งเมือง จนพจน์ต้องเรียกประวิษมาถาม และให้เชิญปริศนามาเล่นเทนนิสที่ค้ำหนัก

ปริศนาได้พบกับพจน์และรติ พจน์บ่นว่าผู้หญิงเล่นกีฬาเล่นก็พากัน เทหะแหยะ น่าเบื่อ ปริศนาจึงแสดงฝีมือในการเล่นเทนนิส จนพจน์อึ้งนึกตั้งไม่ได้ ในขณะที่รติลับหมั่นไส้ ประวิษมาชวนปริศนา สิรีและอนงค์ ไปงานเลี้ยงคืนราที่ค้ำหนักศิลาขาว

11. ท่านเจ้าของงาน

ในงาน สิรีได้พบเสมอซึ่งก็เข้ากันได้ดี รติพยายามเรียกร้องความสนใจจากพจน์ แต่ไม่ได้ผล พจน์มีวแต่ไปคืนราที่กับปริศนาซึ่งชวนคุย ทำไร้ เธอก็ไม่ตอบ

ประวิศต้องมาเฉลยว่า เพราะถูกคาดคั้นจากสมร ปริศนาถึง ไม่กล้าคุยด้วย พจน์ต้องให้ประวิศช่วยพุดจนปริศนาเข้าใจ

ปริศนากับพจน์เห็นตรงกันเกือบตลอดเวลา ทั้งคู่คุยกันอย่างถูกคอ และถูกใจ แต่แล้วเธอก็ต้องรีบกลับบ้าน ด้วยเหตุผลที่ว่าพรุ่งนี้เช้าต้องตื่นช่วยคนใช้ซักผ้าปูที่นอน

12. ผู้หญิง 2 บ้าน

พจน์คุยถึงปริศนาด้วยความรู้สึกที่ตื้นเขิน หายใจถูก สั่งให้ประวิศไปชวนพี่น้องทั้งสามไปเที่ยวทางเรืออีก ส่วนพจน์ไปชวนรติเอง แต่เธอลงเล่นตัว แกล้งบอกว่าไม่สบาย เนื่องจากยังน้อยใจพจน์ไม่หายที่ให้ความสำคัญปริศนามากกว่า รติจึงออกไปเที่ยว เพราะความมารยาทของตนเอง

สิริกกับอนงค์ไม่ยอมไป ปริศนาจึงต้องไปกับพจน์ และประวิศแค่สามคนกัน พจน์พาปริศนาไปวัด ประวิศบ่นจะลาออกจากงานมาอยู่บ้าน ด้วยความขี้เกียจ เลขโคตมปริศนาว่า ที่จะทำให้ตัวเป็นคนหนักโลก พร้อมกับสั่งว่าถ้าลาออกจากงานเมื่อไหร่ห้ามไปหาเธอที่บ้านอีกเด็ดขาด พจน์นึกชื่นชมปริศนาอยู่ในใจเงิบๆ ประวิศเก็บคาพูดของปริศนามานั่งกลุ้ม ไม่กล้าไปหา พจน์เตือนสติว่าก็ยังไม่ได้ลาออกจากงานแล้วหาไม่จะไปหาไม่ได้ ประวิศถึงค่อยได้คิด

13. ประวิศกับปริศนา

พจน์ขับรถพาประวิศมาที่บ้านปริศนา เจ้าคาวิ้งตัดหน้ารถ เลขโคตมคาย พจน์ไม่รู้จะหาอย่างไร เลขขึ้นรถขับออกไป ไปหารติ รติได้แสดงความห่วงเพื่อจับจด ไม่เอาการงานจนพจน์นึกเบื่อ และหันกลับมาถึงปริศนาแทน

ปริศนาคุยกับอนงค์ว่าพจน์เหมาะกับสิริ อนงค์ว่าสิริชอบกับเสมอหรือกประวิศมาชวนปริศนาและสิริ ไปรับแขกเมืองของพจน์ ปริศนาไม่ยอมไป เพราะยังโกรธพจน์อยู่ สมรต้องคุยให้ประวิศรับอาสาตัดผมให้ปริศนา สมรนึกเอ็นดูความเป็นเด็กของทั้งคู่ ปริศนาบ่นที่สมศักดิ์กับอุบลต้องย้ายไปที่จันทบูร

14. คู่แข่งของสิริ

พจน์มาขออนุญาตสมร เพื่อขอลูกสาวสองคนไปช่วยต้อนรับแขก สิริบ่นถึงความบ้าของรติที่สั่งตัดเสื้อที่เดียว 14 ชุด เพื่อรับแขกเมือง ปริศนาได้พูดให้ข้อคิด

ว่า เงินซื้อทุกอย่างไม่ได้ ความคิดต่างหากที่ชนะได้หมด

15. แหกเมือง

มิสเตอร์แมนสฟิลด์ เพื่อนสนิทของพจน์ เดินทางมาจากอเมริกาพร้อมด้วยภรรยา และแอสลี่ น้องชาย ในงานเลี้ยงรับ ประสูติกลายเป็นดาวดวงเด่นของงาน แอสลี่ติดใจประสูติอย่างเปิดเผย รติทาเป็นเรียกร้องความสนใจ โขยเล่นเปียโนโซว์ แต่กลับโดนประสูติเขียนรูปการ์ตูนล้อ เป็นที่ขบขันของทุกคนในงาน รวมทั้งพจน์ด้วย

ประวิชไม่พอใจที่แอสลี่ทำติดประสูติ นึกหึงไปสารพัด แต่ไม่กล้าโวย

16. เทียวแม่น้ำ

พจน์พาแขกเมืองไปเที่ยวทางน้ำ ประสูติตามไปด้วย เธอได้แอบถ่ายรูปพจน์ตอนตีหน้าบึ้งอุมฤติ ประวิชมาโวยวายกับอนงค์ เรื่องที่ประสูติสนิทสนมกับแอสลี่ อนงค์ต้องว่าเอาให้ เพราะโกรธแทนน้องสาว รติหึงประสูติบอกแอสลี่ว่าที่บ้านไม่มีโทรทัศน์อย่างคุณ

17. ประสูติ - คนเก่ง

พจน์พาแขกเมืองไปขี่ม้าเล่น รติทาใส่ชุดสวยโซว์ พจน์เห็นประสูติทำท่าอวยกขี่ม้าพยศ ก็หุดคูดูกเป็นเชิงขี้วแหยม ประสูติจึงแสดงฝีมือในการขี่ม้าให้ทุกคนดูตามด้วยการว่ายนน้ำ พจน์ทั้งในคิ้วประสูติมากขึ้นทุกที

18. เทียวทะเล

ประสูติเอารูปพจน์ใส่กรอบ วางไว้บนโต๊ะทำงาน ไว้คูดอนบวดหัวจากการตรวจการบ้านเด็ก อนงค์ได้แต่ซาในความแพลงของน้องสาว

พจน์จะพาแขกเมืองไปเที่ยวทางทะเล อนงค์บ่นกลุ้มใจไม่มีเสื้อผ้าแต่งประสูติขอมืมเสื้อจากสิริ โดยคิดแต่งตัวให้แตกต่างจากรติไปเลย ประสูติตกปลากับแอสลี่อย่างสนุกสนาน ประวิชแอบมองไม่พอใจ

19. ในเรือตอนกลางคืน

พจน์จัดงานเลี้ยงในเรือ ประสูติแกลังแก่งตัว เป็นสาวใหญ่ แล้วหาหูก

เขียนแบบปรกติกับพจน์ จนพจน์ทั้งนิกขาและโภธ แต่ก็อดที่จะมองปริศนาบ่อยๆ ไม่ได้ แอชลีได้แต่อาลัยที่จะต้องจากปริศนาไป

ปริศนาออกมาเดินเล่นตอนดึก ได้พบพจน์ซึ่งให้ขอยืมเสื้อคลุมใส่ เนื่องมาจากอากาศเย็น

20. การปราบเด็กแก่น

พจน์บ่นเรื่องรัตนาวดี ที่มีผลการเรียนอ่อนลงทุกที ปริศนาแนะนำให้นำเข้าเป็นนักเรียนประจำ ประวิศแปลกใจที่เห็นพจน์กับปริศนาพูดกันดี แล้วแขกเมืองก็จากไป เพื่อเดินทางต่อไป

รัตนาวดีถูกพจน์ส่งมาอยู่ประจำ มีวิมลมาศช่วย รัตนาวดีเพลงฤทธิ์จะหนีกลับคาน้ำ แต่ปริศนามาพบเสียก่อน ปริศนาเตือนให้รู้ว่าถึงหนีกลับไป ก็ต้องโดนส่งตัวกลับมาอีก รัตนาวดีเห็นปริศนาอาจจริงก็ต้องจำนน แต่ยั้งคิรวน ไม่ยอมเรียนหนังสือ แกล้งทำเป็นเหลาดินสอได้โต๊ะ ปริศนาเลยแก้เผ็ดโดยให้รัตนาวดีอยู่อย่างนั้นทั้งชั่วโมงเรียน

21. เรื่องแปลกๆ

นับแต่นั้น รัตนาวดีก็ทิ้งรัก และกลัวปริศนาเป็นที่สุด จนครุคนอื่นพากันนิกแปลกใจ พจน์มาขออนุญาตปริศนาไปเยี่ยมน้องสาวที่โรงเรียน ปริศนาบ่นอยากให้สิริชอบกับพจน์ มากกว่าที่จะเป็นเสมอ

22. วันเกิดปริศนา

ปริศนาได้รับของขวัญวันเกิดมากมาย รวมทั้งโทรเลขอวยพรจากวิรัช ประวิศให้สายสร้อยรูปหัวใจคู่ ส่วนพจน์ให้ลูกสุนัขตัวใหม่ ปริศนาดีใจมาก เชิญพจน์มาทานน้ำชาที่บ้าน พจน์ได้เห็นรูปถ่ายของคนทีปริศนาแอบถ่าย พจน์ขอรูปร่างนี้คืน สัญญาว่าจะส่งรูปใหม่มา เปลี่ยนให้

23. ปริศนาและชายหนุ่มทั้ง 2

พจน์ส่งรูปมาให้คามสัณญา ประวิศโภธปริศนา ที่ให้สิริขอยืมสายสร้อยไปใส่ ประวิศหาเป็นพาล แต่ปริศนาไม่สนใจ ประวิศเลยปล่อยให้ปริศนาไปเล่นเทนนิสตามลาหังกับพจน์ พจน์ถูกทางโรงพยาบาลเรียกตัวด่วน ปริศนาขับรถไปส่งให้แล้ว

เลขคอยจนพจน์ผ่าตัดเสร็จคอนคิก พจน์ซาบซึ่งในน้ำใจของปริศนามาก

24. สองคู่

ประวิษขอให้องค์ช่วยผูกเชิษฐ์เข้ากับปริศนา อดงค์ได้แต่ตีหน้าขึ้นอก
กรม พจน์ขับรถมาที่บ้านปริศนาโดยไม่รู้ตัว และพาเธอไปนั่งรถเล่นอย่างมีความสุข
ปริศนาแปลกใจที่เห็นองงค์นอนซิม เหมือนคนหมดแรง

25. หน้าร้อน

องงค์คูชีดเชิษฐ์ หม่นหมองขึ้นทุกที จนสมรรถศินใจพาลูกสาวทั้งสามไป
เที่ยวหัวหิน ก่อนไปสิริมาถามเรื่องเสมอซึ่งมาคิดพันเธออยู่ สมรขอให้คบกันไปอีกสัก
พัก เพื่อความแน่ใจ

26. หัวหินอีก

ปริศนามาหัวหินกับครอบครัว ในขณะที่รศิกีมากับขึ้น เพราะคิดว่าพจน์จะ
ตามไปด้วยแต่พจน์กลับอยู่กรุงเทพฯ หน้าตาเฉย รศินาวดีเขียนจดหมายชวนให้พจน์ตาม
มา โดยบอกว่าปริศนาบ่นคิดถึง

27. คนสำคัญมาหัวหิน

ปริศนาไม่ถึงว่าพจน์จะตามมา รศิพยายามยั่วชวนพจน์แต่ต้องผิดหวัง

28. ปริศนาที่หัวหิน

พจน์ชวนปริศนาไปเที่ยว แต่เธอต้องอยู่เวรทำอาหาร ปริศนาทำไม่เป็น
จนพจน์ต้องช่วยเหลือ ปริศนาได้แต่แปลกใจและนึกถึงในตัวพจน์มากขึ้นทุกที

พจน์จัดงานปาร์ตี้ขึ้น รศิพยายามจะดันราคาเปิดพลอร์ด้วยให้ได้ พจน์จึง
หันไปดันกับรศินาวดีแทน และในคืนนั้น พจน์ไม่ได้ดันราคากับปริศนาเลยสักเพลง

29. ท่านชายพจน์กับปริศนา

พจน์พาปริศนาเที่ยวอย่างสนุกสนาน ทั้งคู่ไปว่ายน้ำ วาครูป และนั่งเรือ
เล่น พจน์พูดถึงการแต่งงาน แต่ก็มีพายุมาซัดจังหวัดก่อน

พจน์นัดปริศนาไปเที่ยวในวันรุ่งขึ้น ก่อนที่จะต้องเดินทางไปเชียงใหม่

เพื่อคูบ้านพักหลังใหม่ที่กำลังสร้าง พจน์บอกปรีศนาว่าจะคิดถึงเสมอ

30. ลาก่อน

อนงค์พูดให้ปรีศนาสนใจประวิษบ้าง แต่ปรีศนากลับไม่ใส่ใจ อนงค์ได้แต่เศร้าที่ประวิษไปรักปรีศนาแทนที่จะเป็นเธอ ประวิษมาบอกข่าวว่าพจน์หนีกลับกรุงเทพฯ ไปตั้งแค้เข้ามิด เพราะกลัวรศีจะตาม ปรีศนาได้แค้อ่านจดหมายลาของพจน์ด้วยความอาลัย

31. กลับกรุงเทพฯ

เมื่อครบกำหนด ปรีศนาก็กรุงเทพฯพร้อมครอบครัวของนางลักษณ์ และได้รู้ว่าอาานนท์กำลังจะมาเมืองไทย สิริได้รับจดหมายจากเสมอว่ากำลังอยู่ที่ลาปางเพื่อขออนุญาตพ่อแม่แต่งงานกับเธอ

สมรเตือนสติสิริให้คิดให้ดี ว่าเธอรักเสมอจริงว หรือรักที่ความโก้เก๋ของเขา

32. จดหมายเป็นเหตุ

นางลักษณ์คิดย้ายมาอยู่บ้านที่เคยให้อุบลเช่า โขขจะมีนพ น้องชายมาอยู่ด้วย นางลักษณ์คุยกับสิริถึงความเจ้าชู้ของประวิษที่คิดใจผู้หนึ่งไปทั่วจนมาหยุดที่ปรีศนา และหาทำจะจริงจังกด้วย อนงค์หนฟังไม่ไหว ต้องลุกหนีไป

อยู่ดีว ปรีศนาก็ได้รับจดหมายจากบริษัทส่ง ขวนให้เข้าประกวดนางสาวสยาม เนื่องจากเห็นว่าชาสวย ปรีศนาแกล้งมาพูดกับประวิษ จนเข้าใจผิด คิดไปว่าปรีศนาจะเข้าประกวดจริง ประวิษเลยโมโหหึง พาลหายหน้าไป สมรโกรธที่ปรีศนาสนุกกับจดหมายฉบับนี้มาก เลยสั่งห้ามนั่งกางเกงขาสั้นออกจากบ้านเด็ดขาด จะได้ไม่มีใครเห็นชาก็ ปรีศนาต้องเขียนจดหมายไประบายความอัดอั้นตันใจกับพจน์ ส่วนสิริก็เขียนจดหมายไปหาเสมอ ซึ่งเรียบหายไป

33. จดหมายตอบ

ปรีศนาพาอนงค์กับสมรไปซื้อของ ได้พบพบกับเพื่อน เพื่อนว ของนพทาเป็นเจ้าชู้ มาอาสาช่วยขนของ ปรีศนาเลยแกล้งใช้จนเช็ดกันไป ประวิษกับปรีศนาคืนคืนกันตามเดิม สิริได้รับจดหมายตอบจากเสมอว่า เขาแต่งงานกับเธอไม่ได้ เสียแล้ว

เพราะพ่อแม่ เห็นว่าสิริจนเกินไป

ปริศนาก็ได้รับจดหมายตอบจากพจน์ ซึ่งบอกว่าจะกลับมาในเร็ววันนี้

34. ความในใจ

สิริฝันใจ ชัมแข็งไปทำงาน ได้พบกับเสมอ ซึ่งขับรถผ่านหน้าร้านอยู่เป็นประจำ สมรจึงตัดสินใจส่งสิริไปพักอยู่กับอุบลระยะหนึ่ง ประวิษพยายามบอกปริศนาว่า เขารักเธอ แต่ปริศนากลับเห็นเป็น เรื่องเล่นไปหมด

ปริศนาได้พบพจน์ ซึ่งเพิ่งกลับจากเชียงใหม่ พจน์บอกว่ามี เรื่องสำคัญจะขอให้ฟัง แต่ประวิษมาซึ่งขอร้องพจน์ให้ช่วยพุดกับปริศนาให้ยอมแต่งงานกับเขา พจน์ได้แต่จ่าใจรับปากช่วยประวิษอย่างขมขื่น

35. พ่อสื่อ - แม่สื่อ

ปริศนารอการมาของพจน์อย่างมีความสุข แต่พจน์กลับมาพุดให้ประวิษ หึงคู่ทะเลาะ เข้าใจผิดกันไปใหญ่โต ประวิษเลยต้องมาขอร้องอนงค์ช่วยอีกแรง

ปริศนาราคาญที่อนงค์หลอกตัวเองมาตลอด อนงค์นึกไม่ถึงว่าปริศนาจะรู้ว่า เธอรักประวิษ ในคืนนั้น พี่น้องสองสาว เลยต้องนอนร้องไห้ด้วยกันทั้งคู่

36. ครูประจำ

ปริศนาชนของย้ายไปอยู่ที่โรงเรียนชั่วคราว รัตนาวดีชวนให้พจน์เขียนเขียนปริศนาบ้าง แต่พจน์ไม่กล้า รัตนาวดีว่าปริศนาชอบพจน์มากกว่าประวิษ พจน์ได้แต่นั่งฟังเงิบ

37. คืนวันเกิดวิมล

รัตนาวดีนำทีมเพื่อนว แอบจัดเลี้ยงงานวันเกิดให้วิมลคอนคิก หุกหวิดจะโดนครูสรวายจับได้ ดีแต่ปริศนามาช่วยไว้ทัน

38. การแก้แค้น

รัตนาวดีกับเพื่อนพากันแก้แค้นครูสรวาย ที่แกล้งรงนา ปริศนาได้แต่นึกซาในความแค้นแค้นของลูกศิษย์คนโปรด

39. เพื่อนบ้าน

ปรีศนาย้ายกลับมาอยู่บ้าน และได้พบพ นพอายุมากที่เพื่อนของเขา เคยหาเจ้าชู้กับปรีศนา ปรีศนากับนพ เป็นเพื่อนกันได้ดี ถึงแม้ว่าทั้งคู่จะมีนิสัยที่ต่างกันมาก เมื่อได้พบประวิษ ปรีศนาก็ทักทายด้วยอย่างเฉยเมย เรียบที่สุด

40. อานนท์กลับ

นางลักษณคดีจัดงานเลี้ยงรับอานนท์ ปรีศนาอาสาสอนเต้นรำให้ตน เมื่ออานนท์กลับมาและได้พบรตี ก็นึกพอใจทันที รตีเองก็อกสใจในความ เป็นหนุ่มทันสมัยของอานนท์ไม่ได้ แต่เมื่อได้พบอนงค์ อานนท์ก็นึกชอบใจอีก

ปรีศนารู้ว่าพจน์จะมางานด้วย เลยหนีกลับโรงเรียน ไม่ยอมมาร่วมงานเลี้ยง ในงานเลี้ยง ทันทีที่ได้พบรตี อานนท์ก็รับผลจากอนงค์ไปหา

41. ประวิษเปลี่ยนใจ

ในงานเลี้ยงคืนนั้น รตีกุโศคเค่นมาก อนงค์ไม่รู้จะเต้นรำกับใคร จนได้พบประวิษ ทั้งคู่เข้าใจกันอีกครั้ง ประวิษรู้สึกภูมิใจที่อนงค์มีความจริงใจกับเขาตลอดมา รตีทำใจจี้จี้กับอานนท์ เป็นการขี้พจน์ แต่พจน์ไม่สนใจ

ประวิษคุยกับพจน์จนแน่ใจว่าเขารักอนงค์ ความรู้สึกที่มีต่อปรีศนา เป็นแต่ความหลงใหล ยินดีเท่านั้น ประวิษรีบไปหาอนงค์ เพื่อบอกให้เธอรู้ แล้วปรีศนากับประวิษก็ได้ เป็นเพื่อนกันอีกครั้ง

42. ผู้ชาย 4 คน

ประวิษให้บิดามารดาส่งอนงค์ พจน์ก็มาที่บ้านสมร และได้พบปรีศนา ซึ่งทำมินต์ใส่ พจน์ออกพูดแต่ไม่ได้จนปรีศนาโกรธ เป็นจริงเป็นจัง นพคิดหาทุนไปเรียนต่อ ปรีศนาเห็นด้วยที่ตนจะช่วยตัวเอง ไม่ขอความช่วยเหลือจากใคร

ปรีศนาได้พบอานนท์ ทั้งคู่ถูกคอกัน เนื่องจากมีนิสัยคล้ายกันหลายอย่าง

43. ประวิษกับคู่รัก อานนท์กับเพื่อนบ้าน

ประวิษกับอนงค์มีความสุขมากขึ้นทุกวัน อานนท์เองก็ชอบปรีศนามาก จนบอกกับนางลักษณคดีและนพ ว่าต้องทำให้ปรีศนารักตอบให้ได้ อานนท์หยุกเหียว และใช้

เวลาคบหากับปรีศนามากขึ้น พจน์รับ เป็นผู้ใหญ่จัดงานหมั้นให้ประวิงกับองงค์

44. งานฉลองหมั้น

พจน์จัดงานฉลองหมั้นให้ประวิงกับองงค์อย่างหรูหรา ปรีศนากลายเป็นจุดเด่นในงาน มีคนขอเต้นรำด้วยทุกเพลง พจน์เองก็จ้องคิวถึงสี่เพลงรวด

45. แซมเบญบาร์

พจน์ขอปรีศนาแต่งงาน แต่พุดพิศไปหน่อย ยกเอาเรื่องเงินมาพูดก่อน ปรีศนาเลยเข้าใจผิดคิดว่าพจน์ขู่คุก จะเอาเงินมาพาคหัว ปรีศนาพาลโกรธพจน์เป็นการใหญ่ นพนิกรู้ว่าทั้งคู่ต้องมีเรื่องกันแน่

46. วันรุ่งขึ้น

พจน์ไปหัวหินเจียบว แต่เช้ามีค ปรีศนาเองก็อารมณ์ไม่ดี เสมอมาทาสีรี เพื่อขอคืนดีแต่โค่นประวิงโล่งลับไป ปรีศนาจะคุยกับแม่ เรื่องพจน์ แต่สมรมัวยุ่งกับคุณชายซึ่งไม่ค่อยสบาย ปรีศนาเลยต้องเก็บมาคิดคนเดียว

47. เหตุอุตุลุด

พจน์กลับจากหัวหิน ด้วยอาการที่เจียบขริ่มหนักขึ้นไปอีก ประวิงแนะนำให้พจน์แต่งงาน แต่พจน์บอกว่าผู้หญิงที่เขารัก ไม่ยอมแต่งงานด้วย เพราะเขารวยเกินไป ประวิงเลยแนะนำให้พจน์ลองคบกับบริติคู ปรีศนาเห็นพจน์พารตีไปคูหนึ่ง ก็มีท่าทางผิดปรกติจนนพรู้สึก สมศักดิ์โทรเลขมาบอกว่าอุบลหลล้ม

48. อุตุลุดหนักขึ้น

สมรรีบไปจับบุตรพร้อมหม่อ ทุกคนซีเมสร้างจนได้ข่าวว่าอุบลปลอดภัย แต่ดีใจกันได้ไม่นาน คุณชายก็เกิดเจ็บกะทันหัน ปรีศนาไปตามพจน์มาช่วย พจน์พูดเรื่องแต่งงานอีก แต่ปรีศนาไม่ฟัง

49. เรื่องคุณชาย

พจน์มาเข้ากินไป คุณชายตายเสียก่อน พจน์รับจัดการเรื่องงานศพให้ทั้งหมด โดยมีครูสงวนกับบ้ำสร้อย เป็นผู้ใหญ่คอยดูแล ตลอดงานปรีศนาไม่ร้องไห้เลย

สมรสส่งข่าวว่าจะกลับ ปรีศนาร้องไห้กับพจน์ใหญ่โต ไม่รู้จะบอกสมรว่า
 ยังไง พจน์บลอบโยนให้กำลังใจ แล้วรีบจากไป เพราะถ้าอยู่ก็ต้องพูดเรื่องแต่ง
 งานอีก

50. เรื่องของคุณแม่

อาานนท์บ่นกับนางลักษณะและนพอย่างท้อใจ ที่ปรีศนาเก่งเกินไป จนเขาคิด
 ว่าตัวเองไม่เหมาะสม นางลักษณะคิดแนะนำให้อานนท์ได้รู้จักกับสิริ ที่กำลังจะกลับมา
 แต่สิริก็ลืบล้างทำเฉยชา

สมรเจียบขริ่มมากขึ้น เมื่อรู้ข่าวคุณยาย มีแต่หนูสม ลูกอุบลคนโตเท่านั้น
 ที่ช่วยให้บรรยากาศในบ้านดีขึ้น

51. เรื่องใหม่ว

เวลาผ่านไป บ้านสมรเริ่มหายทุกข์โศก สิริรู้ว่านางลักษณะพยายามเชียร์
 ก็ทำเฉย อาานนท์ได้ข่าวว่าารติศุขทั่วเมือง เรื่องจะแต่งงานกับพจน์ ปรีศนาได้แต่ฟัง
 หน้าเศร้า

ปรีศนาเห็นว่าพจน์ไม่ยอมรับเงินที่สมรใช้คืน ก็โมโห รับเอาเงินไปให้เอง
 ถึงคานัก

52. เรื่องที่เป็นปรีศนา

เมื่อถึงคานัก จิตใจปรีศนาค่อยเย็นลง แล้วตัดสินใจเอาเงินคืนพจน์
 ด้วยทฐิ ไม่อยากให้มีมาคูกฎได้ พจน์น้อยใจจนเป็นโกรธ ที่ปรีศนาไม่เข้าใจความหวัง
 ดีของเขาเลย

ปรีศนาได้รับจดหมายจากวิรัช ซึ่งเขียนมาเตือนสติเรื่องพจน์ ปรีศนา
 เริ่มคิดได้ และตัดสินใจเลิกแผลงฤทธิ์ใส่เสียที่

53. ปรีศนาถูกบราบ

ปรีศนารับอาสาเอาขนมไปให้สร้อย โดยหวังว่าจะได้พบพจน์ แต่เมื่อได้
 พบกัน พจน์กลับทำท่าเฉยเมยไม่ใส่ใจ ไปพบกันที่สโมสรอีก ปรีศนาพยายามจ้อ พจน์
 ทำไม่รู้ทัน ปรีศนาได้เล่น เหน็บกับเพื่อนประวิชที่ชื่อตระกูล ตระกลนึกสนใจปรีศนา
 รถของปรีศนาเสีย พจน์อาสาไปส่งที่บ้านให้ กลางทางทั้งคู่เกิดขัดใจกัน

ปริศนาเอาแต่ใจตัวลงจากรถจะเดินกลับบ้าน พงษ์ก็ตามใจ ปริศนายน้อยใจมาก กลัว
ด้วยเพราะกำลังจะมีค ผลที่สุดพงษ์ก็มารับแล้วไปส่งถึงบ้าน

พงษ์ชวนอนงค์และสิริไปกินข้าว สมรสั่งให้ปริศนาไปด้วย ปริศนาได้แต่
จ่าใจไป

54. เกิดเหตุ

ทั้งหมดได้พบประวิช ซึ่งกินเหล้าเมากับเพื่อน อนงค์อายมาก สิริเล่าให้
สมรฟัง สมรไม่เห็นด้วยที่อนงค์จะเลิกกับประวิช เพราะสาเหตุเท่านี้ อนงค์ได้แต่คิด
หนัก ไม่รู้จะหาใจต่อไป

55. เรื่องของคนที่ไม่สมหวัง

ประวิชคืนขึ้นมาพร้อมกับความบวคหัว ให้รถไปรับอนงค์มาพยาบาล แต่
เธอไม่มา ประวิชตกใจมาก เมื่อรู้เรื่องจากพงษ์ นพบอกปริศนาถึงเรื่อง เขาไปสมัคร
สอบชิงทุน ปริศนาดีใจด้วย แต่่นพบว่า เขาถอนใบสมัครแล้ว เนื่องจากความเข้าใจผิด
ของอาจารย์ที่คิดว่า เขาไม่มีสิทธิ์สอบ ทั้งที่แล้ว เขามี ปริศนาคิดหาทางแก้ไขให้พบได้
สอบจนได้

56. ผิดหวังหนักขึ้น

อานนท์แนะนำปริศนาให้ไปขอความช่วยเหลือจากพงษ์ เพราะพงษ์รู้จักคน
มาก พงษ์ไม่รับปากว่าจะทำได้ ทั้งคู่จึงยังไม่ตัดสินใจ เพราะต่างมีทิฐิ ประวิชหายหน้าไป
ไม่กล้ามา อนงค์ยิ่งโกรธหนัก ปริศนาผิดหวังที่พงษ์ช่วยนพไม่ได้

ตระกลุ เข้าชี้ให้อานนท์พามาหาปริศนา ถึง ได้รู้ความจริงว่าที่แท้ตระกลุ
คืออาของปริศนา สิริและอนงค์นั่นเอง

57. อนงค์แผลงฤทธิ์

ประวิชได้แต่เศร้า ที่ไปหาคู่หมั้นไม่ได้ พงษ์เตือนให้ไปง้อเสีย อนงค์ไม่
ยอมให้อภัยง่าย ๆ แกรมยังควงตระกลุไปคู่นั่งกันสองคน รติกับประวิชเห็น เข้าพอดี

ประวิชบอกพงษ์ว่าจะถอนหมั้น พงษ์หวังไปถามความจริงกับปริศนา แต่
กลับโดนงอนใส่ เพราะปริศนายังโกรธไม่หายที่พงษ์ไม่ยอมช่วยนพ

58. ท่านชายช่วย

พจน์คิดหาทางให้ประวิษได้คืนศักดิ์บองงค์ เลยร่วมมือกับรัตนาวดีจัดงานเลี้ยงวันเกิดให้สร้อย ปริศนาได้รู้ความจริงจากนพ ว่าพจน์ได้ช่วยเต็มที่แล้วแต่ทำไม่ได้ พจน์จึงเสนอให้ทุนนพเอง โดยมีข้อแม้ว่าต้องกลับมาใช้หนี้เมื่อเรียนจบ ปริศนาเสียใจที่เข้าใจพจน์ผิดไป

ในงานเลี้ยง พจน์ทำกริยาดีกับปริศนา แต่ไม่สนิทด้วยเหมือนแต่ก่อน

59. เซเรเน็ค

ประวิษมาพูดคุยกับบองงค์ ซึ่งก็ขอมติตอบด้วย ในคืนนั้นพจน์ร้องเพลง ในขณะที่รัตนาวดีเล่นเปียโน เพลงเซเรเน็คของพจน์ทำให้คู่หมั้นกลับมาคืนคิดกันได้ มีแค่ปริศนาเท่านั้นที่เจ็บใจ เพราะรู้ว่ากำลังโดนพจน์ยั่ว

ประวิษมาปรึกษาพจน์ เรื่องอยากแต่งงานให้เร็วที่สุด พจน์เลยให้บ้านหลังหนึ่งเป็นของขวัญแต่งงาน

60. โลกใหม่

ปริศนามาเรือนทองของบองงค์บ่อขาว ได้พบพจน์ซึ่งคอยล้อเลียน แต่ก็ไม่สนุกได้ทำอะไร เพราะปริศนาทำไม่รู้ทัน ปริศนาเลี้ยงส่งนพไปเรียนต่อสองคน ทั้งคู่สัญญาว่าจะเป็นเพื่อนที่ดีกันตลอดไป

ลวดงานแต่งงานของประวิษกับบองงค์ พจน์ทำใจจี้กับรติ จนปริศนาก็จะเหี้ยใจ

61. เกมรัก

ปริศนาแกล่พิศพจน์ โดยชวนอานนท์เล่นเกมส เป็นแพนกัน จนทุกคนคิดว่าจริง แม้แต่พจน์ก็เริ่มไม่แน่ใจ ชื่นเรียกพจน์ไปพูดเรื่องจะให้แต่งงานกับพจน์ แต่โดนบอริสธ ปริศนาเห็นพจน์ไม่สบายใจก็คิดจะปลอมโยน แต่อานนท์เข้ามาแทรกจนทำให้พจน์เข้าใจผิด

62. ผลของเกมรัก

รติเหี้ยว่าวประกาศทั่วเมือง เรื่องจะแต่งงานกับพจน์ รติกับขึ้นไปจับงานที่คาหนักจนยุ่งไปหมด ปริศนาขอเลิกเล่นเกมสกับอานนท์ เพื่อจะได้คืนศักดิ์กับพจน์

อานนท์ได้แต่อวยพรทั้งที่ซ้าใจ บริศนาแปลกใจที่รู้ว่าพจน์ไปบักษได้
 นงลักษณ์ ชัยร์ให้อานนท์หันมามองสิริ เพื่อจะได้มีคนรักษาแผลใจ

63. คืนหนึ่ง

บริศนาตีใจที่รู้ข่าวจากอนงค์ ว่าพจน์จะกลับมาถึงเร็วว นี้ แต่เมื่อพจน์
 มาถึง กลับอยู่ในสภาพที่เจ็บหนักด้วยโรคมะเล รียขึ้นสมอง บริศนาร้องไห้โสรจนสมร
 ได้รู้เรื่องทั้งหมด สมรนึกเสียใจที่ไม่เคยให้คาบรักษาแก่ลูก ในคืนนั้นบริศนาเป็นทุกข์
 หนัก นอนไม่หลับตลอดทั้งคืน เนื่องจากห่วงอาการพจน์ที่เป็นตายเท่ากัน

64. คนเจ็บ

สมรรีบพาบริศนาไปเยี่ยมพจน์ บริศนาแอบเข้าไปดูพจน์ในห้อง ทั้งคู่ได้
 คั่นคักกันอีกครั้ง พจน์ขอร้องให้บริศนามาเยี่ยมทุกวัน

65. บริศนาห่มัน

พจน์เริ่มแน่ใจขึ้นทุกที ว่าบริศนาทำให้ชีวิตมีความสุขแค่ไหน แล้วทั้งคู่ก็
 ห่มันกันเจียวว ด้วยแหวนประจำตระกูลของพจน์ อานนท์แสดงความยินดีด้วยอย่าง
 จริงใจ บรรดาเพื่อนครูของบริศนาก็แทบจะเป็นลม ด้วยความนึ้กไม่ถึง

66. อุปสรรคเล็กน้อย

ขึ้นมาพบพจน์ เพื่อขอให้เลิกติดต่อกับบริศนา โดยอ้างว่าบริศนาเป็นลูกที่
 ไม่มีพ่อ ไม่คู่ควรพอ พจน์โกรธมากเสียขึ้นออกจากบ้าน ขึ้นจึงไปหาเสด็จอาของพจน์

67. คู่ห่มันของท่านชาย

บริศนาเห็นพจน์เจียวขริ่มไป ก็นึ้กรู้ว่า เป็นเพราะขึ้น จึงเล่าให้ฟังว่าขึ้น
 กับบริศนาหาเธอ เพื่อสั่งให้เลิกคบหากับพจน์ พจน์พูดอย่างหนักแน่นว่าถึงบริศนาจะเป็น
 ลูกใครไม่สำคัญ ในเมื่อทั้งคู่รักกันก็พอแล้ว

68. บริศนาผ้าเจ้านาย

บริศนาไปเข้าผ้าเสด็จอาอย่างนึ้กกลัวเติมที พจน์ก็เช่นกัน แต่การณ
 กลับเป็นว่า เสด็จอาโปรดบริศนามาก ประทานสายสร้อยเพชรให้เสียอีก

ปรีศนา เขียนจดหมายเล่าให้วิรัชฟัง ถึงชีวิตที่มีความสุข เล่าถึงอนาคตที่เธอคาดการณ์ไว้

69. จดหมายเหต

เสมอมาพบสิริ ยืนคาซาตให้ เธอแต่งงานกับเขา เสีย ไม่งั้นจะต้องเสียใจทีหลัง แต่สิริก็ไล่เสมอไปอย่างไม่แคร์ ปรีศนา เขียนจดหมายถึงวิรัช เล่าถึงการแต่งงานของเธอ ที่จะจัดขึ้นในเร็ววันนี้ ทั้งที่ เธอยัง ไม่มีชุดแต่งงานเลย

ปรีศนาคิดไปถามสมรให้รู้เรื่อง ถึงประวัติของเธอ

70. เรื่องเก่าแก่

สมรเล่าให้ปรีศนาฟัง ว่า เธอเป็นลูกของพ่อจริงว แต่พระวินิจ จับหนักและเสียชีวิตไปก่อนที่ปรีศนาจะเกิด คุณย่าจึง ไม่เชื่อว่า เธอจะเป็นหลาน เพราะมีอคติกับสมรมาก่อนแล้ว ปรีศนาหึงสงสารและภูมิใจในตัวแม่มาก ที่ยอมทนลำบากเลี้ยงลูกมา โดยไม่ขอความช่วยเหลือจากใคร

71. บทสรุปท้าย

หลวงวิรัชรัชราชกิจ หรืออาวิรัชของปรีศนา ครุ่นคิดถึงปรีศนาที่กำลังจะแต่งงานในวันรุ่งขึ้น เลือกจดหมายจากหลานสาวที่รักมาอ่านซ้ำอีก

ในจดหมาย ปรีศนาได้เล่ามาถึงรติ ซึ่งพยายามจะจับอานนท์ แต่อานนท์รู้ตัวหนีมาได้ก่อน รติเลยหันไปแต่งงานกับสันต์แทน และจัดงานแต่งงานก่อนปรีศนาตามที่รติได้ประกาศไว้ด้วย ปรีศนายังได้เล่าถึงคุณย่าซึ่งมาทาศึกกับเธอแล้ว เพราะได้รับจดหมายยืนยันจากวิรัชว่าปรีศนา เป็นหลานสาวจริงว และปรีศนายังได้ขอบุคที่วิรัชส่งทรูโซอย่างทรูหามาให้ เธอรู้ดีว่าจะต้องได้ เป็นเจ้าสาวที่แต่งชุดแต่งงานสวยที่สุด

และในคืนวันก่อนวันแต่งงานนี้ที่กรุงเทพฯ ปรีศนาก็กำลังคิดถึงวิชเหมือนกัน ในคอนคึก พจน์ได้มาลานางสาวปรีศนา พร้อมสัญญาว่าทั้งคู่จะไม่วันพรากจากกันอีก

การสร้างโครงสร้างของบทละครโทรทัศน์ "ปริศนา"

จากบทประพันธ์ จะเห็นว่ามีการถ่ายทอดเนื้อหา ใน 3 ลักษณะ คือ

1. เป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ด้วยวิธีการย้อนอดีต เช่น ในตอนที่องค์กับประวิชได้พบ นึกชอบกัน ตอนที่กล่าวถึงสาเหตุที่คุตหญิงเทพเกลียดชังสมร

2. เป็นเรื่องเล่า เช่น เหตุการณ์ต่างๆ ที่ปริศนาเขียนจดหมายเล่าให้วิรัชฟัง

3. นำเสนอในรูปแบบนวนิยายทั่วไป คือ มีตัวละคร มีการกระทำ และมีบทสนทนา

จากการถ่ายทอดเนื้อหาทั้ง 3 ลักษณะนี้ เมื่อนำมาเขียนเป็นบทละคร ผู้เขียนบทก็ยังคงลักษณะการถ่ายทอดไว้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการย้อนอดีต การให้ตัวบอกกล่าวถึงเนื้อหา อารมณ์ และความรู้สึกผ่านทาง การบอกเล่าหรือทางจดหมาย นอกจากนั้นยังพยายามคงไว้ซึ่งเนื้อเรื่อง การกระทำ บทสนทนา ตามที่บทประพันธ์ว่าไว้อย่างมากที่สุด โดยมีการเพิ่มเติมเนื้อหาในบางส่วนของบทประพันธ์ได้กล่าวถึงไว้ อย่างลอมข การเพิ่มการกระทำ ตลอดจนบทสนทนาของตัวละครบางตัว เช่น เรื่องของแหวนและวิมล บทบาทของสมศักดิ์กับอุบล ความเป็นผู้ใหญ่ที่น่ารักของคุตชายหรือความร้ายกาจของคุตหญิงเทพ โดยการเพิ่มเติมเหล่านี้ต้องเป็นการเขียนเพิ่มเติมที่สมเหตุสมผล มีความเป็นไปได้อันไม่ผิดไปจากเนื้อเรื่องเดิม

การเพิ่มเติมส่วนละเอียดของเนื้อหาให้ชัดเจน จะช่วยให้ให้ผู้ชมได้เข้าใจว่าตัวละครแต่ละตัวนั้นมีนิสัยใจคออย่างไร มีบทบาทการกระทำอะไรบ้าง ในขณะเดียวกันยังทำให้ผู้ชมยังเกิดความคล้อยตามด้วยว่า เพราะเหตุนั้น ตัวละครจึงต้องทำอย่างนี้ และการกระทำนั้นก็ เป็นเรื่องสมเหตุสมผล มีความเป็นไปได้อันที่เราจะต้องทำอย่างนั้น

ผู้เขียนบทละครได้ยึดหลักในการเขียนบทละครเรื่องนี้ว่า คงไว้ซึ่งเนื้อหาของอรรถรสเดิมให้มากที่สุด ในการเขียนบทจะสร้างเหตุการณ์ตามที่บทประพันธ์เขียนไว้เกือบทุกอย่าง มีการเปลี่ยนแปลงตรงคั้งเนื้อหา การกระทำของตัวละครที่ไม่ใช่พระเอกนางเอกออกไป เพราะผู้เขียนบทมีความเห็นว่า สิ่งหนึ่งที่เป็นจุดขาย

ของละครโทรทัศน์ไทยก็คือคาราวานาแสดง ดังนั้นถ้าผู้เขียนบทจะเขียนให้ตัวละครร้อง มีบทบาทมากเกินไป จนกลายเป็นการละเลยพระเอกนางเอก ผู้ชมจะเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากดู ผู้เขียนบทจึงจำต้องตัดบทบาทของตัวละครรองๆ ลงไปให้มากที่สุด แต่ทั้งนี้ เนื้อหาส่วนที่ถูกตัดไปนั้น ต้องไม่กระทบกระเทือนถึงเนื้อหาหลักของเรื่อง

จากบทย่อ 71 บทของบทประพันธ์ ผู้เขียนบทได้ตัดเนื้อหาออกไปหลายส่วน เช่น บทบาทของรัตนาวดีกับเพื่อน ๆ ที่โรงเรียน และในส่วนของแขกเมืองของพจน์ นอกจากนั้นแล้วส่วนใหญ่จะคงไว้ความเดิมทุกประการ โครงเรื่องของบทเขียนได้ทั้งหมดเป็น 29 ตอน คือ

บทที่ 1

ในบทที่ 1 ซึ่งเป็นบทเปิดเรื่องนี้ ผู้เขียนบทได้เปิดเรื่องที่หัวหินเหมือนกับที่บทประพันธ์ได้เขียนไว้ หากแต่ได้ตัดแปลงให้เปิดเรื่องที่ตัวประวิษก่อน ให้เห็นถึงการคบได้ระหว่างประวิษกับมหาดเล็ก ที่แสดงให้เห็นได้ว่า ประวิษ เป็นคนขี้เกียจนานาฯ ถึงจะได้ขึ้นเข้าสักครั้ง หลังจากนั้นจึงให้ประวิษได้พบอนงค์ ซึ่งมาเที่ยวตลาดหัวหินกับสิริ ให้เห็นถึงความช่างบ่นของสิริ ในขณะที่อนงค์กลับเรียบร้อย ใจเย็น

ผู้เขียนบทสร้างเหตุการณ์ให้ทั้งคู่คลาคลากกัน หลังจากที่ประวิษชักคิดใจในตัวอนงค์ แต่แล้วทั้งคู่ก็ได้พบกันอีก ในเหตุการณ์ใหม่ที่ผู้เขียนบทเขียนขึ้น หลังจากนั้นก็เข้าเรื่องเดิม นั่นคืออนงค์ต้องรีบกลับกรุงเทพมหานครพร้อมสมรและสิริ ในช่วงนี้ ผู้เขียนบทได้เพิ่ม เหตุการณ์ให้ประวิษซึ่งจากรยานคาบไปที่สถานีรถไฟ แต่ก็ไม่ทัน

บทจะจบลงที่หน้าประวิษ ซึ่งผิดหวังที่รถไฟออกไปก่อน การที่จบตอนลงในเหตุการณ์นี้ เพื่อเป็นการสร้างจุดไคลแมกซ์ ให้ผู้ชมติดตามตอนต่อไปว่า เมื่อคามมาไม่ทันแล้ว ประวิษจะหาอย่างไรต่อไป และอนงค์จะเป็นอย่างไรบ้าง

บทที่ 2

จุดสำคัญของบทนี้ อยู่ที่ประวิษมาพบกับพจน์ถึงเรื่องรักแท้ครั้งแรก เพื่อให้เห็นว่าประวิษ เป็นคนที่ตกหลุมรักได้บ่อย และจริงจังมาก จากนั้นก็เป็นการเปิดตัวละครที่บ้านสมร ให้เห็นลักษณะนิสัยของแต่ละคน เพิ่มความสนุกสนานโดยให้สิริกับคุณชาย หักพูดภาษาอังกฤษเพื่อออร์รับปริศนา และเมื่อปริศนามา ก็ต้องเพิ่มเคิมส่วนปลีกย่อย ที่บทประพันธ์ไม่ได้ว่าไว้ เช่น การนอนในมุ้ง หรือการออกเอ็กเซอร์ไซส์บน

เคียงนอน

นอกจากนั้น การที่บทประพันธ์ได้กล่าวไว้ลอยๆ ถึงตอนที่ประวิชได้พบกับปริศนา ผู้เขียนบทต้องนำส่วนนี้มาขยาย ให้เห็นได้อย่างชัดเจน ในฉากที่ 15 - 17 ที่ปริศนา นั่งกางเกงขาสั้นเดินมา เห็นคนที่ผ่านไปมาพากันมองและวิพากษ์วิจารณ์ ได้พบประวิชซึ่งกำลังขับรถตามหาอนงค์ และปริศนาใช้ความฉลาดหลบเลี่ยงหนีจากการติดตามของประวิชได้

ในตอนท้ายของบท มีการบุเหตุการ์ณให้กล่าวถึงรติ โดยผ่านทางวิไล เพื่อนสนิทของรติ วิไล เป็นตัวละครที่ผู้เขียนบทเขียนเพิ่มขึ้นใหม่ เนื่องจากเห็นว่าถ้าไม่ให้รติได้พูดผ่านทางเพื่อนแล้ว บางครั้งผู้ชมจะไม่เข้าใจ ว่ารติคิด หรือมีอารมณ์รู้สึกอย่างไร

ในตอนจบของบท ผู้เขียนบทได้ขยายเหตุการณ์ ให้ขึ้นโทรศัพท์มาตามพจน์ เพื่อให้ไปร่วมงานเลี้ยงรับรติ ทั้งนี้ เพื่อให้ชวนคิดตามว่า เมื่อรติมาแล้ว จะเกิดอะไรขึ้น

บทที่ 3

แกนหลักในตอนนี้ จะอยู่ที่ครอบครัวขึ้น ให้เห็นความร้ายกาจของขึ้น ที่มีต่อแหวนและวิมล เรื่องราวในช่วงนี้ เป็นเหตุการณ์ที่ผู้เขียนบทเขียนขึ้นใหม่ เพราะในบทประพันธ์จะกล่าวถึงไว้เฉยๆ ส่วนของปริศนามีการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อครอบครัว ให้ปริศนาคิดแก้รณงค์ค้นเก่า และขับไปส่งสิริที่ร้านเสื้อ โดยเหตุการณ์ในตอนนี้ จะใช้การเดินเรื่องด้วยภาพ สลับกับการเล่าทางจดหมายถึงวิรัช

มีการเพิ่มเติมให้ เห็นถึงนิสัยเจ้าอา นาง อวดร่ำรวยของรติให้ เห็นเด่นชัดขึ้น และเพิ่มบทบาทของรัตนาวดีที่ต่อต้านครอบครัวคนไทย

ฉากสุดท้ายของตอนนี้ จะจบลงที่ปัญหาของรัตนาวดี ที่จะได้มีครอบครัวใหม่

บทที่ 4

มีการเปิดเรื่องที่บ้านรติ ซึ่งยังคงมีปัญหากับแหวน การได้พบกันอีกครั้งของประวิชกับปริศนา และการเพิ่มเหตุการณ์ขัดแย้งให้ร้ายแรงจนแหวนต้องออกจากบ้านไป เพราะทนความอยุติธรรมของราชไม่ไหว

ผู้เขียนบทได้เพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับตัววิมล ที่ยังไม่หายเศร้าเมื่อมาที่โรงเรียน ส่วนบทบาทของรัตนาวดีกับพวกที่มีต่อปริศนา ได้คงเดิมตามบทประพันธ์

และตอนนี้ ได้จบลงที่ปริศนาได้พบพจน์ แต่ไม่ทันสังเกตเห็นกันและกัน
สุดท้ายคือ เมื่อปริศนาไปโรงเรียน และพบการล้อเลียนจากลูกศิษย์ในชั้น

บทที่ 5

ในบทนี้ เหตุการณ์ส่วนใหญ่จะคงตามบทประพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นการที่ปริศนา
มาถามสมร เรื่องคาราชาศัพท์ ที่จะต้องผูกกับรัตนาวดี การขอความช่วยเหลือจาก
จากประวิชัยกับพจน์ เรื่องวิมล การที่พจน์ได้ยื่นชื่อปริศนาจากประวิชัย และจากรัตนาวดี
การพบกันอีกครั้งของอนงค์กับประวิชัย การพาตัวเข้ามาสนทนากับครอบครัวปริศนา
ของประวิชัย และการที่ประวิชัยช่วยปริศนาหา เจ้าคาโง ลี้ยงให้

ส่วนการแก้ไข เปลี่ยนแปลงในบทนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงรายละเอียด
เช่น สถานที่ เวลา และเพิ่มการเดินเรื่องด้วยภาพเข้าไป เพื่อแสดงให้เห็นถึงการ
ผ่านไปของช่วงเวลา

ในตอนท้ายของบท จบลงที่ปริศनावิ่งมา เปิดประตูบ้าน เห็นประวิชัยอุ้ม
เจ้าคาหน้าละห้อยกลับมา เพื่อให้ผู้ชมเกิดความอยากรู้อาปริศนาจะทำอย่างไรต่อไป

บทที่ 6

เป็นเหตุการณ์ที่ต่อจากบทที่ 5 ในเรื่องของเจ้าคา มีการเพิ่มเติมให้
เห็นถึงเหตุการณ์ที่สมรยอมให้ปริศนา ลี้ยงได้ หลังจากนั้น จะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ
วันเกิดของสมร ซึ่งก็คงตามบทประพันธ์ไว้ เป็นส่วนใหญ่ มีการกล่าวถึงคุณหญิงเทพ ที่
ปริศนากับสมรเอาของฝากจากวิรัช ไปให้ ผู้เขียนบทได้ เขียนให้ผู้ชม เห็นถึงเหตุการณ์
จริง แทนที่จะเป็นแค่คำบอกกล่าวอย่างในบทประพันธ์

เรื่องที่ประวิชัยชวนปริศนาไปดูหนัง ทั้งที่นั่งกางเกงขาสั้น ก็คงตามเนื้อ
หาเดิมไว้ เพียงแค่เขียนให้กระชับขึ้น

ในบทนี้จบลงที่ ปริศนามา เล่นเทนนิสที่คานักศิลาขาว และได้พบพจน์กับ
รติ ซึ่งคอยรอรับอยู่

บทที่ 7

ตอนนี้ มีการคงบทประพันธ์ เดิมไว้อย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการผูกคุชครั้ง
แรกของปริศนากับพจน์และรติ งานค้นคว้าที่พจน์จัดขึ้นที่คานัก คลอดจนถึงการไป
เที่ยวทางน้ำของพจน์ ปริศนา และประวิชัย

มีการเพิ่มติมรายละเอียด โดยใช้การเดินเรื่องด้วยภาพ เพื่อแสดงให้เห็นถึงฝีมือในการเล่นบทนิสของปริศนา การเพิ่มทสนทนาของตัวละครในงานค้นคว้า ที่แสดงให้เห็นถึงความสนใจที่สมมิต่อสิริ ความนิยมชื่นชมของพจน์ที่มีต่อปริศนา หรือการก้าวร้าว เจ้าอานาจของรติ

ฉากจบของบทนี้ เป็นเหตุการณ์ที่พจน์พาปริศนาไปเที่ยววัด ที่ซานเมือง ซึ่งตามบทประพันธ์กล่าวถึงว่า ทั้งคู่ได้ไปเที่ยวชมเฉย แต่ผู้เขียนบทได้เพิ่มติมรายละเอียด ให้พจน์มองคูปริศนากราบพระอย่างแปลกใจ และชื่นชม ที่ผู้หญิงโตจากต่างประเทศ จะมีกริยาที่น่าชมแบบนี้

บทที่ 8

บทนี้จะ เป็น เหตุการณ์ที่ปริศนาโกรธ ในความไม่เอาไหนของประวิษ จนพจน์ต้องเตือนสติประวิษ จนถึงพจน์ขับรถชนเจ้าคาคาย และแขกเมืองจะมา ประวิษมาขออนุญาติสมรให้ปริศนากับสิริไปช่วยรับแขก เรื่องราวในตอนนี้ส่วนใหญ่จะคงตามบทประพันธ์ ติม แต่ได้เพิ่ม ติมบทบาทของสมศักดิ์กับอบูล โดยเกริ่นถึงการที่สมศักดิ์จะต้องย้ายออกหัวเมือง ความรักของเสมอกับสิริ โดยให้เสมอแอบมาฝากขนมไว้ให้

ในส่วนของแขกเมือง ผู้เขียนบทได้ลดบทบาทลงให้น้อยที่สุด เท่าที่ทำได้ ทั้งนี้ เพราะผู้แสดงชาวต่างประเทศ เป็นผู้แสดงที่ไม่มีความสามารถในการแสดงมากนัก ถ้าเขียนบทให้มากเท่าที่หนังสือว่าไว้ ผู้แสดงพวกนี้จะเล่นได้ยากมาก

สำหรับฉากจบของบท เป็นตอนที่ปริศนากล่าวรูปพจน์ ซึ่งตีหน้าบูด เบี้ยวอุ้มรติอยู่ ที่จบลงในช่วงนี้ เนื่องจาก เป็น เหตุการณ์ที่กำลังสนุกสนาน ชวนให้ติดตาม

บทที่ 9

ในบทนี้มีการเพิ่มติมเนื้อหาอยู่หลายเรื่อง เมื่อปริศนาอนธองได้ คิดถึงอาตมที่บทประพันธ์ว่าไว้ ผู้เขียนบทได้เพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างอาทลาคู่นี้ ให้เห็นเด่นชัดขึ้น ให้วิรัชเองก็คิดถึงปริศนาเช่นกัน และส่งชุกซ์เข้ามาให้ ในเวลาที่เธอต้องการใส่พอดี

ส่วนในช่วงของปริศนากับรัตนาวดี ตามที่หนังสือกล่าวไว้ว่า ปริศนาบ่นถึงการเรียนที่อ่อนลงของรัตนาวดี ผู้เขียนบทได้ขยายให้เห็นว่าปริศนาคาหนักเรียนทุกคนที่ผลการเรียนแย่ง โดยจบภาพที่หน้ารัตนาวดี ซึ่งก็เป็นการให้ความหมายแก่ผู้ชมได้เข้าใจว่า รัตนาวดีเป็นหนึ่งในเด็กที่เรียนแย่งด้วย

สำหรับฉากจบในบทนี้จะต่างจากบทอื่น ตรงไม่ใช่เหตุการณ์ที่ชวนให้ติดตาม หากเป็นบทสรุปของเหตุการณ์ในบทนี้ทั้งหมด นั่นคือ ให้ครูสมนกับคุณภวิมลรารอดอย่างแปลกใจ ว่าปริศนาหาอย่างไร รัตนาวดีจึงกลายเป็นลูกศิษย์ที่ดีได้ เช่นนี้

บทที่ 10

ในบทนี้ จะเป็นเหตุการณ์ที่พจน์สนิทสนมกับปริศนามากขึ้น เพราะเรื่องของรัตนาวดี และความรักของเสมอกับสิริที่หวานชื่น การจากไปของอุบลกับสมศักดิ์ และสุดท้ายคือประวิชมาบอกพจน์ ถึงเรื่องงานวันเกิดของปริศนา

ซึ่งเหตุการณ์ส่วนใหญ่ในบทนี้ เป็นเรื่องราวที่ผู้เขียนบทเพิ่มเติม ชยชาจากที่บทประพันธ์กล่าวถึงไว้เล็กน้อย

บทที่ 11

เป็นเหตุการณ์ที่พจน์มาอวยพรวันเกิดปริศนา เสมอขอสิริแต่งงาน การขัดแย้งระหว่างปริศนา กับประวิช และน้ำใจของปริศนาที่มีต่อพจน์ ในการไปส่ง และรอรับพจน์กลับจากโรงพยาบาล การไปเที่ยวหัวหินของรติ และของครอบครัวปริศนา

ในบทนี้ ผู้เขียนบทเพิ่มเติมรายละเอียดระหว่างเสมอกับสิริ และความอวดรำอวดรวยของรติ นอกจากนั้น เป็นการคงตามบทประพันธ์เดิม เพียงแต่เขียนให้กระชับมากขึ้น เพื่อจะได้ไม่ยืดเยื้อ น่าเบื่อ

บทที่ 12

เป็นเหตุการณ์ที่หัวหิน โดยคัดตอนการเที่ยวสนุกสนานของรัตนาวดี กับปริศนาให้สั้นลงกว่าที่บทประพันธ์เขียนไว้ ให้รัตนาวดีเขียนจดหมายถึงพจน์ พจน์ลงมาหัวหิน การเที่ยวอย่างสนุกสนาน ใกล้ชิดระหว่างพจน์กับปริศนา การใช้เสน่ห์ ยั่วชวนของรติ และสุดท้าย การเดินทางกลับกรุงเทพฯ ก่อนกำหนดของพจน์

ในบทนี้ จะคงตามบทประพันธ์ เป็นส่วนใหญ่ เพียงแต่ปรับช่วงเวลาให้สั้นกระชับ และเพิ่มเติมรายละเอียดของเหตุการณ์ที่กล่าวไว้ลอยๆ ให้เห็นเด่นชัดขึ้น

บทที่ 13

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความผิดหวังของรติ ที่ยังจับพจน์ไม่ได้ การกลับมาของครอบครัวปริศนา ความผันแปรอารมณ์เสียของสิริที่เสมอหายไป จดหมายจาก

บริษัทสู่ถึงปริศนา และการคัดรอนอย่างไม่มีขีดของเสมอกับสิริ

สำหรับบทนี้ มีเนื้อหาที่เพิ่มขึ้นใหม่หลายฉาก ไม่ว่าจะเป็นบทบาทของสิริที่ไม่แน่ใจ เกี่ยวกับการหาไปของเสมอ ตลอดจนถึงการคัดรอนจากเสมอ

ฉากสุดท้ายในบทนี้ ก็จลงที่สิริเล่าให้สมรฟัง ที่เสมอขอเลิก ไม่ติดต่อกับเธออีก

บทที่ 14

เป็นเรื่องของสิริที่กำลังอกหัก ประวิษแค้นใจแทนสิริ จนไปเอาเรื่องกับเสมอ มิตรภาพของปริศนากับนพ การย้ายบ้านของนางลักษณ์ สิริจากไปอยู่กับอบุบลและความอาลัยที่ปริศนามีต่อสิริ

ในบทนี้ส่วนใหญ่ เป็นเนื้อหาที่มีคามบทประพันธ์ คิม ผู้เขียนบท เพียงแค่ คิมรายละเอียด ให้เห็นถึงความกดดันของตัวละครให้ชัดเจขึ้น

บทที่ 15

เป็นตอนที่ประวิษพยายามบอกรักปริศนา แต่ไม่สำเร็จ เสียที จนพจน์กลับและประวิษต้องขอให้พจน์ช่วย แต่พจน์กลับผิดใจกับปริศนาไปใหญ่โต และจบลงที่ทั้งคู่ต้องผิดใจกัน

ในบทนี้ส่วนใหญ่จะคงคามบทประพันธ์ เพิ่มแค่รายละเอียดบางส่วน ให้เด่นชัด ช้าให้เห็นถึงความสมเหตุสมผล

บทที่ 16

เป็นตอนที่ประวิษแสดงถึงความผิดหวัง การยอมรับความจริงของอนงค์ ว่ารักประวิษ ปริศน้าย้ายไปอยู่ที่โรงเรียน และได้ตระหนักถึงความ เป็นพระเอกของพจน์ ซึ่งเป็นที่คลั่งไคล้ของบรรดาครู การได้พบกันอย่างเฉยเมยของปริศนากับพจน์ และจบลงด้วยกำหนดการ เดินทางกลับมาของอนันท์

ส่วนที่เพิ่ม คิมจะเป็นเหตุการณ์ที่โรงเรียน บทบาทการจับผู้ชาย แต่ต้องไร้ผลของรติ นอกนั้นจะคงคามบทประพันธ์ คิม เป็นส่วนใหญ่

บทที่ 17

เป็นตอนที่ปริศน้าย้ายกลับบ้าน ความผิดหวังของประวิษที่ประชิดด้วย

การกินเหล้าเมามาจนโค่นบรมจากราช ในขณะที่พจน์กลับผิดหวังเจี๊ยบ นพฝึกหัด
 ค้นรากับปรีศนา อานนท์กลับมาบ้าน และฉากสุดท้ายจบที่เสียงเพลงของอานนท์ ดัง
 ลั่นบ้านขณะอาบน้ำอยู่

ในบทนี้ผู้เขียนบทเพิ่มเติมอยู่หลายฉาก ไม่ว่าจะเป็น การแสดงออกถึง
 ความผิดหวังของประวิชกับพจน์ที่แตกต่างกันไป การฝึกค้นรากับปรีศนากับนพ นอก
 นั้น เป็นการคงตามบทประพันธ์เดิม แต่คัดแปลงให้ทันสมัยขึ้น

บทที่ 18

เป็นเรื่องการใช้ชีวิตของอานนท์ที่เมืองไทย ความรักข้างเดียวที่ต้องผัด
 พาทองขององงค์ งานเลี้ยงต้อนรับอานนท์ และการกลับมาเข้าใจกันอีกครั้ง ระหว่าง
 ประวิชกับองงค์ และฉากสุดท้ายจบลงที่ประวิชบอกพจน์ ว่ารักองงค์

ในบทนี้ ฉากที่เพิ่มส่วนใหญ่จะเป็นขององงค์ที่ผิดหวังในความรัก ความ
 ซู่ซ่าทันสมัยของอานนท์ บรรยากาศในงานเลี้ยงต้อนรับ ซึ่งใช้การบรรยายด้วยการ
 เดินเรื่องด้วยภาพ นอกจากนั้นเป็นคงไว้ตามบทประพันธ์เดิม

บทที่ 19

เป็นตอนที่ประวิชกลับมาคืนดีกับองงค์ ความผิดหวังของซิ่น ทิฐิ ไม่เข้าใจ
 กันของพจน์กับปรีศนา และฉากสุดท้ายจบลงที่อานนท์ได้พบปรีศนาเป็นครั้งแรก ตก
 หลุมรักในทันที

ในบทนี้มีการเพิ่มเติมเหตุการณ์ช่วงที่ประวิชกลับมาคืนดีกับปรีศนา โดย
 ใช้การเดินเรื่องด้วยภาพแสดงให้เห็นถึงตัวละครทั้งสอง ว่าได้ไปเที่ยว รักกัน และ
 เข้าใจกันอย่างไร นอกจากนั้นจะคงตามบทประพันธ์เดิม

บทที่ 20

เป็นตอนที่พจน์จัดงานหมั้นให้ประวิชกับองงค์ พจน์ขอปรีศนาแต่งงาน แต่
 กลับเข้าใจผิดกันไปใหญ่โค

ในบทนี้ จะคงตามบทประพันธ์เดิมเป็นส่วนใหญ่ เพิ่มเติมรายละเอียด
 เพียงเล็กน้อย

บทที่ 21

ปรีศนาจะเล่าให้สมรฟังเรื่องพจน์ แต่ไม่มีโอกาส การพยายามของรติที่จะจับพจน์ ความสนิทสนมของอานนท์กับปรีศนา ที่ทำให้พจน์ต้องระแวง เสมอกลับมาหวังคืนดีกับสิริ ความเข้มแข็งของสิริที่ไม่ยอมเสียใจอีก เป็นครั้งที่สอง และฉากจบในตอนนี้เป็นไปรษณีย์จากสมศักดิ์ ที่บอกข่าวอุบล

ในบทนี้ส่วนใหญ่จะคงตามบทประพันธ์ มีเพิ่มเติมในบทบาทของรติ ที่ถูกสันต์ส่งผู้ใหญ่มาสู่ขอ และความเข้มแข็ง คิดได้ของสิริ

บทที่ 22

เป็นตอนที่สมร เดินทางไปหาอุบล ปรีศนาต้องดูแลบ้าน คุณชายเจ็บหนัก ความช่วยเหลือจากพจน์ และฉากสุดท้ายจบลงที่ความเข้มแข็งของปรีศนา ที่ทุกคนต้องนึกไม่ถึง

ในบทนี้ส่วนใหญ่จะคงตามบทประพันธ์ มีการแก้ไข เปลี่ยนแปลงสถานที่ และช่วงเวลาให้เหมาะสม และกระชับไม่เยิ่นเย้อ

บทที่ 23

เป็นตอนที่แสดงถึงความเข้มแข็งของปรีศนา การเปลี่ยนแปลงของสิริ อานนท์ยอมรับว่าแพ้ความเก่งของปรีศนา ขึ้นออกข่าวเรื่องรติกับพจน์ ปรีศนาสับสนในใจ เรื่องพจน์ และฉากสุดท้ายจบที่ปรีศนาเอาเงินมาคืนพจน์ที่คาหนัก

ในบทนี้ส่วนใหญ่จะคงตามบทประพันธ์เดิม

บทที่ 24

เป็นตอนที่ปรีศนาได้รับจดหมายเตือนจากวิรัช จึงพยายามขง้อ คืนดีกับพจน์ แต่ไม่ได้ผล ปัญหาการสอบชิงทุนของนพ การเปิดตัวตระกูล พจน์ปราบฤทธิ์เดชของปรีศนา และฉากสุดท้ายจบที่อนงค์ได้พบประวิธ ซึ่งกำลังเมามาย

ในบทนี้ส่วนใหญ่จะคงตามบทประพันธ์เดิม แต่มีการลำดับเนื้อหาใหม่ให้สั้นกระชับ และต่อเนื่องมากขึ้น

บทที่ 25

เป็นตอนที่ประวิชประสบปัญหา เนื่องจากความขี้เมาของตนเอง บริศนาขอความช่วยเหลือจากพจน์ เรื่องนางลักษณะท่าตัว เป็นแม่สื่อให้สิริกับอานนท์ ตระกลได้รู้ว่าเป็นอาของบริศนา อนงค์แกลังควงตระกลประชคประวิช และฉากสุดท้ายจบที่ประวิชบอกพจน์ว่าจะถอนหมั้นจากอนงค์

ในบทนี้ส่วนใหญ่จะคงคามบทประพันธ์ เพียงแต่มีการคัดต่อ เนื้อหาให้ชัดเจน และสั้นกระชับขึ้น

บทที่ 26

เป็นตอนที่พจน์พยายามสอบถามความจริงจากบริศนา แต่ก็ไม่ได้เรื่อง พจน์จึงงานเลี้ยง เพื่อให้ประวิชกับอนงค์ได้คืนดีกัน ซึ่งก็ได้ผล แต่พจน์กับบริศนากลับยังไม่เข้าใจกัน นพลาไปเรียนต่อ ฉากสุดท้ายจบที่บริศนาสัญญากับนพว่า ทั้งคู่จะเป็นเพื่อนที่ดีกันตลอดไป

ในบทนี้ส่วนใหญ่จะคงคามบทประพันธ์ เพิ่มเติม และเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในบางส่วน ที่จะช่วยให้เห็นถึงอารมณ์ของตัวละคร และความซาบซึ้งในความรัก

บทที่ 27

เป็นตอนที่ประวิชแต่งงานกับอนงค์ พจน์แกลังจีจ่ากับรติ เพื่อช่วยบริศนา บริศนาแก้แค้นโดยทำควงอานนท์ ขึ้นรวรคจะให้พจน์แต่งงานกับรติ รติทำตัวจู้จี้จวนพจน์ต้องหนีไป ฉากสุดท้ายจบที่บริศนาได้รู้จากอนงค์ ว่าพจน์ไปบักษ์ได้

ในบทนี้มี เพิ่มเติม เหตุการณ์ใหม่ ที่มาเสริมเหตุการณ์เก่า ซึ่งคงคามบทประพันธ์เดิม

บทที่ 28

เป็นตอนที่นางลักษณะพยายามเป็นแม่สื่อ ให้อานนท์กับสิริชอบกันให้ได้ ในขณะที่รัตนาวดีมาปรับทุกข์กับบริศนา พจน์กลับมาในสภาพเจ็บหนัก บริศนานั่งเป็นทุกข์อยู่ทั้งคืน ทั้งคู่ได้เข้าใจกันดี ฉากสุดท้ายจบลงที่รติกับขึ้นเห็นบริศนาอยู่กับพจน์

ในบทนี้มีการเพิ่มเติมในส่วนของนางลักษณะ ที่คอยลุนอานนท์ให้จับสิริ การช่วยให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ ความไว้วางใจที่รัตนาวดีมีต่อบริศนา การยึดเวลาระหว่าง

ในคืนหนึ่ง เพื่อให้เห็นถึงความอาทร เป็นห่วงที่ปรีศนามีต่อพจน์ เพื่อสร้างความซาบซึ้งประทับใจแก่ผู้ชม นอกนั้นแล้วส่วนใหญ่ก็จะคงตามบทประพันธ์เดิม

บทที่ 29

เป็นตอนที่ขึ้นกับปรีศมาชมชู้ปรีศนาให้ เลิกคิดต่อกับพจน์ ชั่ววาทหั้นของปรีศนา การอาละวาดต่อต้านจากขึ้น ปรีศนา เข้าเฝ้าเสด็จอา จดหมายชี้แจง ยืนยัน ซาคติกำเนิดของปรีศนา การแต่งงานของรตี และคำอาลาของพจน์ที่มีต่อปรีศนาในคืนก่อนวันแต่งงาน

ในบทนี้ ส่วนใหญ่คงตามบทประพันธ์ มีการรวบรัดเหตุการณ์ให้สั้น และกระชับขึ้น พร้อมกันนั้นก็มีการปรับปรุงเรื่องราวที่กล่าวไว้ลอยๆ มาเขียนเพิ่มเติมให้ชัดเจน กระจ่างชัดมากขึ้น

เห็นได้ว่าการทำโครงเรื่องของบทละครโทรทัศน์ "ปรีศนา" นี้ เป็นการเขียนโครงเรื่องโดยยึดจากโครงเรื่องของบทประพันธ์เป็นหลัก คัดทอนเนื้อหาที่ยากแก่การผลิตเป็นละครออกไป เช่น ละครบทบาทเมืองของพจน์ หรือละครบทบาทของรัตนาวดีกับเพื่อนให้น้อยลง เพราะเห็นว่าจะมีขยาวเกินไปจนผู้ชมจะนึกเบื่อ

นอกจากมีการคัดทอนแล้ว ยังมีการแก้ไขในบางเรื่องอีก เช่น เรื่องของเวลา สถานที่ หรือ เปลี่ยนรายละเอียดบางอย่างเพื่อให้ทันสมัย และสมเหตุสมผลมากขึ้น หลังจากนั้นก็เป็น การเพิ่มเติมฉากที่บทประพันธ์กล่าวถึงไว้ลอยๆ ให้ออกมาชัดเจน ให้ผู้ชมเห็นการกระทำของตัวละครจริง ไม่ใช่แค่ให้ตัวละครบอกเล่าหรือพูดถึง โดยที่ไม่เห็นภาพ

2. ตัวละคร และการวางลักษณะนิสัยตัวละคร

(character and characterization)

ตัวละครทั้งหมดในปรีศนา จะมีลักษณะเป็นแบบตายตัว หรือ type character คือ มีลักษณะเฉพาะเพียงด้านเดียว คือกี้ไปเลย หรือ เลวก็เลวไปหมด

ตัวละครใน "ปรีศนา" สามารถแจกแจงบุคคลิก ลักษณะนิสัย ได้ดังนี้

ปรีศนา

บทประพันธ์ได้กล่าวถึงปรีศนา ไว้อย่างละเอียด ว่า

1. เป็นเด็กสาวสวย ท่าทางคล่องแคล่ว ว่องไว คุยเก่ง สนุกสนาน เหมือนเด็ก ๆ มากกว่าที่จะเป็นหญิงสาว

ดังในบทที่ 3 คอนลูกสาวคนใหม่ ได้บรรยายไว้ว่า เมื่อปรีศนากลับมาบ้าน และทุกคนได้พบว่า " คุณนายมองลูกสาวคนเล็กอย่างปลื้มเปรมใจ ปรีศนาไม่ทาบากแดง ไม่ทาแก้มแดง ไม่มีท่าทางเปรี๊ยะ และเงินจักษุมาคม อย่างที่คุณนายคิดเกรงไว้ตั้งแต่แรก ปรีศนาเป็นเด็กสาวที่น่าเอ็นดูสมอายุ ท่าทางคล่องแคล่วว่องไว คุยเก่ง และร่าเริงเหมือนเด็ก ๆ แต่กริยาออกจะเป็นเด็กฝรั่ง มากกว่าเด็กไทย " (ปรีศนา 2530:17)

หรือในบทเดียวกันนี้ ที่วิรัชได้ย้าให้ผู้อ่านได้รับทราบ โดยผ่านทางจดหมายมาถึงคุณนายสมร ในจดหมายได้กล่าวถึงปรีศนาไว้ว่า " ปรีศนาหน้าตาดี แต่ผมคอยระวังไม่ให้แก่รู้ตัวว่าสวย คุยเก่งจะเชื่อผมเพราะแกยังเด็กมาก เมื่อเรียนหนังสืออยู่แกก็เป็นเด็ก ไปถามเรื่อง " (ปรีศนา 2530:19)

2. เป็นผู้หญิงที่ทันสมัย คับเคยกับวัฒนธรรมประเพณีของตะวันตก มากกว่าของไทย

บทประพันธ์แสดงให้เห็นถึงความ เป็นผู้หญิงทันสมัยของปรีศนา ที่คนไทยส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเรื่องแปลก แต่ปรีศนากลับเห็น เป็นของธรรมดา เชื่อมั่นว่าไม่ได้ทำอะไรผิด ดังในบทที่ 3 ซึ่งปรีศนาสวมกางเกงขาสั้นไปเดินเล่น ไว้ว่า

" วันหลังปรีศนาจะไปเที่ยวเดินอีก เสียอย่างเดียวทำไมคนมองปรีศนา และกระซิบกระซาบกันอย่างนั้นก็ไม่รู้ คล้ายกับปรีศนาเป็นตัวอะไรแปลกมา "

" ก็จะไม่ให้เขาเห็นแปลกยังไง นุ่งกางเกงขาสั้นอย่างนั้น " อนงค์ประชดชื่น ปรีศนาทาคาโตะแล้วถามว่า "ทำไมเมืองไทยเขาไม่นุ่งกันคอกหรืออนงค์ "

" นุ่งเหมือนกัน เขานุ่งเวลาเล่นกีฬาแต่เขาไม่นุ่งสั้นอย่างนั้น และไม่ออกไปเดินโหลง ๆ อย่างปรีศนา "

" โหลง ๆ แปลว่าอะไรล่ะ อ้อ ไม่เห็นแปลกเลย ผู้หญิงที่อเมริกาเขา

นุ่งไปไหน ๆ ออกทั่วไป อยากรู้ว่าเมื่อไหร่ก็นุ่ง ไปซื้อของ ไปคูหนึ่ง "ปริศนาอธิบาย (ปริศนา 2530:23)

3. ความสามารถในการเล่นกีฬา เช่น เทนนิส และว่ายน้ำ นอกจากนี้ก็ยังเขียนการ์ตูน และเต้นรำได้ดีมาก ดังเช่นที่ปริศนาบอกกับอนงค์ในบทที่ 6 คนโก้ ว่า

ปริศนา บิดตบขึ้นแล้ว เรียกอนงค์มาให้ดู อนงค์ เห็นก็อุทาน "อ้อ เสอ" ออกมาอย่างแปลกใจ เพราะในนั้นมีถ้วยเงิน เหรียญและโล่เงิน เต็มไป "อะไรกัน"

"รางวัลที่ปริศนาได้ เพราะชนะเทนนิสนะสิ นี่ไม่ใช่รางวัลเทนนิสอย่าง เดียว อันนี้ชนะว่ายน้ำ ปริศนา เป็นแชมป์เขียนเทนนิส และนักว่ายน้ำของโรงเรียน รุ้ มัย อยู่ที่นี่ตอนหน้าร้อนเคยว่ายน้ำ หรือไม่ก็เล่นเทนนิสแทบทุกวัน อยู่ที่นี่ไม่ค่อยมี โอกาส บ้านของเราที่วอชิงตัน มีคู่สำหรับใส่ถ้วยรางวัลของเราด้วย อา เล่นกอล์ฟ เก่ง ได้รับรางวัลมากมาย เหมือนปริศนา เหมือนกัน"

อนงค์รู้สึกประหลาดใจจนพูดไม่ถูก ปริศนามีอะไรดี ๆ มากมาย แต่ไม่ค่อยขยายออกมาเลย นาน ๆ จึงหาความประหลาดใจให้ครอบครัวสักครั้งหนึ่ง

" ปริศนา ถามจริง ๆ เกอะ ทาอะไรได้อีกมั่ง บอกมาให้หมดเถิด พี่ จะได้ไม่ประหลาดใจบ่อย ๆ เล่นดนตรีได้บ้างไหม"

" ไม่ได้เลย ไม่เคยหัด อาบอกว่าปริศนาร้องเพลงฟังแล้ว บวกแก้วหู" แล้วปริศนาก็หัวเราะ

"หมดแล้ว อ้อ เต้นรำได้ ซี่มา และซับริดได้ ซับริดคุณศักดิ์ไปโรงเรียน ทุกวัน เงินเดือนออกจะไปเอาใบซับริด โธ่ อนงค์ ความรู้ของปริศนาล้วนแต่บ้า ๆ ทั้ง นั้น เขียนการ์ตูน เล่นเทนนิส ว่ายน้ำ ซับริด อาบอกว่าไม่มีประโยชน์อะไรเลย เสียเวลา" (ปริศนา 2530:65 - 66)

4. เป็นคนดี มีน้ำใจ ชอบที่จะเป็นฝ่ายให้มากกว่ารับ ดังจะเห็นได้ใน ตอนที่ปริศนากลับจากอเมริกา แล้วหอบข้าวของกลับมาฝากทุกคน ไม่เว้นแม้แต่คนรับ ใช้ในบ้าน และเป็นกาทำให้ที่ปริศนาแสดงให้ เห็นว่า เต็มใจอย่างยิ่งที่ได้ให้ ดังเช่น

ปริศนาตรงเข้ายกกระเป๋าใบหนึ่งจากกระดานขึ้นวางบนเตียง ตัวเอง

ขึ้นนั่งระหว่างกระบะเบ้ากับมารดา เปิดกระบะเบ้าหยิบทิบใบหนึ่งออกส่งให้ และว่า " นี่ของฝากจากอเมริกา ปริศนาไปเลือกซื้อเองถึงนิวยอร์ก แม่คงชอบแน่" แล้วปริศนาก็ทำตาโต เอียงคอคูมูรตาขณะแก้ทิบออก ในนั้นมีกระบะเบ้าถือสิกรมท่าแบบใหม่ และแก้ที่สุก รongเท้าเข้าซุกและเสื่อสีเดียวกัน คอบกเสื่อเป็นลูกไม้สวยสีขาวอีกชุดหนึ่ง คุณนายเห็นลูกสาวทำท่าน่าเอ็นดูมองคุณด้วยความพอใจ ก็ให้รู้สึกคันคันใจ จึงดึงตัวปริศนามากอดไว้อย่างแสนรัก

พอมารดาปล่อยตัว ปริศนาก็ค้นกระบะเบ้าต่อไป " ปริศนามีของดี ๆ มาฝากพี่ ๆ ทุกคน สิ้นเงินเข้าไปหลายร้อยดอลลาร์แต่ไม่รู้จะเอาอย่างไหนให้ใคร แม่ช่วยคิดหน่อยสิคะ ปริศนามีเครื่องเย็บอย่างวิเศษ เมื่อแรกคิดจะให้สิริ แต่ให้องงค์เห็นจะดีกว่า แล้วก็มัดคัสเสื่อกลางคืนตัวหนึ่ง ไม่ใช่ของอเมริกันคอก มาจากปารีส แค่มิซันเดียวสำหรับคัสเสื่อได้ชุดเดียว รับรองว่าไปหาที่ไหนอีกไม่มีในโลก และยังมีน้ำหอมสำหรับคนใส่เสื้อตัวนี้ใส่ ชื่อ Violetta ของ Guerlian คือ เขาชายเป็นชุด ผ้าชั้นนี้และน้ำหอมขวดนี้แพงซะมิดที่เดียว อาเป็นคนเลือกให้ อา taste ค่ะ เสื้อผ้าปริศนาอาเป็นคนเลือกให้ สมอ อ้ายผ้าสวยและน้ำหอมวิเศษนั้น ปริศนาไม่รู้จะให้บอลหรือสิริดี แล้วก็มึทึบแต่งหน้าอย่างหุรุ แต่งแล้วทำให้คนสวยขึ้นอีกก็ทำค่อก็เท่า จะให้ใครดีคะ ?"

"ทิบ เครื่องเย็บนะให้องงค์ดีแล้วจะ สมปลื้มใจคาย ส่วนทิบแต่งหน้านะ แม้ว่าให้บอลเห็นจะดี"

"แล้วมัดคัสเสื่อ และน้ำหอมให้สิริ โอเคค่ะ นอกจากนี้ปริศนายังมีทิบให้คุณชายใส่หมาก ร่มซ้อที่ฮาวายให้ชายเคียงกางไปตลาด และเข็มกลับช่วยสวยให้จาเนียรด้วย

"แหม ลูกสาวแม่เพื่อแม่จริงๆ"

ปริศนาหัวเราะชอบใจ "ยังมีอีกค่ะ มีกล่องสอง มาฝากคุณศักดิ์ด้วย เมื่อแรกนึกหน้าไม่ออกว่าพี่ชายหนุ่มหรือแก่ แคกล่องนี้หนุ่มแก่ก็ใช้ได้ เลยซื้อมาฝาก" (ปริศนา 2530:32 - 33)

และนอกจากจะเป็นคนมีน้ำใจกับคนที่ใกล้ชิดแล้ว ปริศนายังเพื่อแม่ไปถึงคนอื่น และแม่แต่สัคว์ด้วย โดยเป็นการช่วยเหลือที่ไม่หวังผลตอบแทน อย่างตอนที่ปริศนาได้ช่วยลูกหมาข้างถนนไว้ แล้วพาประวิชไปคุ ซึ่งก็ปรากฏว่า

ปริศนาหันมาจับมือเขา จูงข้ามสะพานข้ามไปฝากโรงนา พอข้ามฝากได้

ปริศนาก็นั่งลงสวมรองเท้า พลังถามหญิงสาวว่า

"อ้ายตัวคาเป็นไงบ้างจ๊ะ ฉันเอาข้าวมาให้กิน"

"โอ๊ย เต็มทีน่าย มันทวนจริง ชนแท้ ๆ พ่ออยู่เขาโกรธ มันไปกัดของของเขา เขาจะเอามันไปปล่อยวัด ฉันขอตัดเขาไว้ 2 - 3 วัน คุณนายเอามันไปเหอะ ฉันไม่รู้ด้วยแล้ว เฮ้ยอิจิบ เอ็งไปอ้อมอ้ายคามานี่นี่เถอะวะ อ้ายจุกด้วยไปช่วยกัน เอาไปเสียแต่เดี๋ยวนี้เหอะนาย"

"ตาย ประวิษ นี่จะทายังไงดี" ปริศนาหันมาปรึกษา

"อะไรกัน"

"อ้ายตัวคานะซี ปริศนาฝากเขาเลี้ยงไว้ที่นี่ เขาไม่เลี้ยงให้อีกแล้ว ปริศนาจะหาใจดี จะพาไปบ้านก็ไม่ได้ แม่จะว่ายังใจก็ไม่รู้ นี่จะ ฝากไว้สักวันได้ไหม พรุ่งนี้จะมารับ วันนี้ต้องกลับไปบอกคนที่บ้านก่อน"

"ไม่ได้หรอกยะ เอาไปเสียแต่วันนี้เหอะ"

"หาใจดีละ ประวิษ" ปริศนาหันมาถามประวิษอีก

"อะไรกันล่ะ" ประวิษถามซ้ำ

"หมา ลูกหมา แม่มันตาย วันนั้นปริศนามาเดินเล่นแถวนี้ เห็นแม่หมาถูกรถยนต์ทับคาอยู่กลางถนน ลูกหมามันร้องอยู่ที่ศพแม่ ปริศนาสงสาร ก็เลยไปเล่นกับมันเข้า มันชอบปริศนาก็เลยเดินตาม ปริศนาไล่มันก็ไม่ไป ปริศนาไม่รู้จะหาอย่างไรเลยฝากเขาเลี้ยงไว้ที่นี่ จะเอากลับไปบ้านก็ไม่กล้า หมูนี้นุ้ยยายไม่ค่อยสบาย แม่กำลังยุ่งก็เลยไม่อยากทวน"

ประวิษยังไม่ทันจะพูดว่าอะไร อิจิบและอ้ายจุกลูกสาวนา ก็อ้อมสุนัขอ้วนสี่ขาซึ่งประวิษ เห็นว่าน่าชยะแขงมาถึง เจ้าสุนัขนั้นพอเห็นปริศนาก็กระโดดออกจากมือเด็กทั้ง 4 กระดิกหาง ตื่นและร้องอืด ๆ อยู่รอบตัวเธอ ปริศนาอ้อมขึ้นกอดอย่างรักใคร่แล้วหันมาบอกประวิษ "โถ... มันน่ารักออกนะ ประวิษ แล้วก็รักปริศนาอย่างนี้ จะให้เขาไปปล่อยวัด เสียอย่างไรได้" (ปริศนา 2530:91 - 92)

5. เป็นคนเอางานเอาการ ขอมทนลำบากช่วยตัวเอง ไม่จับจด นิสัยในเรื่องนี้ของปริศนา จะเห็นได้ชัดจากคำพูดของเธอ ที่ถามท่านพจนันท์ขณะที่เดินร่ากันอยู่ว่า

"นี่ก็ท้อมแล้วคะ แม่สั่งไว้ว่าไม่ให้กลับตึกนัก พรุ่งนี้วันอาทิตย์เราต้องทำงานแค่เช้า ตึกนักลุกไม่ขึ้น"

"งานอะไร"

" ช่วยคนใช้ซักผ้าปูที่นอนคะ เราต้องช่วยกันหาทุกอาทิตย์ " (ปริศนา 2530:125 - 126)

เห็นได้ว่า ปริศนาไม่เห็นว่าการทำงาน เป็นเรื่องที่ต้องลำบาก และไม่รู้สึกว่าเป็นเรื่องน่าอับอายที่ต้องทำ กลับเห็น เป็นสิ่งที่น่าภูมิใจเสียอีก ซึ่งลักษณะนิสัยอย่างนี้ ผู้ประพันธ์ได้ย้าให้ผู้อ่านเห็นชัดเจนขึ้น ในตอนที่ประวิชบอกปริศนาว่า จะลาออกจากงาน เพื่อมาอยู่บ้านเฉย

"เงินเดือนแค่นี้เอาไปทำอะไรได้ เหนื่อยจะตายไป อยู่บ้านเฉย ๆ ก็ มีกินกินไป แล้วก็สบายดี ว่างงานดี ๆ ได้เสียก่อน ถึงจะไปหาอีก

เวลาที่ประวิชพูดนี้ปริศนาฟังอย่างเอาใจใส่ พอประวิชพูดจบ ปริศนาก็ยิ้ม ถามว่า "ไม่ได้พูดจริง ๆ ไม่ใช่หรือ"

"พูดจริงซี เรื่องอย่างนี้ใครเขาพูดเล่นกันมั่ง"

"Don't be silly"

"ซื่ออะไร บอกว่าพูดจริง"

"แล้วเหตุผลมีแค่นั้นรี"

"แค่นั้น"

"ประวิช" ปริศนาพูดเสียงสั้นด้วยความโกรธ " ประวิชเป็นคนคิดค้น เช่นนี้เองหรือ อยู่บ้านเฉย ๆ มีกินกินไป แล้วก็เกิดมาเป็นผู้ชายทำไม ต้องอาศัยเขากินยังกับไม่มีมือ ไม่มีตีน ทุเรศ

"ปริศนา" ประวิชร้องอย่างตกใจ

"นี่ประวิช ออกจากงานเมื่อไหร่ล่ะก็อ ไม่ต้องไปที่บ้านปริศนาอีกดอก เราไม่ต้องคบกันอีกต่อไป"

"ปริศนา" ประวิชร้องอีก

"จริง ๆ ปริศนาไม่ได้พูดเล่น พูดจริง ๆ คนอยู่หนักโลกไม่ทำอะไรอย่างนั้น เราคบด้วยไม่ได้ นี่สมหัวเราะเขาว่าเราจนถึงต้องทำงาน นี่แน่ะจะบอกให้ ถึงปริศนาจะไม่เป็นครู ปริศนาก็มีกินเหมือนกัน แต่สู้ทำงานเพราะไม่อยากเอาเงินของแม่มาใช้ และต้องการหาประโยชน์ให้คนอื่น แล้วเพื่อหาความรู้ ความเจริญ และความดีมาใส่ตนเอง แล้วนี่ประวิชเป็นผู้ชาย ใ้ร่าเรียนมา จะงอมืองอตีนอาศัย

เขากิน ไม่ขายหน้าโลกบ้างหรือ" (ปริศนา 2530:136)

จากคำพูดของปริศนา ยังบอกให้ผู้อ่านได้ทราบอีกด้วยว่านอกจากเป็นคน
เอางานเอาการแล้ว ปริศนายังมีความคิดเกินตัว คุณเป็นผู้ใหญ่มากกว่าประวิช เสียอีก

6. มีคุณธรรม ยึดถือในความถูกต้อง คงจะเห็นได้จากตอนที่รติมาวาง
อานาจ สั่งตัดเสื้อจากร้านของนางลักษณ์ โดยไม่สนใจว่าจะทำได้ทันสมัยเท่าไร ซึ่งทำให้
สิริอารมณ์เสียมาก

"แกจะไปไหนนะ คัง 14 ชุด" อนงค์ช่วยบ่น

"ไปรับแขกเมืองอะไรของท่านพจน์นะซี แกไปอวดนางลักษณ์ กับใคร
ที่ร้าน ว่าแกจะต้องเด่นกว่าคนอื่น รวากับเราจะยอม พี่เป็นไม่ยอมเด็ด"

"ไม่ยอมจะทำไม" ปริศนาถามพลางลุกขึ้นนั่ง ท่าทางตั้ง

"ก็แต่งของเรามั่งนะซี"

"หาเรื่องเสียเงินล่ะลูกเอ๊ย" คุณนายว่า "อย่าลืมว่าเราไม่มีเงิน จะ
พุ่มเพื่อเหมือนอย่างเขา"

"ไม่ลืมดอกค่ะ แต่เราเย็บอะไรของเราเป็น เราก็เย็บเสียให้ดีกว่า
ของเรานะซีคะ ถึงผ้าจะไม่ค่อยดี เราหาแบบดี ๆ ผ้าแพง ๆ จะสู้ได้หรือ"

"แพ้ละ แม่รติเอ๊ย" ปริศนาร้องอย่างถืออกดีใจ "แข่งการแต่งตัวกับช่าง
ตัดเสื้อ จะไปสู้อะไรได้"

"ไม่แต่แข่งกันคราวนี้ดอก แข่งกันมาตั้งแต่ครั้งอยู่โรงเรียนแล้ว" อนงค์
บอกน้องสาว ปริศนายิ่งตั้ง "อ้อ เคยอยู่โรงเรียนเดียวกันด้วยหรือ"

"แน่ละ" สิรีเล่า "ชั้นเดียวกันมาเรื่อยเทียว แล้วแข่งกันมาเรื่อย
อย่างพี่ทำอะไรเก่ง เขาต้องพยายามที่จะเก่งกว่า อย่างเราเรียนอังกฤษเก่งกว่า
เขา เขาเลยให้แม่ เขาหาครูหม่อมมาสอนพิเศษที่บ้าน อ้ายเราก็แน่ เรามีเงินนี้ หา
งาก็ทำได้"

"ไม่จริงดอก เงินหาทุก ๆ อย่างไม่ได้ ถ้าได้ คนมีเงินมิเป็น... เขา
เรียกอะไรที่ไม่ตายนะ... อมตะหรือ นี่พระเจ้าแผ่นดินก็ต้องตายเหมือนขอทานเหมือน
กัน แต่ความดีชชชนะทุกอย่าง" ปริศนาพูดเสียงนักบราชณ์ (ปริศนา 2530:152-153)

จากที่บทประพันธ์ได้กล่าวถึงไว้ทั้งหมด ทำให้สรุปได้ว่า ปริศนาคือ เด็กสาวนิสัยร่าเริง สดใส ทันสมัย มีเสน่ห์ ฉลาด เข้มแข็ง มองโลกในแง่ดี เล่นกีฬา และขี่ม้าเก่ง มีเหตุผล ยึดมั่นในความถูกต้อง

จากลักษณะนิสัย และบุคลิกดังกล่าวนี้ จะเห็นว่าปริศนาเป็นต้นฉบับของความเป็นนางเอกอย่างแท้จริง คือเป็นคนที่มิจิตใจดีงาม สวย ทันสมัย และฉลาด รู้เท่าทันคน

ในการเขียนบทละครโทรทัศน์ ผู้เขียนบทได้ถ่ายทอดให้เห็นถึง บุคลิก และลักษณะนิสัยของปริศนาในฉากต่าง ๆ เช่น เรื่องความสวยของปริศนา บทละครต่างจากบทประพันธ์ตรงที่บรรยายถึงความงามของใครไม่ได้ ผู้เขียนบทจึงต้องอาศัยตัวละครบางตัวให้ช่วยพูดแทน อาจเป็นในลักษณะที่บอกผ่านทางจดหมาย เช่น ในจดหมายที่วิรัชเขียนถึงสมร ในตอน 2 ฉาก 10 ว่า

ฉาก 10

ห้องนอนสมร คอนค้ำ
ปริศนา สมร
สมรนั่งอ่านจดหมายของวิรัชอยู่

เสียง วิรัช

ปริศนาเป็นเด็กหน้าคาดี แต่ผมคอยระวังไม่ให้แก่รู้ตัวว่าสวย ซึ่งแกก็ดูจะเชื่อผมมากอยู่ เพราะปริศนายังเด็กอยู่มากเมื่อเทียบกับเด็กสาวในรุ่นเดียวกัน เมื่อตอนเรียนจบ แยกขงทางานที่นี่ แต่ผมเห็นว่างานดี หายาก ได้ร่ำเรียนมาทั้งทีสู้กลับไปหาประโยชน์ที่บ้านเมืองดีกว่าและถ้าแกอยู่ที่นี่ หนุ่มๆ คงติดกันเกรียว เต็มวงแกเกิดไปชอบฝรั่งเข้า คงเฟ้จะโทษผมอีก ผมจึงจำใจต้องส่งแกคืน ที่ผมรักแกมากกว่าใครทั้งนั้น

ในฉากนี้ นอกจากผู้เขียนบทจะนำเสนอให้ผู้ชมได้ทราบถึง ความสวยของปริศนาแล้ว ยังเป็นการบอกให้รู้นิสัยความเป็นเด็กของ เธอลีกด้วย ซึ่งหมายถึงว่าในการเขียนบทละครโทรทัศน์จากนวนิยาย เนื้อหาในแต่ละฉากสามารถนำเสนอ

รัตนาวดี (ต่อ)

จะชี้ให้ครูปริศนา ว่าสวยจริงอย่างที่หญิงว่ามี

ใน 2 ฉากนี้ สะท้อนให้ผู้ชมได้ทราบถึงความสวยของปริศนา จนเป็นที่กล่าวขาน และโดยเฉพาะในฉากที่ 5 นี้ ยังได้กล่าวถึงความสามารถ เชี่ยวชาญในภาษาต่างประเทศ ส่วนในฉากที่ 6 จากการที่เด็กแก่นแก้วอย่างรัตนาวดี กล่าวถึงอย่างชื่นชมได้ ผู้ชมก็ต้องพอเดาออกแล้วว่า ปริศนาต้องมีความสามารถเป็นการเป็นครูอย่างมาก ไม่อย่างนั้นคงปราบลูกศิษย์อย่างรัตนาวดีไม่ได้

หรือในตอนที่ 1 ฉาก 17 ที่สะท้อนให้ผู้ชมได้ทราบว่า นอกจากจะสวยแล้ว ปริศนายังทันสมัย กล่าวใส่กางเกงขาสั้นไปเดินเล่นนอกบ้าน และในขณะเดียวกันก็มีความเชื่อมั่นในตัวเองอย่างสูง

ฉาก 17

ถนนในซอยใกล้บ้านปริศนา

ตอนเช้า

ปริศนา ประวิช

ประวิชขับรถเข้าซอยมาเพื่อตามหาองศ์ (ซอยแคบมาก พอรถสวนได้เท่านั้น) ปริศนาวิ่งสวนมา ประวิชเห็นปริศนาก็ชะงัก รีบเบรครถกะทันหันจนรถที่ตามมาเกือบชนท้าย ประวิชรีบกลับรถขับตามปริศนา ซึ่งเริ่มรู้ตัวว่ามีคนตาม ปริศนาเห็นซอยแยกข้างหน้ามีถนนแคบว ที่รถเข้าไม่ได้ก็รีบวิ่งเข้าไปในซอยเล็กนั้น แล้วแอบมุดอยู่ ประวิชขับรถตามไม่ได้ จะหยุดรถจอดแล้วเดินตามไปก็ไม่ได้ เพราะรถตามหลังมาบีบแตรไล่ ประวิชจึงต้องขับรถเลยไป จบภาพที่ปริศนาโผล่หน้ามามอง หัวเราะตามหลังอย่างขบขัน

สำหรับลักษณะนิสัยที่เป็นคนดี มีน้ำใจกับเพื่อนั้น ผู้เขียนบทได้เปลี่ยนแปลงจากบทประพันธ์ โดยแทนที่จะยกเรื่องของฝากจากอเมริกา ก็ทำเป็นเรื่องของรถยนต์ ที่ปริศนาพยายามแก้ไข เพื่อจะได้ขับให้แม่และพี่ นิ่ง ดังในตอนที่ 3 ฉาก 6 - 9 ที่ว่า

ฉาก 6

ห้องกินข้าวบ้านปริศนา

ตอนเช้า

ปริศนา สิริ อนงค์ สมร ชุบ สมศักดิ์

ทั้งหมดนั่งทานข้าวต้ม มีชุปคอยรับใช้ สิริทานได้ไม่กี่คำ สมศักดิ์ก็มารับ
สิริจึงต้องรีบไปทั้งที่ทานข้าว ได้นิดเดียว

เสียง . ปริศนา

ปริศนาสงสารสิริมากที่ต้องรีบไปทำงานแต่เช้าทุกวัน จน
บางวันสิริแทบไม่ได้กินข้าวเลย แม้กับอนงค์ก็เหมือนกัน
เวลาจะไปไหน ก็ต้องให้ชุปหรือจาเนียรไปเรียกรถเจ๊ก
ให้ ลาบากทุกที พริสก็เลยคิดได้ว่าถ้าเรามีรถสักคันก็จะ
ดีหรอก แต่เราก็ไม่มีเงินที่จะไปซื้อแน่ๆ พอดีพริสไปเจอ
เจ้ารถคันเก่าแก่ของแม่ซึ่งจอดทิ้งไว้ เพราะมันเสียหาย
แล้ว แม่เรียกมันว่า "เจ้าบุโรทั่ง" พริสก็เลยคิดได้ว่า
จะต้องหาอะไรเพื่อบ้านสักที

ฉาก 7

โรงรถบ้านปริศนา กลางวัน

ปริศนา ช่างซ่อมรถ (ท่าทางแก่มาก)

ปริศนาไปตามช่างมาแก้รถ แต่ช่างมีอายุมากพอๆ กับรถ จึงซ่อมด้วยท่า
ทางเชื่องช้าเต็มที ปริศนาทนไม่ได้จึงเข้าช่วย ปริศนาช่วยช่างแก้รถจนเป็นไปหมด
ทั้งตัว

เสียง . ปริศนา

พริสไปตามช่างมาแก้เจ้าบุโรทั่ง แต่กว่าจะหาช่างได้ ก็
ยากเหลือเกิน เพราะแต่ละคนเรียกค่าซ่อมแพงๆ ทั้งนั้น
แถมพอมารู้เห็นเจ้าบุโรทั่งก็พากันส่ายหน้า บอกว่าไม่เคย
ซ่อมรุ่นนี้มาก่อนเลย พอดีพริสไปพบตาลุงแก่ คนเฝ้าสวน
ใกล้ๆ บ้านเรา ลุงบั้นแก่เรียกค่าซ่อมถูก แต่แก่แก่เหลือ
เกิน หยิบจับอะไรก็ไม่ค่อยเห็น พริสเลยต้องเข้าช่วย
กว่าลุงบั้นกับพริสจะซ่อม เจ้าบุโรทั่งจนขับได้ดี พริสก็แทบ
จะสลบตาย มีหนทางซ้ายยังเสียเงินไปคั้งเยอะ แต่ไม่ใช่
เงินของแม่นะคะ เป็นเงินของพริสที่เก็บไว้ เพราะพริส
รู้ว่า แม่เองก็มีเงินไม่มากนัก

ฉาก 8

ถนนทางไปร้านนงลักษณ์ คอนเซ้า
 ปริศนา สิริ

เดินเรื่องด้วยภาพ ปริศนาขับรถไปส่งสิริที่ร้าน ปริศนาดีใจมาก ที่เห็น
 คู่มือความสุข

ฉาก 9

ห้องนอนปริศนา กลางคืน
 ปริศนา อนงค์

ขึ้นภาพกว้างอนงค์นอนหลับ ปริศนากำลังเขียนจดหมายอยู่

เสียง . ปริศนา

พริสตีใจจิงคะที่หาประโยชน์ให้บ้านบ้าง เพราะคอนแรก
 พริสเองก็ไม่ว่าจะกลับบ้านมาทำไม เพราะแม่กับพี่ คำก็
 อยู่ดีมีความสุขกันแล้ว แต่ตอนนี้พริสรู้แล้วคะ ว่าทำไมอา
 ถึงส่งพริสมา เพราะแม่กับพี่ คำก็ต้องการพริส จริง
 มั้คะ พริสไม่รู้สึกว่าตัวเองเป็นคนแปลกหน้าสำหรับบ้าน
 แล้วละคะ แต่พริสก็คิดถึงอาจิงเลย

จบภาพที่ปริศนาวางปากกา แล้วมองเหม่อไปนอกหน้าต่าง อย่างคิดถึง

วิธี

ส่วนเรื่องความสามารถในการเล่นเกม ผู้เขียนบทได้เปลี่ยนแปลง เสีย
 ใหม่ แทนที่จะให้ปริศนาโชว์ถ้วยรางวัลต่างๆ ผู้เขียนบทกลับใช้ภาพนาฬิกาเสนอให้ผู้ชม
 เห็นแทน เช่นในคอน 4 ฉาก 5

ฉาก 5

สนามเทนนิส กลางวัน
 ประวิช ปริศนา พันธุ์ สมศักดิ์

เดินเรื่องด้วยภาพ ประวิชกับพันธุ์ทำท่ากรูมกริมใส่ปริศนากันใหญ่ โดย
 เฉพาะประวิชทำเป็นเสนอให้ปริศนาหัดจับแร็กเก็ตกับตีลูก ปริศนาก็ เชื้อฟัง เป็นอย่างดี
 ประวิชภูมิใจ และทำท่า เชื้องเติมที่ แต่พอ เล่นไปได้สักครู่ ประวิชก็ต้องแปลกใจและ
 ตกใจ เพราะปริศนาเล่นเทนนิสเก่งกว่าประวิชเสียอีก ประวิชมองเล่นปริศนาเล่น

อย่างตกใจ คาค้าง

หรือเมื่อซีม้า ผู้เขียนบทกินาเสนอให้เห็น คังในคอน 9 จาก 9

ฉาก 9

ในสนามซีม้า กลางวัน

ปริศนา พจน์ ประวิช รัตติ แอชลี

เดินเรื่องด้วยภาพปริศนาซีม้าได้เก่งมาก บรรายพศม้าที่ชื่อนางแมวป่า
ได้ ทำให้ใครว พวกนี้ทั้ง ยกเว้นรัตติ จบภาพที่พจน์มองหน้าปริศนาอย่างชื่นชม

และสำหรับนิสัยที่เหมือนเด็ก ๆ ชอบทะเลาะกับสิริเสมอ ผู้เขียนบทก็ยัง
คงไว้ในคอน 6 จาก 6 เพื่อให้เห็นว่าถึงปริศนาจะมีความคิดเป็นผู้ใหญ่เกินอายุ แต่
ในบางครั้ง ก็ยังมีนิสัยเป็นเด็ก ไม่ค่อยมีเหตุผลเหมือนกัน

ฉาก 6

ห้องรับแขกบ้านปริศนา กลางคืน

ปริศนา สิริ อนงค์ สมร

ขึ้นภาพกว้างสมร กับอนงค์นั่งสอยเสื้อ สิรินั่งถักไหมพรม ส่วนปริศนาผิว
ปาก นอนอ่านหนังสืออย่างขี้เกียจ

สิริ (หงุดหงิด)

แหม ตายแล้ว หุคเสียที่ได้มัยปริศนา ขึ้นถักผิดหมดแล้ว
นะ

ปริศนา

อ้อ ถักผิดเองแล้วมาโทษปริศนา ไม่รู้ด้วยสักหน่อย

สิริ

ก็ผิวปากบ้าง หาไมละ หนาวหุคจะตาย ขึ้นจะไปพันอะไร

ถูก แล้วยังว่าตัวไม่ผิดอีก คนอะไร

ปริศนาหัวเราะท่าทางสิริ สิริยังโกรธ กระแทกนิตติกลงบนโต๊ะ

ปริศนา

โธ่ สิริ แค่นี้ก็ทำโกรธแค้นไปได้ หุคกันตัว ปริศนาก็หุค

นี้หุคไม่ตี ปริศนายังหุคเลย เห็นมัยละ

สิริ

นี้จะยั่วขึ้นไปถึงไหน เสื้อชั้นเย็บมาใหม่ฯ ยังไม่ทันจะได้

ใส่เลย ก็มาเอาไปใส่ก่อนแล้วทำเสียหมด

ปริศนา

เออ เสียเมื่อไหร่ เบือนเหงื่อ निक เดียว นี้ก็ให้จา เนียร

ปริศนา (ต่อ) เค้าชักให้แล้ว ปริศนาไม่ได้กลิ่นแกลั้งนะ
 สิริ ไม่ได้แกลั้งอะไร เสื้อชั้นตัว ไปให้เค้าซักจนเสียหายหมด
 ปริศนา เออน่า เงินเดือนออกเค้าจะซื้อใช้ให้ บ่นไปได้ หนวากหู
 แล้วเสื้อใหม่ฯ หากไม่มืบักบ้ายไว้ละ คนอื่นเค้าจะได้ไม่
 หีบมืค
 สิริ หีบมืคหีบมืคอะไร เธอไม่มีสิทธิ์มาเปิดตู้ชั้นนะ
 ปริศนา หนอย ทิวหีบมืครโรกรของเค้าไปก็ยังไม่มาคืน เรายัง
 ไม่หคเลย

แต่ถึงจะมีความเป็นเด็ก ไม่มีเหตุผลในบางคราว ส่วนใหญ่แล้วนิสัยก็ยัง
 เป็นเรื่องเป็นราว และยึดมั่นในความถูกต้อง ดังในตอนที่ปริศนาได้คาหนิและสั่งสอน
 ประวิษ ไว้ในตอน 8 ฉาก 1 ว่า

ฉาก 1

ริมคลิ่ง

กลางวัน

หงษ์ ปริศนา ประวิษ เด็กชาวบ้าน 2 - 3 คน

ขึ้นภาพกว้างหงษ์กับปริศนาเดินมาหาประวิษ ซึ่งนั่งเล่นอยู่ มีเด็กชาว

บ้านยี่นคูประวิษอยู่ห่างว

ปริศนา ประวิษนั่งทำอะไรอยู่นะ เวลาที่เราไปทำอะไรทีว กัน
 ประวิษ ก็นั่งคิดเฉยว
 ปริศนา คิดอะไรเฉยว
 ประวิษ คิดถึงตัวเองนะสิ
 ปริศนา คิดว่าอะไร บอกได้มั๊ย
 ประวิษ คิดว่าจะลาออกจากงานเสียที เงินเดือนแค่นี้เอาไปหา
 อะไรได้ หน้อยก็หน้อยแทบตาย อยู่บ้านเฉย ว ก็มีกิน
 ถมไป สบายดีด้วย ไว้หางานดี ๆ ได้ก่อนถึงจะไปหาอีก
 ปริศนา (หน้าตาซักไม่คื) ไม่ได้หคจริง ๆ ใช่มั๊ย
 ประวิษ จริงสิ เรื่องอย่างนี้ใครจะหคเล่น
 ปริศนา หคเล่นน่า
 ประวิษ เล่นอะไร บอกว่าจริง ประวิษจะหาอย่างทีหคจริง วนะ

- ปรีศนา ประวิช เป็นคนคิดค้นแค่นี้เอง เทรอ อยู่บ้านเฉย ๆ ก็มีกิน
หนอย แล้วเกิดมาเป็นผู้ชายทำไม ต้องอาศัยเขากิน
เหมือนไม่มีมือมีเท้า ทุเรศ
- ประวิช (ฟังอย่างตกใจ) ปรีศนา
- ปรีศนา นี่ประวิช ออกจากงานเมื่อไหร่ล่ะก็ไม่ต้องไปที่บ้าน
ปรีศนาอีกนะ เราไม่ต้องคบกันแล้ว
- ประวิช ปรีศนา
- ปรีศนา จริง ๆ ปรีศนาไม่ได้พูดเล่น คนอยู่หนักโลก ไม่ทำอะไร
นะ ข้าพเจ้าคบด้วยไม่ได้ นี่คงหัวเราะเขาว่า ปรีศนา
จนถึงต้องทำงาน แค่นี้จะบอกให้ ถึงปรีศนาไม่เป็นครู
ปรีศนาก็มีกินเหมือนกัน แต่ที่สู้ทำงานเพราะไม่อยากเอา
เงินแม่มาใช้ แล้วก็ให้ทำประโยชน์ให้คนอื่น นะความ
รู้ความเจริญ และความดีใส่ตัวเอง แล้วนี่ ประวิช เป็นผู้
ชาย ได้ร่ำเรียนมาทั้งทีจะงอมืองอเท้าอาศัยเขากิน ไม่
ชายหน้าโลกบ้าง เทรอ

จากฉากนั้นนอกจากจะเสนอให้เห็นถึงความเป็นคนขยัน เอาจานเอาการ
ของปรีศนาแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงนิสัยที่ไม่ดี ยึดถือในความถูกต้องที่ควรทำ มีความ
เข้มแข็ง ที่กล้าหาญและสั่งสอนประวิช ซึ่งมีอายุมากกว่า

จะเห็นได้ว่า ในการเขียนบทละครโทรทัศน์นั้น ผู้เขียนบทได้ถ่ายทอดถึง
บุคลิก ลักษณะนิสัย ตลอดจนจิตใจและความคิดของปรีศนาออกมา ให้ผู้ชมได้เห็นชัด
เจนมากที่สุด โดยมีการเพิ่มเติมรายละเอียด น้อยๆ ที่สอดคล้องและเป็นไปใน
แนวทางเดียวกับลักษณะนิสัยที่บทประพันธ์กำหนดไว้

"ปรีศนา" สำหรับผู้เขียนบทแล้วจึงเป็น เด็กสาวที่มีทั้งความเข้มแข็งและ
อ่อนไหวอยู่ในตัวนั่นเอง แต่ไม่ว่าจะเป็นยังไง ปรีศนาก็คือตัวแทนของนางเอก ที่มี
แต่ความดีและความถูกต้อง
หม่อมเจ้าพนธ์ปรีชา

บทประพันธ์ได้กล่าวถึงพนธ์ไว้ว่า

1. ชายหนุ่มรูปร่างสูงใหญ่ หน้าตาดี มีหนวด ท่าทางภาคภูมิใจ โก้ มีนิสัย
เจียบขริม ไว้ตัว และร่ำรวยมหาศาล ดังในบทที่ 4 คอนฟี่ น่องว ที่ได้บรรยาย
ผ่านทางตัวละครอื่น ว่า

"ท่านนั้นน่าจะรวยมากหรือคะ แล้วสวยไหม" อนงค์ถามขึ้นเป็นครั้งแรก

"รวยซี รวยกว่าใครๆ ทั้งนั้น แค่ว่าเห็นจะสู้ฉันไม่ได้" สมศักดิ์บอก

"ค้าย ขวาง" อุบลว่า "รวยจริงท่านชาย นั่นก็ค่านักมโนรมย์ที่หัวหินยัง
โง่งง เป็นของท่าน เห็นทีแรกนึกว่าพระราชวัง ไกลกังวล แล้วยังค่านักสขารมณ ที่
ศรียาชาอีกเล่า เลิกอยู่เมื่อไหร่ ค่านักตากอากาศท่านชื่อรณณ์ว ทั้งนั้น แล้วย่น่าสบาย
จริงว เสียด้วย วังที่กรุงเทพฯ นี่ก็ทรู่น้อยอยู่เมื่อไหร่ละ ชื่อวังศิลาขาว อยู่ริมแม่น้ำ
มีเรือแพแยะ รถยนต์เห็นจะตั้ง 3 - 4 คัน"

"รวยแล้วยังโก้" สิทธิธบายต่อพี่สาว "มีหนวดราวกับแอรอลผลิน รูปร่างก็สูงใหญ่ ท่าทางก็โก้ เสียแต่ขริมชะมัด หูกับใครราวกับเสียไม่ได้" (ปริศนา
2530:44 - 45)

2. มีจิตใจที่ต้งาม มีความเมตตากรุณา ชอบช่วยเหลือคนที่ด้อยกว่า ดัง
ในบทที่ 6 คอน เรื่องของคนโก้ ที่ได้บรรยายไว้ว่า

หม่อมเจ้าพจน์ปรีชา เป็นหม่อมที่มีความสามารถที่สุดในเมืองไทยคนหนึ่ง
มีคนเคยถามท่านว่า รวยออกอย่างนั้นแล้ว เป็นหม่อมทำไมให้ เห็นอภาย ท่านชายกลับ
ย้อนถามผู้ถามว่าคิดหรือว่า คนที่มีเงินโดยที่ตัวไม่ได้ เป็นผู้ท่นะ จะไม่จนลงบ้างสักวัน
หนึ่ง และถ้าจนลงแล้วมีอคตชยหรือ การเป็นหม่อม ถึงจะไม่ได้ทำให้ท่านร่ำรวยอะไร
นักหนา เพราะท่านไม่ได้ทำส่วนองค์ไม่ได้หาเงินได้มากมายก็จริง แต่อย่างน้อยท่าน
ก็ได้ช่วยชีวิตมนุษย์ไว้ได้หลายราย แล้วท่านก็ได้ความรู้ในการผ่านมนุษย์ด้วย (ปริศนา
2530:70 -71)

3. มีความนับถือตนเอง จริงจังต่อชีวิตและความรัก หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ
พจน์ เป็นคนที่มีความคิด หยิ่งในศักดิ์ศรีความเป็นคน มิใช่ด้วยเงินตรา หรือเกียรติยศ
และถ้าจะมีความรัก ก็ต้องการผู้หญิงที่รักกันด้วยเนื้อแท้ของจิตใจ มิใช่ผลประโยชน์
ดังที่พจน์ได้คุยกับประวิช ว่า

วันหนึ่งประวิศกลับมาถึงวังตั้งแต่เย็น พบท่านชายฟังวิทยุอยู่องค์เดียว ก็เข้าไปนั่งใกล้ ท่านชายหันมาเห็นก็หมุนวิทยุให้เบาลงแล้วทักว่า "ไง สบายหรือนาย ไม่ได้พบกันตั้งเดือน"

ประวิศหาหน้าแก้อ แก่ตัวว่า "หม่อมก็อยู่ที่นี้ทุกวัน เข้าไปทำงานผ่าบาท ก็ยังอยู่ในห้องบรรทม แล้วจะให้หม่อมทำอะไร"

"ฉันไม่ได้พูดถึงคอนเข้านี้ ฉันพูดถึงคอนอื่น"

"คอนเล็กจากงาน หม่อมก็ไม่ได้ไปไหน นอกจากไปบ้านคู่หมั้น"

"ยังงั้นยังว่าไม่ได้ไปไหน อยู่บ้านเดียวกันทั้งที ไม่ได้พบหน้ากันตั้งเกือบเดือน นี่ประวิศ ถามจริงว เอะ บ้านคู่หมั้นแก่นะคียังไง"

"รับสั่งถามจริงว หม่อมก็จะพูดจริงว บ้านเขาน่ะไม่ได้มีคิอะไรคอกเล็กจะตาย แต่ว่ามันเป็นบ้านที่แท้จริง ที่วังน่ะใหญ่โตคิคอก สวยก็สวย มีผู้คนรับใช้มากมาย ห้องกินข้าวก็ใหญ่โต กับข้าวก็อร่อย จะกินอะไรก็กินได้ สั่งได้ยังกับไฮเต็ล และมันก็เหมือนไฮเต็ลจริงว ไม่เหมือนบ้านเลย ต่างคนต่างอยู่หรือไม่อยู่ก็ได้ ไม่มีใครว่า มันสบายตัวแต่ไม่สบายใจ เพราะอะไร เพราะวังนี้ขาดผู้หญิงไป"

ท่านชายปิดวิทยุเสีย ฟิงหนักแก้อี้ แหงนดูเพดานสักครู่หนึ่ง ก็รับสั่งว่า "ไม่ขาดแต่ผู้หญิงคอกประวิศ ขาดเด็กขาดครอบครัว ขาดความรัก ขาดทุกว อย่าง"

ประวิศอึ้งอยู่เป็นครู่ใหญ่ว จึงพูดเบาว่า "ผ่าบาทควรจะแต่งงาน วังนี้จะได้ไม่ขาดอะไรเลย"

"แต่งงานะแต่ง ได้คอก ฉันอยู่คนเดียวมานานก็ซึกเบื่อ อยากจะมีครอบครัวกับเขาเหมือนกัน บ้านช่องจะได้ เป็นบ้านที่แท้จริง... แต่ไม่มีผู้หญิงจะแต่งงาน"

"ทำไมจะไม่ มีผมไป ผ่าบาทกระดิกนิ้วเท่านั้นซื้อร้านจะคามเป็นพรวน"

"เพอญฉันไม่ต้องการผู้หญิงชนิดนั้น ฉันไม่ต้องการผู้หญิงที่ต้องการฉันเสียด้วย มันถึงเป็นอย่างนี้"

"ไม่จริงคอก ผู้หญิงทุกคนต้องการผ่าบาท ถ้าคนไหนไม่ยอม ก็แปลว่าบ้า ผ่าบาทออกกรวย โครว ก็ต้องการจะแต่งงานกับคนรวย"

"เงินซื้อทุกอย่าง ไม่ได้คอกประวิศ เงินอาจจะซื้อบ้านสวยๆ ได้ ซื้อเรือซื้อรถได้ ซื้อความรู้ได้ ส่งคนโง่ไปเรียนหนังสือในสำนักคิ้ว แพงเงิน คนโง่นั้นก็ได้ความรู้มาบ้างเป็นธรรมดา คนเจ็บถ้ามีเงินรักษา ก็มีหวังจะหายได้มากกว่าคนไม่มี คนโง่ที่มีเงินอาจ มีอำนาจกว่าผู้คิที่จน เงินมีประโยชน์มากก็จริง แต่เวลานี้ฉันไม่อาจมีเงินสตาจค์เดียวนอกจากเงินเดือน บางทีจะมีหวัง จะได้ผู้หญิงคนที่ฉันต้องการ"

บ้างกระมัง"

"แปลก คิดอะไรอย่างนั้นฝ่าบาท อยู่ว อยากจน"

"ก็คิดแต่ฉัน เป็นรู้จักโลก รู้จักใช้ความคิด รู้จักดูทาง ไกลนะถึง ไม่ เสียคน ถ้าวางเอาเงินให้เด็กหนุ่มว ใช้อย่างที่เค็จพ่อให้ฉันแล้ว บ่านนี้หมดตัวแล้ว คงคบ เพื่อน เสียคนฉิบหายหมด ฉันไม่เห็นอยากมีเงินมากว ไม่ทำให้ฉันดิฉันเลย กลับทำ ความราคาศาญใจให้ไม่หยุดไม่หย่อน"

ประวิษฐคงรู้สึกของท่านชายหมายถึงตัวเลยหาหน้า ก้อ แต่ท่านชายไม่เห็น จึงรับสั่งต่อไปว่า "ถ้าฉันจนแล้ว ฉันก็จะเพียรหางานตัว เป็นเกลียวด้วยน้ำพักน้ำแรง ของฉันเอง จนมีคนนับหน้าถือตา ไม่ใช่ นับหน้าถือตา เพราะพ่อแม่หาไว้ให้ ผู้หญิงเขาก็จะคงรัก และเห็นใจฉัน แต่รักชนิดกระตักนิ้วตามเป็นพรวนนะ ฉันไม่ต้องการ" (ปริศนา 2530:137 - 139)

จากที่บทประพันธ์ได้บรรยายไว้ ทำให้ผู้เขียนบทสรุปได้ว่า ท่านพจน์คือแบบฉบับของพระเอกทั้งหลาย ที่รูปหล่อ ร่ำรวย นิสัยดี และจริงจังในรักแท้ ซึ่งจากคุณสมบัติทั้งหมดนี้ เมื่อนามาเขียน เป็นบทละครโทรทัศน์ ผู้เขียนบทได้ถ่ายทอดให้ผู้ชมได้ทราบถึงบุคลิก ลักษณะนิสัย และจิตใจของตัวละคร ดังเช่น

ตอน 3 จาก 15

	บ้านสมร	คอนคำ	
	ปริศนา	สมร สิรี	อนงค์ อุบล สมศักดิ์
	ขึ้นภาพกว้าง	สมร สิรี อุบล	และสมศักดิ์กำลังคุยกัน อนงค์นั่งสอขเสื่อให้
สิรี	ส่วนปริศนา	วาครูปเล่น	
อนงค์			ท่านพจน์อะไรเนี่ย คงสำคัญมากนะคะ
สมศักดิ์			หม่อมเจ้าพจน์ปรีชาจะ ก็ทำไมจะไม่สำคัญละจ๊ะ หม่อมเจ้าหนุ่มโสด เจ้าของกิจการที่ร่ำรวยมหาศาล เจ้าของวังศิลาขาว แล้วก็ตำแหน่งมโนรมย์ที่หัวหิน โอ๊ย ท่านร่ำรวยจะตายไป
สิรี			ทำไมคุณศักดิ์รู้ เรื่องท่านพจน์นี่ล่ะคะ
อุบล			ก็คุณศักดิ์เคยรู้จักกับท่าน คอน เรียนที่อเมริกาเนี่ยจ๊ะ
สิรี			อ้อ มีน้า คุณศักดิ์คะ ท่านพจน์นี่ใช้มัยคะ ที่โครว เค๋าว่า

สิริ (ต่อ)
 สมศักดิ์ ท่านหญิงนักหญิงหนา
 ท่านไม่ได้หญิงทรอกพระทัยดีจะตายไป เพียงแต่ท่าน เป็น
 คนเฉยๆ ไม่ทรงชอบยุ่งเกี่ยวกับใคร คำก็เลยว่ากันว่า
 ท่านหญิง แต่ท่านก็คงหญิงแต่กับ เฉพาะสาวว เท่านั้นมัง
 อุบล
 สมศักดิ์ ทาไม่ละคะคุณ
 ก็มีสาว มาสนใจท่านมาก จนทรงรำคาญนะสิ แต่ก็น่า
 ให้ คำมารุมสนใจกันทรอกนะ ท่านทรงคือออกจะตายไป
 สมร
 สมศักดิ์ ท่านพจน์นี่ทรง เป็นหมอใช้มีขี้จ๊ะ
 ครับ ทรง เป็นหมอผ่าตัดที่เก่งมากนะครับ ทรงงานหนัก
 ทุกวันเลย มีหน้าเข้าเงิน เดือนที่ทางโรงพยาบาลถวาย ก็
 ประทานให้การกุศลหมด
 สมร
 อุบล
 สมร ทรงพระทัยดีไม่แพ้ สติจพ่อของท่านเลยนะ
 แม่รู้จัก สติจพ่อของท่านพจน์ด้วย เทรอคะ
 ไม่รู้จักทรอกจ๊ะ เพียงแต่แม่พอจะรู้ เรื่องของท่านบ้าง
 เท่านั้นเอง
 อุบล
 สมศักดิ์ ท่านพจน์นี่คง เลือกผู้หญิงน่าดูเลยนะคะคุณ
 ยังไม่ทรงนึกรักใครด้วยมัง
 สิริ
 สมศักดิ์ รักหรือไม่รัก ก็คงไม่แคล้วคู่กับบรดีทรอกคะ
 แต่ที่ว่าผู้หญิงอย่างรตินะ ทำให้ท่านพจน์รัก ไม่ได้ทรอก

จะเห็นได้ว่าในฉากนี้ ผู้เขียนบทไม่ได้ให้ตัวละครบรรยายถึงลักษณะ รูปร่างของพจน์ เนื่องจากผู้ชมได้เห็นภาพของรูปร่าง หน้าตาของผู้แสดง ที่เล่นเป็นตัวพจน์แล้ว จึงตัดเรื่องการบอกกล่าวถึงลักษณะได้ มุ่งเน้นแต่การนำเสนอให้เห็นถึงจิตใจ และนิสัยแทน

จากฉากข้างต้น ถึงจะแสดงให้เห็นถึงความเพียบพร้อม และจิตใจที่ดีแล้ว แต่ผู้เขียนบทก็ยังเห็นว่าไม่เพียงพอ จึงย้าให้ผู้ชมได้เห็นชัดเจนอีก ในตอนที่ 5 ฉาก 3 ว่า

ฉาก 3

	ในรถพจน์	คอนค้ำ
	พจน์	ประวิช
	ขึ้นภาพกว้างพจน์ขับรถ เห็นประวิชซึ่งนั่งข้างว เจียบอยู่ ก็สงสัย	
พจน์	ทำไม มีเรื่องอะไรพุดมาเถอะ	
ประวิช	ทำไมทรงรู้ว่าหม่อมมี เรื่องจะพุดล่่าผ่าบาท	
พจน์	เธอน่ะ มีอะไรแล้วไม่แสดงออกมั่ง ชอบ ไม่ชอบ ออกมาทางหน้าหมด มีอะไรก็พุดมาเถอะ	
ประวิช	คือ... นกมลจะไปอยู่ เชียงใหม่ เพราะประเสริฐถูกย้าย นกมลจะเอาแม่ไปอยู่ด้วย เพราะแม่ทนคุณหญิงไม่ไหวแล้ว ทีนี้หม่อมก็ เป็นห่วงวิมล จะไปอยู่กับแม่ที่โน่นก็ไม่ได้ เพราะยังเรียนค้างอยู่ จะให้อยู่ประจำ คุณหญิงก็ไม่ออกเงินให้แต่จะให้อยู่ที่บ้านคุณพ่อ หม่อมก็กลัวจะถูกเค้าโขกสับ ยังคิดนะหม่อมที่คุณเรศคอยห้ามแม่ เค้าอยู่ เรือย ไม่จันมีหวังจะถึงพริกถึงขิงมากกว่านี้	
พจน์	ก็ไม่เป็นไรนี่ บ้านเราออกกว้าง ให้อิมลอยู่กับเราก็คือดีซะอีก น้องหญิงจะได้มีเพื่อน	
ประวิช (อีกอึก)	แต่...แต่	
พจน์	แต่อะไรอีก...แม่ เธอก็จะไปอยู่กับลูกเขย วิมลมาอยู่กับแล้ว ยังจะสงสัยอะไรอีกล่ะประวิช	
ประวิช	แต่หม่อมไม่มีเงินนี่ ถ้าให้น้องออกจากบ้านคุณพ่อ ท่านคงไม่ส่งเสียให้อีกแน่ แล้วหม่อมจะเอาเงินที่ไหนมาเลี้ยงน้อง	
พจน์	คิดมากน่า ใครจะให้เธอเลี้ยง มาอยู่กับเขา เขาก็ต้องเลี้ยงสิ เอ้าไปกินข้าวได้แล้ว เลิกสงสัยเสียทีนะ	

จากฉากนี้ผู้ชมจะตระหนักได้ถึงความมีน้ำใจ ช่วยเหลือคนที่ค้ำอกกว่าโดยไม่หวังผลตอบแทน และสำหรับทัศนคติต่อชีวิต ต่อความรัก และการนับถือตนเองนั้น ผู้เขียนบทก็ได้ถ่ายทอดให้เห็น ในตอนที่ 21 ฉาก 3 และฉาก 4 ว่า

ฉาก 4

บริเวณ แก้วอัสนามหน้าวัง คอนเยิน

พจน์ ประวิษ

ชั้นภาพกว้างพจน์กับประวิษนั่งทานน้ำชาอยู่ เห็นคาน้ำร้อนอยู่ด้านหลัง

พจน์

เงินซื้อทุกอย่าง ไม่ได้หрокประวิษ เงินอาจจะซื้อบ้าน
สวยๆ ซื้อเรือ ซื้อรถ ซื้อความรู้ ส่งคนไปเรียนในที่
ได้ แต่เงินซื้อจิตใจคนไม่ได้ ตอนนี้ฉันไม่ยอมมีเลยสัก
สตางค์แดงเดียว นอกจากเงินเดือน บางทีจะได้ผู้หญิงที่
ชั้นขอค่าจ้าง

ประวิษ

แปลก คิดอะไรอย่างนั้นนะผ่าบาท อู๋ๆ อยากจน

พจน์

ถ้าฉันจน ชั้นก็จะสร้างฐานะด้วยตนเอง ถ้าคนจะนับถือก็
ไม่ใช่ เพราะพ่อแม่หาไว้ให้ ผู้หญิงเค้าก็ต้องรักและเห็น
ใจชั้นอย่างจริงใจ

จะพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงในฉากที่ 3 นั่นคือ ในบทประพันธ์กำหนดให้
ประวิษพูดว่าออกไปทำงานแต่เช้า ในขณะที่พจน์ยังอยู่ในห้องนอน แต่ผู้เขียนบทเห็น
ว่าบทสนทนาในตอนนี้ ชัดกับบุคคลิก ลักษณะนิสัยของพจน์กับประวิษ ที่ได้บอกมาตั้งแต่
ต้น ในเมื่อได้กำหนดให้พจน์เป็นคนเอางานเอาการ ทำงานหนัก ในขณะที่ประวิษนั้น
ขี้เกียจ การงานไม่อยากทำ แต่ที่หาอยู่ได้ เพราะต้องฝืนใจ ดังนั้น บทสนทนาในช่วง
นี้จึงสมควรเปลี่ยนให้ประวิษตื่นสาย ตื่นมาก็ไม่ทันพบพจน์ ซึ่งไปโรงพยาบาลแต่เช้า

ในการเขียนบทละครโทรทัศน์ของผู้เขียนบท จึงอยู่ที่การเพิ่ม เติมรายละเอียดและบทสนทนา ให้คล้ายตามลักษณะนิสัยของตัวละครให้มากที่สุด

ประวิษ

บทประพันธ์ได้บรรยายถึงลักษณะนิสัยของประวิษไว้ว่า นายประวิษนี้
หม่อมข้อยขอมมาเลี้ยงไว้ เป็นเพื่อนท่านชายตั้งแต่เด็ก ท่านชายโปรดปรานมาก ถึงกับ
ให้ตามเสด็จไปเล่าเรียนที่เมืองนอกด้วย และโปรดให้กลับมาพร้อมกัน นายประวิษผู้
นี้หน้าตาโก้ ชีรณยศสปอร์ตหรุ มีผู้หญิงคิดเกรี้ยว ทำท่าราวกับเป็นน้องชาย ซึ่งท่าน
ชายไม่ถือ กลับโปรดปรานยิ่งขึ้นไปอีก (ปริศนา 2530:57 - 58)

- สิริ อ้าวจอก จอก จอก แหม ขึ้นบอกให้จอกตรงโน้นกลับมา
จอกตรงนี้ จะต้องให้ขึ้น คันทวนขึ้นไปอีก เหนือพอ
ประวิษหันมามอง เพราะ ได้ยิน เสียงสิริ แล้ว เลยมองต่ออย่างสนใจ
- คนขับรถ ขอโทษครับ ขาผมมันสั้น เลยหยุดรถไม่ค่อยอยู่ ขอโทษ
ครับ
- สิริ หน้างอลงจากรถ แล้วยื่นสติกเก็ตให้คนขับ
- สิริ เอ้า ห้าสิบบ้าง ความจริงน่าจะให้สักสลึงเดียวก็พอ จอก
เลขตลาดมาตั้ง ไกล
- อนงค์ ให้เค้าไปเถอะค่ะพี่สิริ
- อนงค์ก้าวลงจากรถ ภาพจับที่หน้าอนงค์ ประวิษมองอย่างตกหลุมรักทันที
อนงค์หันไปพูดคุยกับคนขับอย่างอ่อนโยน
- อนงค์ ขอบใจนะจ๊ะ
- สิริ จริงว นะ จอกเลขมาตั้ง ไกล เรายิ่งชี้เก็ยจ คินอยู่ ให้
สักสลึงก็ดีกว่า
- อนงค์ ช่างเถอะค่ะ พี่สิริก็อ คีชะอีกสิคะ เราจะได้ คินคูของ
หลายว ร้านไง
- สิริ (ค่อยหัวเราะออก) อนงค์นี่จริงว นะ ไม่เคยโมโหใครกับเค้าเลย

และจากนิสัยที่คือนั่งนี้เอง เมื่อต้องผิดหวังในความรักอนงค์ก็ได้แต่เก็บ
ความเศร้าหมองไว้ในใจเงียบๆ อย่างในตอนที่ 13 ฉาก 11 หลังจากที่ได้อินสิริกับ
นางลักษณ์พูดถึงความเจ้าชู้ ไม่รักใคร่จริงของประวิษแล้ว อนงค์ก็ต้อง

ฉาก 11

ห้องนอนปริศนา คอนเยิน

อนงค์

ขึ้นภาพกว้างอนงค์เดินร้องไห้เข้ามา พยายามจะหยุดร้อง แต่น้ำตากลับ
ยิ่งไหลใหญ่ คิดถึงแต่คำพูดของนางลักษณ์

เสียง . นางลักษณ์ คุณประวิษ เห็นใครเคียว เคียวก็คิดใจ แต่แล้วก็ลืม

สิริ

บทประพันธ์ได้บรรยายถึงสิริว่า เป็นคนที่ค่อนข้างจะสวยเด่น เพราะเป็น

นอกจากความร้ายที่น่ารักแล้ว สิริก็ยังเป็นผู้หญิงที่ปากร้ายทั้งที่ใจดี เจ้าอารมณ์ เอาแต่ใจตัวเอง ชี้หนุคหนึกในบางครั้ง

ถึงสิริจะมีลักษณะเป็นเด็กคล้ายปรีศนาอยู่บ้าง แต่จะเจ้าอารมณ์ ชี้หนุคหนึกมากกว่า เช่นในฉาก 6 ตอน 6 ถึงแม้จะไม่มีปัญหาอะไร แต่เมื่อปรีศนาผิวปากเสียงดัง ในขณะที่ธอกำลังถักไหมพรม สิริก็ไม่พอใจขึ้นมาได้ในทันที

สิริ คายแล้ว หยุค เสียทีได้มีขปรีศนา ขึ้นถักผัดหมกแล้วนะ
 ปรีศนา อ้อ ถักผัดเองแล้วมาโทษปรีศนา ไม่รู้ด้วยซักหน่อย
 สิริ ออยากผิวปากบ้าง ทาไมละ หนวกหูจะคาย ขึ้นจะไปพัน
 อะไรถูก แล้วยังหาว่าตัวไม่ผัดอีก คนอะไร
 ปรีศนา หัวเราะซา ทำให้สิริขึง โกรธ กระแทกนิตตั้งลงบนโต๊ะ
 ปรีศนา โธ่ สิริ แค่นี้ก็ทำโกรธแค่นไปได้ พุคกันคิ้ว ปรีศนาก็หยุค
 นี้หยุคไม่คิ ปรีศนายังหยุคเลย เห็นมัย
 สิริ จะยั่วขึ้นไปถึงไหน เสือขึ้นเย็บมาใหม่ว ยังไม่ทันจะได้
 ไล่เลย ก็มาเอาไปใส่ก่อน แล้วทาเสียหมด
 ปรีศนา เสียเมื่อไหร่ เบือนเหวือนิคเคียว นี้ก็ให้จาเนียรเขาซัก
 ให้แล้ว ปรีศนาไม่ได้แกล้ง
 สิริ ไม่ได้แกล้งอะไร เสือขึ้นคิ้ว ไปให้ เขาซักจนเสียหมด

ความที่หนุคหนึกได้ง่าย ทำให้สิริต้องเป็นทุกข์หนักจากนายเสมอ หนุ่มนักรเรียนนอกผู้โก้เก๋ หลังจากต้องหนีไปใช้ชีวิตที่ต่างจังหวัดสักพัก เพื่อให้จิตใจสงบ สิริก็เริ่มคิดได้ และเปลี่ยนไปเป็นคนที่ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ความทะเลาะทะเลาะหมดไป ผู้เขียนบทได้ให้เหตุผลสำหรับสิริ ที่เปลี่ยนไปอย่างนี้ ไว้ในตอน 23 ฉาก 4 ว่า

อนงค์ พี่สิริไม่ไป ทึยวบางลาอยู่กับพี่น้องลักษณ์ หรือคะ
 สิริ ไม่หรอก ชี้เกียจไป เขาไปกันตั้งหลายคน เบื่อ
 อนงค์ พี่สิริเปลี่ยนไปมากนะคะ เป็นผู้ใหญ่อึ้นแยะ
 สิริ เทรอ พี่คงมองโลกตามความเป็นจริงมั้ง ไม่ใช่ฝันหวาน
 อย่างแต่ก่อน พอคิดได้ก็สบายใจขึ้น ไม่ห่วงเพื่อทะเลาะ

สิริ (ต่อ) ทะยานจนตัวจะตาย ก็คืนะ ไม่เหน้อยดี
 และหลังจากที่ได้พบกับอนงค์แล้ว สิริก็กลายเป็นคนใหม่ ที่เปลี่ยนไปทั้ง
 บุคลิก และลักษณะนิสัย

รติ

บทประพันธ์กล่าวถึงรติโดยผ่านทางคำพูดของพจน์ว่า เขาก็ไม่เลว หน้า
 คาก็สวย แต่งตัวก็เก่ง ความรู้ก็มีพอใช้ เสียแค่แกเอียนละเมียมัน ไม่ทำอะไร
 (ปริศนา 2530:142)

จากคำพูดของพจน์ทำให้ตีความหมายได้ว่า รติ เป็นสาวสวย แต่งตัวเก่ง
 ไม่ชอบทำงาน และร่ำรวย (เพราะถ้าไม่รวย ก็คงไม่มีเงินซื้อเสื้อผ้า ทั้งที่ไม่ได้ทำ
 งานอย่างนี้) และด้วยลักษณะนิสัยแบบนี้ ผู้เขียนบทได้นำเสนอให้ผู้ชมได้เห็นอย่างชัด
 เจน ในตอน 8 ฉาก 5 ที่พจน์กับรติได้คุยกัน และพจน์ถามรติขึ้นว่า

พจน์

เห็นคุณน่าจะฝากรติไปทำงานที่กระทรวง

รติ

เพคะ คุณพ่อน่ะอะไรก็ไม่รู้ จะให้รติทำงานอยู่เรื่อยเลย
 แต่รติไม่ยอมทำหรอกนะเพคะ เงินทองเรามีตั้งเยอะตั้ง
 แยะ เรื่องอะไรไปทำให้เหน้อย เคี้ยวรติก็หน้าแก่หมด
 เราไม่ใช่อย่างพวกแม่ปริศนานี้ ผ่าบูตีนอนก็ยังต้องซัก
 เอง

จากคำพูดเพียงไม่กี่ประโยค สามารถทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ว่า รติก็คือนาง
 อัจฉา หรือนางตัวร้ายของเรื่องนั่นเอง เพราะบุคลิก ลักษณะนิสัยที่กริกราย หรือ
 หรา จับจด ไม่ชอบทำในสิ่งที่ดี ถูกคนจน หึงขโมย ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้คงไม่เป็น
 ลักษณะของนางเอกในแบบฉบับเป็นแน่แท้ และความแตกต่างระหว่างผู้หญิงสองคนนี้ก็
 เหมือนกับสีข้าวและสีคำ ที่ผู้เขียนบทจาเป็นต้องสะท้อนออกมาให้ผู้ชมได้เห็นอย่างชัด
 เจน

อานนท์

บทประพันธ์ได้บรรยายถึงอานนท์ไว้อย่างละเอียดว่า อานนท์ เป็นชาย

คน และไม่ค่อยเป็นศัตรูกับใคร นอกจากแม่ พี่และน้องแล้ว นพไม่ เคยพูดกับผู้หญิงใด
แต่ละครั้งเกิน 5 คำเลย (ปริศนา 2530:6 - 7)

และจากลักษณะของเด็กหนุ่มชื่อาช คงแก่ เรียน เป็นผู้ใหญ่ เกินอายุนี้ ผู้
เขียนบทได้นำเสนอให้เห็นชัดเจน ภายในฉากแต่ฉากเดียว คือในตอน 17 ฉาก 11
ซึ่งนางลักษณะเค็ดจะจัดงานเลี้ยงต้อนรับอาช และปริศนา รับอาสา เป็นครูสอนเต้นรำ
ให้นพ ซึ่งก็ปรากฏว่า

ปริศนา	คุณพนับจิงหะให้ถูก ๆ สิ นพยังเต้นยังผิด นิกากับนภา พี่สาวฝาแฝดได้แต่ส่ายหน้า
นิกา	ตานพ ออย่าเหยียบเท้าปริศนานักสิ
นภา	พี่เต้นเก่งกันทุกคน น้องไม่ได้เรื่องเลย
นพ	โธ่เอ๊ย ออย่าพูดสิครับ ผมเลยนับไม่ถูกเลย หนึ่งสองสาม หนึ่งสองสาม คุณปริศนา พักก่อนเถอะ
นางลักษณะ	เป็นไง เหวื่อแตกซึกเลย
นพ	ผมจะเป็นลมตายแล้ว ความจริงผมไม่ต้องหัดก็ได้นะ มัน เสียเวลา ไปอ่านหนังสือดีกว่า
นิกา	เต้นเป็นนะคิแล้ว ออย่าเอาแต่หนังสือนักเลย
นภา	จะได้พาพี่ไปงานได้ไง
ปริศนา	ไม่สนุกหรือคุณนพ
นพ	สนุกอะไรได้ จะซื้อคคายเสียก่อนนะสิ

รับภาพนพท่าท่าจะเป็นลมเอางจริง ๆ

ชืน (คุณหญิงราชพรรลภ)

เป็นผู้ที่ออกจะจัดจ้าน ชีหิง ลาเอียง ยะโส เป็นที่เกรงกลัวของทุกคน
ในบ้าน แม้แต่เจ้าคุณเอง (ปริศนา 2530:76)

จากลักษณะนิสัยที่บทประพันธ์ได้บรรยายไว้นี้เอง ผู้เขียนบทก็ได้เพิ่มให้
บุคลิกของตัวละครตัวนี้ว่า ผู้หญิงที่มีนิสัยอย่างนี้แล้วยังควร เป็นคนที่ เอาแต่ใจตัวเอง
เป็นใหญ่ ร้ายกาจเอาเรื่องเอาราว และบ้าบอ ไม่มีเหตุผล ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ใน

ขึ้น (ต่อ) อีกหน่อยจะหนีไปอยู่วัดแล้ว จะได้ไม่ขวางคอใคร
ขึ้นสะบัดหน้า เดินบึงบึงออกจากห้องไป

ราช

บทประพันธ์ไม่ได้กำหนดลักษณะนิสัยราชไว้เด่นชัดนัก บรรยายแต่เพียง
ว่าเจ้าคุณเป็นคนเฉย ครั้นภริยาทลวงส่งเสียงแปร้นกียอมแพ้ (ปริศนา 2530:76)

สรุปได้ว่า ราชเป็นคนเฉย ที่กลัวภริยาทลวงมาก แต่เพื่อความสมจริง
ตัวละครกลับมีพัฒนาการไปบ้าง คนที่ต้องทนมากว สักวันความอดทนก็ต้องหมดไปและ
ฮึดสู้ขึ้นมา ดังที่ผู้เขียนบทได้เขียนไว้ในตอน 29 ฉาก 17 ที่ราชต้องลุกขึ้นมาว่าขึ้น
และรตี หลังจากที่ไม่เคยพูดอะไร ได้เลย

ราช

ลูกไม่ต้องทำอะไรอีกแล้ว

ขึ้น (ตกใจ)

เจ้าคุณ

รตี (นึกไม่ถึง)

คุณพ่อ

ราช

ลูกทามากพอแล้ว ทาตัวเหลวแหลก เข้าสังคม ไป
สโมสร กินเหล้า นึกว่าตัวเองโก้สมัยใหม่ แต่ความจริง
ทาตัวไม่มีคุณค่าเลย แล้วผู้ชายตัว ที่ไหนเค้าจะมาชอบ

ขึ้น

เจ้าคุณ เจ้าคุณกล่าวถึงว่าลูกนะคะ

ราช

ขึ้นจะว่า เธอด้วย เธอก็เหมือนกัน วันว ทาอะไรบ้าง ได้
แต่พูดนินทาให้ร้ายคนอื่น เล่นไพ่ อวดเพชรอวดทอง
เธอเคยสอนลูกบ้างมั้ยสอนอย่างแม่ตัว เค้าสอนนะ ขึ้น
คิดว่าสักวัน เธอคงคิดได้ แต่ยิ่งแก่ เธอยิ่งเลอะ

ขึ้น

เจ้าคุณ

ราช

รตี พ่อขอเตือน เป็นครั้งสุดท้าย ประพฤติตัวใหม่ ก่อนที่
ทุกอย่างจะสายเกินไป

ผินคลานเข้ามา พูดด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม

ผิน

รถสามล้อมาแล้ว เจ้าคะ

ขึ้น

ใครใช้ให้แกไป เรียก รุตี

ราช

ขึ้นเอง ขึ้นจะไปหัวเมืองสักพัก ขอไปพักผ่อนเถอะ

สิริ (ต่อ)

คุณ ไบ เลข ไบ สิ

เสมอหังอย่างผิดหวัง แต่ยังไม่ยอมไป นงลักษณะจ้องหน้าเอาเรื่อง

นงลักษณะ

ไบสิคะ เขาไล่แล้วยังไม่ไปอีก หน้าไม่อาย

นงลักษณะหีบของมา เกรียมจะบาปใส เสมอเลยต้องจ่าใจเดินไป

คุณนายสมร

บทประพันธ์ได้บรรยายถึงลักษณะของสมรว่า เป็นคนฉลาด รู้จักใช้เงิน
ได้ เคยวิ่งเต้นค้า เป็นเกสสิว เพื่อหาเงินมาเลี้ยงลูก ให้การศึกษาอย่างดี เท่าที่จะทำ
ได้ (ปริศนา 2530:11)

ผู้เขียนบทจึงสรุปลักษณะนิสัยของสมรไว้ว่า เป็นแบบฉบับของคนที่เป็นแม่
อย่างแท้จริงมีนิสัยอ่อนโยน เข้มแข็ง รักและเลี้ยงลูกมาอย่างใช้เหตุผล เป็นผู้ใหญ่
ที่ควรค่าแก่การเคารพนับถือ

ผู้เขียนบทได้ถ่ายทอดให้เห็นถึงนิสัยและความเป็นไปของสมร ไว้ในตอน
29 ฉาก 24 โดยให้สมรได้เล่าถึงความในใจให้ปริศนาฟัง ว่า

ปริศนา

แม่เล่าเรื่องแม่กับคุณพ่อให้ปริศนาฟังหน่อยสิคะ

สมร

ปริศนาจะรู้ไปทำไม

ปริศนา

เล่าให้ฟังเถอะค่ะ ปริศนาอยากรู้

สมร

ตอนที่แม่พบคุณพ่อ แม่เป็นครูอยู่กับบ้านสวนซึ่งเป็นเพื่อนที่
รักมากที่สุด คุณพ่อกับแม่รักกันทันทีที่ได้เห็นหน้า คุณพ่อขอ
แม่แต่งงาน แต่คุณย่าของลูกไม่ยอม เพราะหมั้นผู้หญิงไว้
ไว้แล้ว แต่คุณพ่อก็คือมาแต่งงานกับแม่จนได้ คุณย่าเลยห้าม
ไม่ให้แม่เข้าไปให้ เห็นหน้าเคียดชัง แม่กับคุณพ่อเลยอยู่
และเลี้ยงลูกกันมาเองสองคนตลอด ตอนคุณพ่อจะเสียแม่
กำลังวุ่นอยู่กับอนงค์ ซึ่งไม่สบายพอดี เลยไม่รู้ว่าคุณพ่อ
เจ็บหนัก แล้วคุณพ่อก็ตายอย่างกะทันหัน ก่อนตาย คุณพ่อ
ขอให้แม่รักลูกคนที่สี่มาก ๆ เพราะเป็นลูกที่อาภัพไม่เคย
เห็นหน้าพ่อ

ปรีศนา
สมร

คุณพ่อรู้ว่าแม่มีลูกอีกคนหรือคะ
รู้สึกจะ ตอนนั้นแม่ท้องสามเดือนแล้ว แม่ทนลำบากเลี้ยง
ลูก ไม่ยอมยกให้คนอื่น เพราะคุณย่าหาว่าปรีศนาไม่ใช่
หลานท่าน

จากบทสนทนาข้างต้น ผู้ชมจะรู้ได้ถึงความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยวของคุณ
นายสมร ที่ทนสู้ยอมลำบากเลี้ยงลูกมา โดยไม่รับความช่วยเหลือจากใคร

จากบุคคลิกตัวละครที่แยกออกมา จะเห็นได้ถึงความหลากหลาย ที่แตก
ต่างกันไป แต่ละคนจะมีนิสัย และลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวของตัวเอง ซึ่งประเด็นนี้จัด
เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นคนเขียนบทจะต้องคำนึงถึง เพราะในการเขียนบท
ละครโทรทัศน์ การคงไว้ซึ่งนิสัยของตัวละครแต่ละตัวมากเท่าไร ยิ่งนับเป็นผลดีต่อ
ละครโทรทัศน์มากเท่านั้น เพราะผู้ชมจะได้ไม่สับสนในบุคลิกของตัวละคร ซึ่งมีอยู่
เป็นจำนวนมาก

3. ความคิด (thought)

"ปรีศนา" ก็เป็นละครโทรทัศน์อีกเรื่องหนึ่ง ที่เสนอถึงจุดมุ่งหมาย หรือ
ความหมายแก่ผู้ชม เพื่อเป็นข้อคิด สัจธรรม หรือปรัชญา เพื่อให้ผู้ชมได้รับประโยชน์
จากการรับชมบ้าง นอกเหนือไปจากความบันเทิง

ผู้เขียนบทได้มุ่งเสนอข้อคิด แก่ผู้ชมใน 2 เรื่อง คือ

1. ความรัก
2. ข้อคิดสิ่งที่ตั้งถาม

1. ความรัก

ความรักที่ผู้เขียนบทต้องการนำเสนอคือความรักแท้ เป็นความรักที่เกิด
จากเนื้อแท้ของจิตใจ เป็นความรู้สึกที่คีที่คนสองมีให้กัน เป็นความเสียสละ อยาก
เห็นอีกฝ่ายมีความสุข โดยไม่มีเรื่องของผลประโยชน์ เงินทอง หรือเกียรติยศ เข้า
มาเกี่ยวข้อง

ความรักแท้ที่ว่านี้ คือความรักของพจน์กับปรีศนา โดยต่างฝ่ายต่างหวังดี ช่วยเหลือกันโดยไม่หวังผล ความรักประเภทนี้เป็นสิ่งทำได้ยากในชีวิตของคนเรา ทั้งที่เป็นความรักประเภทที่คนทุกคนต่างอยากได้ และแสวงหา

ผู้เขียนบทจึงต้องหยิบยกประเด็นนี้ขึ้นมา เขียน ย้ำให้ผู้ชมได้ทราบ ทั้งนี้ เพื่อจะได้มีความสุขในการรับชม และเป็นข้อคิดที่ดีสำหรับคนที่กำลังจะมีความรัก ไม่ว่าจะ เป็นรักแท้ หรือรักเทียม

2. ข้อคิดที่ตีงาม

ตั้งแต่ เริ่มจนจบ เรื่อง ผู้เขียนบทจะเสนอข้อคิดที่ตีงาม ที่ช่วยส่งเสริม วัฒนธรรมและประเพณีของไทย ใน 2 ลักษณะคือ

1. ให้ตระหนักถึงความสำคัญของญาติผู้ใหญ่ ผู้เขียนบทต้องการเน้นให้เห็นถึงความสำคัญ และคุณค่าของญาติผู้ใหญ่ที่อยู่ในบ้าน อย่างพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ว่าบุคคลเหล่านี้ล้วนแต่มีคุณค่า ที่เด็กรุ่นหลังควรแก่การยกย่อง นับถือ เพราะท่านที่ผ่านประสบการณ์ของชีวิตมาก่อน ย่อมทราบว่าหนทางในการแก้ไขปัญหานั้น มีอย่างไร

การให้ข้อคิดถึงความสำคัญของญาติผู้ใหญ่นี้ ผู้เขียนบทได้หยิบยกคุณชายขึ้นมา เป็นตัวแทนของผู้ใหญ่ ที่จะดักเตือน ให้สติลูกหลาน ดังในตอน 6 ฉาก 1 ที่คุณชายกล่าวเตือนสมร ถึงวิธีการเลี้ยงลูกหลานว่า

"การเลี้ยงลูกหลานนี้ ต้องเข้าใจถึงจิตใจเค้าบ้างนะลูก แม่อยากให้คุณสมรคดให้ดี ความรู้สึกที่คั่นะ ใช้เวลาปลูกสร้างกันนานนะลูก แล้วก็ยากที่จะรักษาไว้ด้วย"

หรือในตอน 13 ฉาก 8 เมื่อสิริมาปรึกษาสมร ถึงเรื่องการแต่งงานกับเสมอ สมรได้กล่าวเตือนสิริถึงความสำคัญของการแต่งงาน ว่า

สมร

สิริแน่ใจว่ารักเค้าหรือลูก

ความโลภ ความอิจฉาริษยาอย่างรติ หรือขึ้น ถึงจะทะเลเหอทะยาน ไขว่คว้าพยายาม
เท่าไร แต่ที่สุดผลคอบแทนที่ได้ก็คือความล้มเหลว สมกับสิ่งไม่คิดที่หิ้งคู่ได้ตกลงไป

จะเห็นได้ว่า ข้อคิดและสิ่งที่ตั้งมานี้ ล้วนแต่เป็นสังฆธรรมคำสั่งสอนตาม
หลักทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น และเป็นสิ่งที่วัฒนธรรมไทยยึดถือตลอดมา

4. การใช้ภาษา (diction)

บทสนทนาในบทประพันธ์ "ปริศนา" นี้ จะเป็นถ้อยคำที่ใช้กันในยุคสมัย
นั้น เมื่อนามาเขียนเป็นบทละครโทรทัศน์ผู้เขียนบทจะไม่ใช้ภาษาแสดงในปัจจุบันโดย
เด็ดขาด เช่นคำว่า โอเวอร์ ซึ่ง ฯ หากแต่ใช้ภาษาไทยที่คงไว้ซึ่งความโบราณทั้ง
หมด แต่ความโบราณเหล่านี้ต้องไม่ใช่ภาษาหนังสือสำหรับอ่าน หากแต่ต้องเป็นภาษา
พูด โดยมีเพียงบางส่วนเล็กน้อยที่ต้องเปลี่ยนแปลงบ้าง เช่น

- คำสรรพนามบางคำ เช่น บทประพันธ์กำหนดให้พจน์ เรียกประวิชาว่า
"แก" ซึ่งผู้เขียนบทเห็นว่า เป็นการเรียกที่ไม่สุภาพสำหรับยุคปี พ.ศ. 2530 นี้ จึง
ต้องมีการเปลี่ยนให้พจน์ เรียกเป็น "เธอ" แทน

นอกจากมีการเปลี่ยนแปลงคำเพียงบางคำแล้ว ในการเขียนบทสนทนา
ของบทละครโทรทัศน์เรื่อง "ปริศนา" ก็แทบไม่ได้ผิดไปจากบทประพันธ์เลย ทั้งนี้
เพราะ ว.ณ.ประมวลมารค ได้เขียนบทสนทนาในเรื่องด้วยภาษาพูดมิใช่ภาษาเขียน
อยู่แล้ว

5. เพลง

ละครโทรทัศน์ "ปริศนา" มิใช่ละครเพลง ในการเขียนบทจึงไม่ต้องมี
การระบุถึงรายละเอียดของเพลง จะมีก็แต่เพลงเอกของเรื่อง ซึ่งตามบทประพันธ์
ได้ระบุไว้ว่าเป็นเพลง "เซเรเนด" ของซูเบ็ค ซึ่งผู้เขียนบทมีความเห็นว่าไม่ควร
ให้พจน์ร้องเพลงต่างประเทศ เนื่องจากผู้ชมส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นคนไทย จึงต้องมี
การเปลี่ยนแปลง

คุณวิรัช อยู่ถาวร ได้แต่งเพลงขึ้นใหม่โดยให้ชื่อว่า "ความในใจ" เป็นเพลงที่พจน์ร้อง และเมื่อถึงฉากที่ตัวละครพจน์หรือปริศนา อยู่กันตามลำพังเมื่อใด ก็จะมีเพลงนี้เกือบทุกครั้งไป

นอกจากเพลงเอกแล้ว ในการใส่เพลงประกอบ ผู้เขียนบทได้เสนอต่อที่ประชุม ขอให้ใช้เพลงประกอบซึ่งเป็นเพลงไทยโบราณ เพื่อจะได้เข้ากับบรรยากาศของเรื่อง แต่ทั้งนี้ต้องเป็นเพลงไทยโบราณที่มีการเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ ให้ทันสมัยกว่าเก่า ซึ่งจะให้ไพเราะมากขึ้นกว่าเดิม เพลงไทยที่นำมาใช้ประกอบนี้ได้แก่ เพลงบรรเลงของคุณหญิง มล.พวงร้อย อภัยวงศ์ , เพลงบรรเลงเปียโนของฉัตร ชนตรีรักษ์ ฯลฯ

6. ภาพ (spectacle)

ดังที่ได้ทราบกันแล้วว่า บทละครเป็นการเขียนเพื่อการแสดง ให้รับชม บทละครจึงต้องมีการบอกถึงสีหน้า อารมณ์ ตลอดจนกริยาของตัวละครให้มากที่สุด เพื่อนักแสดง ผู้กำกับการแสดง ตลอดจนทีมงานที่เกี่ยวข้อง จะได้ตีความในอารมณ์และการแสดงออกในฉากนั้นๆ ได้ถูกต้อง

บทละครโทรทัศน์เรื่อง "ปริศนา" มีจุดบกพร่องตรงที่บอกถึงสีหน้า และอารมณ์ กริยา ของตัวละครในแต่ละฉากน้อยเกินไป บางฉากแทบไม่ได้เขียนบอกไว้เลย ที่เป็นเช่นนี้เพราะ

- บทละครเรื่องนี้ เป็นบทละครเรื่องแรกของผู้เขียนบทได้เขียน ความ เป็นมือใหม่ ความต้องประสบการณ์จึงมีมาก ทำให้ไม่มั่นใจในตัวเองเท่าที่ควรที่จะเขียนออกมา

- ได้รับความแนะนำจากทีมงานที่เกี่ยวข้องว่าไม่ต้องเขียน เพราะจะเป็นหน้าที่ของผู้กำกับการแสดงเองที่จะตีความหมายออกมา ซึ่งคำแนะนำนี้เป็นคำแนะนำที่ผิด เพราะวิธีการบันทึกเทปจะเป็นการอัดเจาะตามแต่ละสถานที่ ไม่ได้เรียงลำดับไปตามเลขที่ฉาก ความต่อเนื่องจึงไม่ปะติดปะต่อกัน ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นผู้กำกับการแสดง นักแสดง หรือทีมงาน ก็ไม่สามารถจาดูว่า ฉากซึ่งบันทึกเทปไปเมื่อครั้งก่อนให้นักแสดงได้เล่นอารมณ์มากน้อยแค่ไหน และเมื่อถึงฉากต่อมาที่จะบันทึกเทปในวันนี้

จะให้อารมณ์ต่อ เนื่องแก่นักแสดงอย่างไร

จากการที่บทไม่ได้บอกถึงสีหน้า อารมณ์ และกริยาของตัวละครอย่างชัดเจนแล้ว ผลที่ได้ก็คือ เมื่อละครแพร่ภาพออกอากาศ จะพบว่ามีหลายฉากที่นักแสดงแสดงมากหรือน้อยเกินไปกว่าที่ผู้เขียนบทได้คาดไว้ เช่น

ในคอน 8 ฉาก 1 ที่ปริศนาพาหนีและสั่งสอนประวิชซึ่งบอกว่าจะลาออกจากงานมาอยู่บ้านเฉยๆ ด้วยความซีเกียจนั้น บทไม่ได้ระบุไว้ว่า อารมณ์ของปริศนาจะโกรธมากน้อยเพียงใด ปรากฏว่านักแสดงเป็นปริศนาแสดงอากัปกิริยาโกรธออกมา มากกว่าที่ผู้เขียนบทจินตนาการไว้มากมาย จนมีผู้ชมเป็นจำนวนมากต้องสอบถามเข้ามาด้วยความสงสัย ไม่เข้าใจว่าทำไมปริศนาถึงต้องโกรธประวิช จนพูดเน้นถ้อยคำมากขนาดนั้น

หรือในคอน 23 ฉาก 5 บทได้เขียนไว้ว่า "สมรนั่งสวดมนต์อยู่ในห้องพระอย่างสงบอยู่คนเดียว ให้เห็นหน้าสมรมีน้ำตาไหลด้วย" สำหรับในฉากนี้ ผู้เขียนบทมุ่งที่จะนำเสนอให้เห็นว่าสมรมีความเสียใจ เศร้าใจในการจากไปของคุณชายไม่น้อย แต่ที่ไม่แสดงออกให้ผู้อื่นเห็น เพราะความเข้มแข็ง ผืนเก็บความรู้สึกไว้ แต่ออกมาเป็นละคร ปรากฏว่านักแสดงเป็นสมรมีน้ำตาไหลออกมาเล็กน้อย จนผู้ชมแทบไม่รู้สึก ซึ่งทำให้ผิดไปจากความมุ่งหมายของผู้เขียนบทอยู่มาก

การสร้างความหมาย

การสร้างความหมายในบทละครโทรทัศน์เรื่อง "ปริศนา" นี้ เป็น การสร้างความหมายโดยวิธีตรง ไม่ต้องให้ผู้ชมตีความเอาเอง เช่นตัวละคร "รติ" จะเป็นนางอิจฉา ตัวร้ายของเรื่อง ก็เป็นชนิดที่ร้ายสุดขีดไปเลย ไม่ว่าจะโกรธเกลียดหรือมีความรู้สึกอย่างไร ผู้เขียนบทจะให้ตัวละครได้แสดง ได้พูดออกมากับตัวละครตัวอื่น เพื่อให้ผู้ชมชมแล้ว เข้าใจได้ทันที ว่ารติกำลังคิดเรื่องไม่ดีอะไรอยู่

สาเหตุที่ผู้เขียนบทใช้วิธีการสร้างความหมายโดยตรง ก็เนื่องจากเห็นว่า ผู้ชมละครมีทุกเพศทุกวัย ตั้งแต่มีการศึกษาน้อยที่สุด ไปจนถึงที่มีการศึกษามากสุด

การทาบหึงต้องนำเสนอกการสร้างความหมายแบบง่าย ๆ เข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน หรือต้องอาศัยความรู้ด้านใดเลย เช่น

ฉากเปิดเรื่องของ "ปริศนา" จะเปิดที่คาถาหมกมนิรมย์ ซึ่งเป็นคาถาหมกมนิรมย์ของท่านพจน์ที่หัวหิน โดยเริ่มแรกนั้นจะทำเป็นภาพสีขาวดำ เพื่อย้ำให้เห็นว่ายุคสมัยของละครเรื่องนี้เป็นสมัยเมื่อ 40 กว่าปีมาแล้ว หลังจากนั้นภาพจึงค่อย ๆ มีสีตามธรรมชาติ โดยเน้นบรรยากาศที่สดใส ร่าเริง

การเปิดตัวประวิช จากคำพูดของนายสน (มหาดเล็กของท่านพจน์) ที่เอ่ยทักอย่างแปลกใจว่า

" วันนี้ตื่นแต่เช้า เทียวนะครับคุณประวิช " และประวิชก็ตอบว่า

" ชื่อ นาน ๆ ได้คืนสักที ค่อยได้รับอากาศบริสุทธิ์หน่อย "

การโต้ตอบของทั้งคู่ย่อมแสดงให้เห็นถึงนิสัยของประวิชได้ว่า เป็นคนตื่นสาย ซี้เกียจ ซึ่งถ้าอาจจะรวมไปถึงให้เห็นว่ามีนิสัยหยิ่ง โง่ ทาอะไรไม่ค่อยเอาจริง ซึ่งจะตรงกับลักษณะของพระรองส่วนมากที่มีนิสัยสนุกสนาน ซ่างเล่น ไม่ใช่คนจริงจัง มากเข้ม ซึ่งเป็นลักษณะของพระเอก การย้ำให้เห็นถึงความแตกต่างของประวิชกับท่านพจน์ จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะยังประวิชดูไม่เอาเรื่องมากเท่าไร ท่านพจน์จะยิ่งดูเป็นหลักฐาน น่าเชื่อถือมากเท่านั้น

ส่วนฉาก 2 ของตอน 1 ซึ่งเป็นการเปิดตัวท่านพจน์เป็นครั้งแรก โดยให้ท่านพจน์ยืนอยู่ที่ระเบียงชั้นบน ยืนมองประวิชซึ่งขับจักรยานออกจากบริเวณคาถาหมกมนิรมย์ การที่ให้ท่านพจน์ยืนอยู่ที่สูง เพื่อเป็นการบอกผู้ชมให้รู้ว่า ท่านพจน์อยู่ในฐานะที่สูงกว่าทุกคน รวมทั้งประวิชด้วย

ส่วนการที่ให้ปริศนาใส่กางเกงขาสั้น ออกวิ่งไปตามถนนเข้า ๆ จนเป็นที่ฮือฮาแก่ผู้พบเห็น ก็แสดงให้เห็นถึงนิสัยของปริศนาได้ว่า เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ถึงจะทำในสิ่งที่ผิดปรกติจากคนทั่วไป สังคมไม่ยอมรับ แต่เมื่อเธอเห็นว่าไม่ใช่สิ่งที่ผิด เธอก็ยังทำต่อไป และทำอย่างมีความสุข ไม่สนใจใครด้วย สิ่งเหล่านี้ ผู้

เขียนบทไม่จา เป็นต้องแสดงออกมาทางบทสนทนา แต่สามารถใช้การแต่งตัว การแสดงกริยาก็บอกถึงลักษณะของตัวละครได้ เช่นเดียวกับท่อนงค์ ที่ผู้เขียนบทต้องระบุ ว่า เวลาอยู่บ้านต้องใส่ผ้าถุง หรือถ้าไปเที่ยวก็ต้องสวมชุดที่ดูเรียบร้อย มีคิติก ไม่ใช้เปิดเผย สีสรรค์ดูฉลาด เหมือนอย่างทีระตีใช้

แต่ถึงจะให้ปริศนาดู เป็นฝรั่งจำอย่างไร เพื่อต้องการเน้นให้เห็นว่า เธอ ยังมีจิตใจที่เป็นคนไทย มีความเคารพนับถือผู้ใหญ่ ผู้เขียนก็สามารถทำได้โดยให้มีฉาก การทาบผู้ใส่บาตรของปริศนา และสำหรับบริบทซึ่งเกิดมาในแวดวงของสังคมชั้นสูง ด้รับการอบรมมาอย่างดี แต่เธอกลับแสดงกริยาที่ตรงข้ามกับชาติสกุลอย่างเห็นได้ชัด

เนื่องจาก "ปริศนา" เป็นละครรัก ที่มุ่งให้ความสุข สนุกสนานแก่ผู้ชม เป็นสำคัญ และกลุ่มเป้าหมายก็คือบุคคลทุกระดับตั้งแต่ผู้ชมระดับบนลงมาถึงผู้ชมระดับล่าง การเขียนบทจึงใช้สูตรสำเร็จของละครทั่วไป เพื่อให้ผู้ชมส่วนใหญ่ดูแล้ว เข้าใจได้ง่าย ไม่มีความซับซ้อนมาก คือนางเอกจน พระเอกรวย แต่นางเอกเป็นคนดี มีความสามารถจนสามารถเอาชนะจิตใจพระเอกจนได้ ทั้งทีพระเอกนั้น เป็นคนรักคนชากแต่ความรักของทั้งสองใช้ว่าจะสมหวังได้ง่าย ๆ ต้องมีการแทรกแซงจากประวิษ พระรอง และระตี นางตัวร้ายซึ่งหลงรักพระเอกอยู่แต่ผลที่สุดด้วยความคิดของนางเอก และความรักจริงของพระเอก ทั้งคู่ก็ชนะอุปสรรค จนสามารถครองรัก อยู่ด้วยกันได้อย่างมีความสุข

ละครโทรทัศน์เรื่อง "ปริศนา" เป็นบทละครที่เขียนขึ้น โดยยึดตามบทประพันธ์มากที่สุด พยายามคงไว้ซึ่งอรรถรสของหนังสือทุกประการ จะเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็เฉพาะในส่วนที่จา เป็น เพื่อให้เหมาะสมกับการแสดง จึงต้องมีการคัดทอน เนื้อหาให้สั้น กระชับ ได้ใจความไม่เยิ่นเย้อ

และสำหรับบุคคลิก ลักษณะนิสัยของตัวละคร ก็มีได้เปลี่ยนแปลงอะไรไป จากเดิม หากแต่มีการเพิ่มเติมในรายละเอียด เพื่อให้เห็นชัดเจน และเป็นการเพิ่มเติมที่สมเหตุสมผล เป็นไปได้ คล้อยตามแนวทางที่ตัวละครควรจะเป็น ไม่ใช่ผู้เขียนบทจะเขียนได้เองตามใจชอบ